

Dr. Elisabeta BOȚIAN

**DREPT PENAL
- PARTEA SPECIALĂ -**

CUPRINS:

Capitolul I: Introducere în studiul părții speciale a dreptului penal

Definiția, obiectul și caracteristicile părții speciale a dreptului penal
Știința dreptului penal
Sistemul părții speciale a dreptului penal
Calificare legală și încadrare juridică

Capitolul II: Infrațiuni contra persoanei

Infrațiuni contra vieții
Infrațiuni contra integrității corporale sau sănătății
Infrațiuni săvârșite asupra unui membru de familie
Agresiuni asupra fătului
Infrațiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie
Infrațiuni contra libertății persoanei
Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile
Infrațiuni contra libertății și integrității sexuale
Infrațiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private

Capitolul III: Infrațiuni contra patrimoniului

Furtul
Tâlhăria și pirateria
Infrațiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii
Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice
Distrugerea și tulburarea de posesie

Capitolul IV: Infrațiuni privind autoritatea și frontiera de stat

Infrațiuni contra autorității
Infrațiuni privind frontiera de stat

Capitolul V: Infrațiuni contra înfăptuirii justiției

Capitolul VI: Infrațiuni de corupție și de serviciu

Infrațiuni de corupție
Infrațiuni de serviciu

Capitolul VII: Infrațiuni de fals

Falsificarea de monede, timbre sau de alte valori
Falsificarea instrumentelor de autentificare sau de marcă
Falsul în înscrisuri

Capitolul VIII: Infrațiuni contra siguranței publice

Infrațiuni contra siguranței circulației pe căile ferate

Infrațiuni contra siguranței circulației pe drumurile publice

Nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare și al materiilor explozive

Infrațiuni privitoare la regimul stabilit pentru alte activități reglementate de lege

Infrațiuni contra sănătății publice

Infrațiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice

Capitolul IX: Infrațiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială

Infrațiuni contra ordinii și liniștii publice

Infrațiuni contra familiei

Infrațiuni contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate

Capitolul X: Infrațiuni electorale

Capitolul XI: Infrațiuni contra securității naționale

Capitolul XII: Infrațiuni contra capacității de luptă a forțelor armate

Infrațiuni săvârșite de militari

Infrațiuni săvârșite de militari sau de civili

Capitolul XIII: Infrațiuni de genocid, contra umanității și de război

Infrațiuni de genocid și contra umanității

Infrațiuni de război

Bibliografie selectivă

CAPITOLUL I: INTRODUCERE ÎN STUDIUL PĂRȚII SPECIALE A DREPTULUI PENAL

1. Definiția, obiectul și caracteristicile părții speciale a dreptului penal
2. Știința dreptului penal
3. Sistemul părții speciale a dreptului penal
4. Calificarea legală și încadrarea juridică a infracțiunilor

I.1. Definiția, obiectul și caracteristicile părții speciale a dreptului penal

Partea specială a dreptului penal poate fi considerată acel ansamblu de norme juridice care descriu faptele de pericol social ce constituie infracțiuni și prevăd sancțiunile penale aplicabile celor care le săvârșesc.

Normele juridice penale se regăsesc atât în Codul penal, cât și în legi speciale conținând dispoziții penale ori în legi complinitoare.

Codul penal cuprinde atât norme penale cu caracter general (partea generală a Codului penal), cât și norme penale cu caracter special (partea specială a Codului penal). Atât partea generală cât și partea specială a dreptului penal aparțin aceleiași ramuri de drept – dreptul penal român.

Partea specială a dreptului penal concretizează noțiunile de bază stabilite în partea generală și dă eficiență practică principiilor și instituțiilor pe care le reglementează. Spre exemplu, articolul 15 din partea generală a Codului penal definește infracțiunea și arată că este fapta prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție, nejustificată și imputabilă persoanei care a săvârșit-o. În partea specială a Codului, noțiunea de infracțiune este concretizată prin descrierea acelor fapte, acțiuni ori inacțiuni care datorită gradului ridicat de pericol social sunt considerate infracțiuni: omor, viol, trădare, delapidare, etc.

Normele penale generale au caracter de generalitate și conțin reguli aplicabile nu doar unei singure infracțiuni, ci tuturor faptelor penale descrise atât în partea specială a Codului penal, cât și în alte legi care cuprind dispoziții penale, dacă legea specială nu prevede altfel. Rezultă așadar că normele penale speciale sunt completate, întregite de cele generale.

Norma juridică penală specială (sau norma de incriminare cum mai este denumită în literatura de specialitate) descrie condițiile în care o faptă constituie infracțiune și ce pedeapsă i se aplică.

Norma de incriminare (penală) cuprinde descrierea faptei pe care legiuitorul o interzice sau o impune (*dispoziția*) și *sancțiunea* care urmează să se aplice în

cazul unui comportament concret ale cărui trăsături coincid cu cele ale descrierii legale¹.

Obiectul părții speciale a dreptului penal (în accepțiunea de ansamblu de norme juridice) îl constituie incriminarea faptelor care constituie infracțiuni și stabilirea pedepselor corespunzătoare gradului de pericol social.

I.2. Știința dreptului penal

Dreptul penal ca ramură de drept nu poate fi confundat cu știința dreptului penal.

Ca *ramură de drept*, dreptul penal este alcătuit dintr-un ansamblu de norme juridice, pe când *știința dreptului penal* reprezintă un ansamblu de cunoștințe despre dreptul penal ca ramură de drept.

Pe cale de consecință, partea specială a științei dreptului penal va cuprinde acele idei, concepții și teorii despre faptele considerate infracțiuni și pedepsele aplicabile acestora.

Ca știință juridică de sine stătătoare, știința dreptului penal are un obiect propriu de cercetare și anume dreptul penal ca ramură de drept. Obiectul științei dreptului penal nu trebuie însă confundat cu obiectul dreptului penal ca ramură de drept și care constă în relațiile sociale ce se nasc prin săvârșirea infracțiunilor între stat și infractori.

Partea generală a științei dreptului penal studiază partea generală a dreptului penal ca ramură de drept, pe când partea specială a acestei științe are ca obiect de studiu partea specială a dreptului penal ca ramură de drept.

Ca atare, părții speciale a științei dreptului penal îi revine sarcina de a examina fiecare dintre faptele prevăzute de normele penale speciale, precum și modul în care ele sunt sancționate, pentru a asigura înțelegerea lor corectă și aplicarea lor uniformă de către toate organele judiciare, în strictă concordanță cu voința legiuitorului.

Cercetarea normelor penale speciale trebuie realizată în strânsă legătură cu practica judiciară, cu modul de aplicare a acestor norme de către organele judiciare, fără însă să se limiteze la examinarea practicii judiciare, ci va trebui să realizeze o sinteză științifică a soluțiilor pronunțate de către instanțele judecătorești, să critice acele soluții greșite, să le valorifice pe cele juste și să vină cu soluții proprii atunci când acestea se văd necesare.

Totodată, dacă se constată că în elaborarea normelor penale există imperfecțiuni, știința dreptului penal va trebui să contribuie la îmbunătățirea lor prin propuneri „*de lege ferenda*” care să permită perfeționarea legislației penale.

¹ George Antoniu, Emilian Dobrescu, Tiberiu Dianu, Gheorghe Stroe și Tudor Avrigeanu, *Reforma legislației penale*, Editura Academiei Române, București, 2003, p. 49; Gheorghică Mateuț, *Drept penal special, Sinteze de teorie și practică judiciară*, vol. I, Editura Lumina Lex, București, 1999, p. 11

I.3. Sistemul părții speciale a dreptului penal

În vederea înțelegerii și aplicării lor temeinice, normele penale speciale care sunt foarte numeroase și variate, sunt reunite în anumite grupe și subgrupe, pe baza unor criterii științifice și trebuie ordonate în așa fel încât să rezulte un tot unitar și armonios.

Codul penal al României a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009¹ și a intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014. Deși de atunci și până în prezent s-a scurs un interval de timp relativ scurt, acest act normativ a suferit deja mai multe modificări legislative, ultima dintre ele realizându-se prin Legea nr. 187/2012.

Criteriul principal de sistematizare a dispozițiilor din partea specială a Codului penal îl constituie acela al valorilor sociale ocrotite și putem distinge între: *valorile sociale interesând colectivitatea și valorile sociale interesând individul.*

Față de Codul penal anterior, legiuitorul actual a acordat prioritate *valorilor sociale care interesează individul*, grupând în Titlul I, *infracțiunile contra persoanei*, pentru ca în următorul titlu, Titlul II, să fie consacrat valorilor sociale care interesează, de această dată, patrimoniul persoanelor.

Începând cu titlul al III-lea, legiuitorul se preocupă exclusiv de *valorile care interesează societatea ori colectivitatea*, după cum urmează:

Titlul III: Infracțiuni privind autoritatea și frontiera de stat

Titlul IV: Infracțiuni contra îndeplinirii justiției

Titlul V: Infracțiuni de corupție și de serviciu

Titlul VI: Infracțiuni de fals

Titlul VII: Infracțiuni contra siguranței publice

Titlul VIII: Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială

Titlul IX: Infracțiuni electorale

Titlul X: Infracțiuni contra securității naționale

Titlul XI: Infracțiuni contra capacității de luptă a forțelor armate

Titlul XII Infracțiuni de genocid contra umanității și de război.

Spre deosebire de vechea legislație penală, Codul penal în vigoare a reconsiderat această poziție și a adoptat pentru sistematizare, soluția care dă prioritate incriminărilor prin care se ocrotesc valorile sociale individuale. Codul penal anterior utilizase o metodă eclectică, deoarece după grupul infracțiunilor contra siguranței statului a intercalat grupul infracțiunilor contra persoanei, pentru ca apoi să reia incriminările care ocrotesc valorile sociale ce interesează colectivitatea².

Se observă că sistematizarea incriminărilor în cele 12 titluri deja menționate, are la bază *criteriul obiectului juridic al infracțiunilor*. După cum se știe, *obiectul juridic* este format din valorile sociale și relațiile sociale corespunzătoare acestora,

¹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009

² **George Antoniu, Emilian Dobrescu, Tiberiu Dianu, Gheorghe Stroe și Tudor Avrigeanu**, op.cit., p. 26

prevăzute în legislația penală și cărora li se aduce atingere prin acțiuni sau inacțiuni socialmente periculoase¹.

Spre exemplu, în Titlul I avem ca obiect juridic generic (de grup), *relațiile sociale privind persoana și attributele acesteia*, în Titlul II, obiectul juridic generic îl constituie *relațiile sociale privind patrimoniul persoanelor fizice sau juridice*, etc.

În cadrul fiecărei grupe mari de infracțiuni organizate în titluri, vom avea de regulă și subgrupe de infracțiuni, acestea din urmă fiind constituite pe baza unor trăsături specifice, comune doar infracțiunilor din acea grupă. De exemplu, în cadrul Titlului I intitulat "Infracțiuni contra persoanei" avem nu mai puțin de 9 subgrupe de infracțiuni, grupate astfel:

Cap. I - Infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății

Cap. II - Infracțiuni contra integrității corporale și sănătății

Cap. III - Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie

Cap. IV - Agresiuni asupra fătului

Cap. V - Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie

Cap. VI - Infracțiuni contra libertății persoanei

Cap. VII - Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile

Cap. VIII - Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale

Cap. IX - Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private.

Sucesiunea și ordinea grupelor de infracțiuni respectă și reflectă importanța valorilor sociale ocrotite, realizându-se astfel o ierarhizare a acestora².

I.4. Calificarea legală și încadrarea juridică în cazul infracțiunilor

Calificarea legală și încadrarea juridică în ceea ce privește infracțiunile reprezintă operațiuni absolut necesare pentru înfăptuirea activității de apărare socială.

Orice faptă a omului, oricât de periculoasă ar fi, nu poate fi interzisă și reprimată decât cu ajutorul unei norme juridice care să o descrie și să stabilească pedeapsa aplicabilă în cazul săvârșirii ei. Așadar, o faptă este considerată infracțiune numai dacă puterea legislativă descrie acea faptă într-o normă juridică, a cărei respectare este impusă cu ajutorul sancțiunilor penale.

Prin *calificare legală a infracțiunilor* înțelegem operația de caracterizare legală, dată de puterea legislativă, faptelor considerate infracțiuni, în cadrul normelor juridice penale speciale, precum și stabilirea pedepselor aplicabile.

Calificarea legală a infracțiunilor este o activitate care se realizează exclusiv de către puterea legislativă a statului (Parlamentul României) sau de către Guvernul României prin ordonanțe de urgență în situații deosebite), în interesul apărării societății.

¹ **Constantin Butiuc**, *Instituții de drept penal*, vol. II, București, Editura Lumina Lex, 2003, p. 27

² **Vasile Drăghici**, *Obiectul juridic al infracțiunii*, Editura Lumina Lex, București, 2004, p. 147

Calificarea legală nu se confundă cu *încadrarea juridică*.

Încadrarea juridică este acea operațiune care presupune aplicarea normei de incriminare la cazul particular¹ și constă în compararea unei fapte concrete cu modelul legal al infracțiunii descris în norma de incriminare, în vederea tragerii la răspundere penală a făptuitorului.

Încadrarea juridică este efectuată de către organele judiciare competente și se face prin raportarea faptei la norma penală, fie invers, raportându-se norma penală la fapta concretă săvârșită de o persoană. Încadrarea juridică va fi realizată corect numai atunci când există o concordanță deplină între trăsăturile faptei concrete și modelul legal descris în norma de incriminare, fără să lipsească vreuna din trăsăturile prevăzute în lege pentru existența infracțiunii².

În timp ce calificarea legală a infracțiunilor este unică și stabilă atâta timp cât legea penală rămâne nemodificată, încadrarea juridică a faptelor poate fi schimbată după o procedură legal prevăzută, fie de către procuror în cursul urmăririi penale, fie de către instanța de judecată în cursul judecării cauzei. Prin schimbarea încadrării juridice, fapta respectivă va constitui o altă infracțiune, o variantă a aceleiași infracțiuni, sau o altă formă de infracțiune.

Denumirea și diferențierea infracțiunilor în legea penală se poate prezenta în două modalități: *prin denumiri înglobate* în textul normei de incriminare, procedeu utilizat în Codul penal român din 1937, ori *prin denumiri marginale*, plasate în dreptul textului de incriminare. Acest din urmă procedeu a fost utilizat de legiuitor atât în Codul penal din 1969, cât și în actualul Cod penal.

¹ Gheorghiu Mateuț, op. cit. p. 17

² Octavian Loghin și Tudorel Toader, *Drept penal român. Partea specială*, Casa de editură și presă ȘANSA, București, 2001, p. 19

CAPITOLUL II: INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI (art. 188-227)

- 1. Trăsături generale ale infracțiunilor contra persoanei**
- 2. Infracțiuni contra vieții**
- 3. Infracțiuni contra integrității corporale sau a sănătății**
- 4. Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie**
- 5. Agresiuni asupra fătului**
- 6. Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie**
- 7. Infracțiuni contra libertății persoanei**
- 8. Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile**
- 9. Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale**
- 10. Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private**

II. 1. Trăsături generale ale infracțiunilor contra persoanei

În dreptul nostru penal, ocrotirea persoanei este justificată de unicitatea fiecărei ființe umane și de capacitatea ei creatoare. Așezarea acestui titlu în partea de început a părții speciale a Codului penal este expresia grijii și prețuirii pe care legiuitorul o manifestă față de persoana umană.

Ocrotirea persoanei se realizează cu privire la toate atributele acesteia: viață, integritate corporală, sănătate, libertate și libertate sexuală, libertatea domiciliului și a vieții private.

Așa cum am arătat deja, infracțiunile din acest capitol sunt structurate în nouă capitole, după cum urmează:

- Capitolul I: Infracțiuni contra vieții;
- Capitolul II: Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății
- Capitolul III: Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie
- Capitolul IV: Agresiuni asupra fătului
- Capitolul V: Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie
- Capitolul VI: Infracțiuni contra libertății persoanei;
- Capitolul VII: Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile
- Capitolul VIII: Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale.
- Capitolul IX: Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private.

Obiectul juridic comun (generic) al acestor infracțiuni îl constituie relațiile sociale privitoare la drepturile fundamentale ale persoanei umane: dreptul la viață, dreptul la integritate corporală și sănătate, libertatea și integritatea sexuală, libertatea domiciliului și a vieții private.

Toate aceste drepturi care caracterizează persoana sunt absolut indispensabile oricărui om din societatea noastră și fiecare dintre noi este ținut să le respecte.

Obiectul material subzistă la acele infracțiuni în care activitatea interzisă de lege se exercită asupra corpului persoanei (omor, lovire sau alte violențe, vătămare corporală, viol, etc.). La unele dintre infracțiunile care aduc atingere libertății, nu avem obiect material.

Subiectul activ al acestor infracțiuni nu este circumstanțiat de lege, ele putând fi comise de regulă, de orice persoană.

Uneori însă, legea pretinde o anumită calitate subiectului activ: *persoană care a mai comis anterior un omor sau o tentativă de omor* la una din variantele omorului calificat; *părinte sau persoană care are în îngrijire un minor* în cazul infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, *mamă* în cazul infracțiunii de ucidere sau vătămare a copilului nou născut, etc.

Subiectul pasiv nu este individualizat, dar există totuși incriminări pentru care legea penală impune fie ca acesta să aibă o anumită calitate, o anumită vârstă sau să existe un anumit număr de subiecți pasivi: *femeie gravidă* în cazul unei variante a omorului calificat; *victimă sub 16 ani* în cazul violului agravat; *nou-născut* în cazul infracțiunii de ucidere sau vătămare a copilului nou născut; *două sau mai multe persoane* în cazul unei variante a omorului calificat ori a unei variantei agravate a infracțiunii de ucidere din culpă; etc.

Latura obiectivă. Din punct de vedere al *elementului material*, aceste infracțiuni sunt de cele mai multe ori, *infracțiuni comise*, adică făptuitorul săvârșește ceea ce legea îi interzice, dar ele se pot comite atât prin acțiune, cât și prin inacțiune/omisiune. Spre exemplu, omorul (art. 188) care este o infracțiune comisivă (subiectul activ ucide victima deși legea penală îl oprește să facă acest lucru) se poate comite atât prin *acțiune* (lovirea victimei cu cuțitul, strangularea, împușcarea ei, etc.), cât și prin *inacțiune* (neadministrarea intenționată a unui medicament vital celui care suferă de o boală gravă, nehrănirea intenționată a unei persoane cu dizabilități, etc.)

În mod excepțional, în acest titlu se pot întâlni și *infracțiuni omisive* adică făptuitorul comite infracțiunea deoarece nu face ceea ce legea îi ordonă. Acesta este cazul infracțiunii de lăsare fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate (art. 203), care este o infracțiune omisivă, iar elementul material poate îmbrăca forma omisiunii de a da ajutor necesar persoanei ori aceea a omisiunii de a anunța de îndată autoritățile.

Urmarea imediată constă de cele mai multe ori într-o *atingere* adusă valorii sociale protejate (moartea victimei, producerea unor leziuni, etc.) sau în crearea unei *stări* (aceea de pericol pentru viața, integritatea corporală sau sănătatea unei persoane).

Legătura de cauzalitate reprezintă conexiunea dintre faptă și urmarea socialmente periculoasă și trebuie stabilită de fiecare dată.

Latura subiectivă. Cele mai multe dintre infracțiunile contra persoanei se comit cu intenție directă sau indirectă, însă există și infracțiuni care se săvârșesc din culpă ori cu intenție depășită (preterintenție).

Uneori, legea pretinde ca latura subiectivă să cuprindă pe lângă componenta vinovăției și un anumit *scop* (de exemplu, omorul săvârșit pentru a înlesni sau a scunde săvârșirea unei alte infracțiuni), un anumit *motiv* (omorul comis din interes material).

Tentativa este posibilă la infracțiunile intenționate și este pedepsită în cazul celor mai grave dintre fapte. Nu este posibilă tentativa în cazul infracțiunilor care se săvârșesc cu intenție depășită (preterintenție), din culpă, ori a celor omisive.

Consumarea infracțiunilor are loc în momentul producerii rezultatului socialmente periculos: atingerea adusă valorii sociale protejate sau crearea stării de pericol pentru acea valoare.

Regimul sancționator. Prezentând în general, un grad ridicat de pericol social, pentru infracțiunile din acest titlu sunt prevăzute pedepse substanțiale, plecând de la detențiune pe viață ori închisoare de la 15 la 25 de ani și ajungând până la amendă. Pentru cele mai grave dintre fapte, legea prevede și pedepse complementare.

Forme și modalități. Unele dintre infracțiunile contra persoanei au pe lângă *forma simplă* (tipică, de bază) și una sau mai multe forme *aggravate* create prin introducerea în conținutul de bază al infracțiunii, a unor *elemente circumstanțiale de agravare* (săvârșirea omorului prin cruzimi, violarea de domiciliu comisă în timpul nopții sau prin folosire de calități mincinoase, etc)

Aspecte procesuale. În cazul celor mai multe dintre infracțiunile contra persoanei, acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, dar legiuitorul a prevăzut și situații în care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate ori când împăcarea părților conduce la înlăturarea răspunderii penale.

În cazul infracțiunilor de lovire sau alte violențe și de vătămare corporală din culpă săvârșite asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu, însă în acest caz este permisă împăcarea părților.

II. 2. Infracțiuni contra vieții (art. 188-192)

II. 2. 1. Aspecte generale.

Este o subdiviziune în cadrul Capitolului I al Titlului II și cuprinde infracțiuni grupate după obiectul juridic special comun și anume *dreptul la viață al persoanei*.

Dreptul la viață nu este doar o valoare individuală, ci este mai ales o valoare socială, întrucât existența fiecărei ființe umane influențează în mod direct, însăși colectivitatea.

Din cele mai vechi timpuri, grupurile sociale au fost preocupate să ocrotească viața indivizilor care le compun, iar în acest scop au fost utilizate tradițiile, preceptele religioase, regulile de ordin moral și în fine regulile (normele) juridice. Legea penală este considerată cea mai energică formă de influențare și

ocrotire a valorilor sociale, iar viața persoanei a reprezentat întotdeauna elementul central al sistemului de valori protejat de ea.

Tocmai de aceea, pentru că viața este privită mai ales ca o valoare socială, nu este incriminată și pedepsită, încercarea de sinucidere, ea neaducând atingere vreunei relații sociale: persoana nu poate stabili relații cu ea însăși. În ciuda acestei evidențe, de-a lungul istoriei au existat sisteme legislative care pedepseau tentativa (încercarea) de sinucidere, cum este cazul legislației engleze. În prezent aceste dispoziții legale sunt fost abrogate

Din punct de vedere al legii penale nu interesează dacă este vorba de viața unei persoane tinere sau vârstnice, a uneia sănătoase sau bolnave, legea ocrotind în mod egal viața oricărui om.

Chiar și atunci când persoana își dă acordul pentru a-i fi suprimată viața, fapta va constitui infracțiunea de omor și va fi pedepsită. În legislația noastră nu este permisă nici eutanasia (uciderea unui bolnav incurabil săvârșită la cererea sa de medic) și nici sinuciderea asistată (sinuciderea bolnavului cu substanța prescrisă de medic), deși alte legislații (de exemplu, cea olandeză sau columbiană) reglementează aceste situații.

Obiectul juridic al acestor infracțiuni îl constituie dreptul la viață al persoanei, întrucât societatea este datoră să ocrotească viața ființei umane, considerată valoare supremă pentru însăși colectivitatea din care fiecare om face parte. **Obiectul material** al infracțiunii este corpul persoanei în viață.

Numeroase controverse există în legătură cu momentul de la care se consideră că începe viața omului.

Unele opinii susțin că nu se poate stabili în mod general, un anumit moment la care începe viața, dar această opinie nu a fost îmbrățișată de specialiști.

O altă opinie, împărtășită de legislația germană și cea italiană susține că putem vorbi despre viața omului din momentul în care începe procesul nașterii și al desprinderii fătului de corpul mamei.

Legislația noastră se situează pe poziția potrivit căreia viața începe din momentul desprinderii totale de corpul mamei, luându-se ca punct de reper, criteriul vieții extrauterine independente, marcată de apariția primei respirații.

La fel, stabilirea momentului de sfârșit al vieții a cunoscut păreri și opinii diferite. S-a arătat în literatură că moartea nu este un fapt instantaneu, ci este vorba de un proces de o anumită durată¹. Din punct de vedere medical se poate vorbi de *moartea clinică*, marcată de încetarea funcționării aparatului respirator și a celui circulator, precum și de *moartea cerebrală* sau *biologică*, marcată de încetarea funcționării creierului. După instalarea morții clinice se mai poate interveni pentru reanimarea persoanei, dar acest lucru nu mai este posibil din momentul instalării morții cerebrale. De aceea, în legislația noastră este considerat moment al decesului, acela în care intervine *moartea biologică*, adică abolirea totală și ireversibilă a funcțiilor cerebrale.

Subiect activ al acestor infracțiuni poate fi orice persoană, dar în anumite cazuri legea pretinde ca subiectul activ să aibă o anumită calitate (de ex. soț sau rudă apropiată, mama unui copil nou-născut, etc.)

¹ **Alexandru Boroș**, *Infracțiuni contra vieții*, Editura ALL BECK, București, 1999, p. 8-9

Latura obiectivă. De regulă, infracțiunile contra vieții se pot săvârși prin acțiune, dar este posibilă și săvârșirea prin inacțiune. Aceste infracțiuni sunt *infracțiuni de rezultat* și ca atare trebuie stabilit raportul de cauzalitate între acțiunea desfășurată de făptuitor și rezultatul produs.

Latura subiectivă. Elementul subiectiv al acestor infracțiuni este format din intenție, directă sau indirectă și într-un singur caz (cel al infracțiunii de ucidere din culpă), forma de vinovăție este culpa, simplă sau cu previziune.

În anumite cazuri, pentru unele forme agravate ale infracțiunilor, legea inserează în latura subiectivă și alte componente psihice pe lângă cele specifice vinovăției și anume mobilul ori scopul. În astfel de situații faptele se pot săvârși numai cu intenție directă.

Tentativa este posibilă la toate faptele din această grupă, cu excepția infracțiunii de ucidere din culpă, dar este pedepsită numai în cazul omorului simplu, și calificat.

Regimul sancționator este foarte sever, ajungând până la detenția pe viață sau închisoarea de la 15 la 25 de ani.

II. 2. 2. Omorul (art. 188)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei care ucide cu intenție, o altă persoană.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie relațiile sociale privitoare la dreptul la viață al persoanei. **Obiect material** al faptei îl reprezintă corpul persoanei în viață. Dacă persoana nu era în viață la momentul săvârșirii faptei, încadrarea juridică a faptei este aceea de profanare de cadavre și nu omor.

Subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă sub toate formele sale.

În practica judiciară¹ s-a decis că există coautorat la omor chiar dacă numai acțiunea unuia dintre făptuitorii care loveau victima cu obiecte apte să ucidă a dus la rezultatul letal, din moment ce toți au acționat simultan, cu aceeași intenție de a ucide.

S-a reținut de asemenea coautorat și în sarcina aceluși inculpat care imobilizează victima ori încearcă să o dezarmeze sau împiedică pe un altul să intervină în apărarea ei și în tot acest timp, celălalt coautor o lovește mortal.

Pentru a fi reținut coautoratul, e nevoie ca acțiunile făptuitorilor să se conjuge atât din punct de vedere material, cât și al rezoluției infracționale.

Latura obiectivă. *Elementul material* al faptei constă în acțiunea de ucidere, termen care desemnează atât acțiunea cât și rezultatul acesteia. Uciderea înseamnă suprimarea vieții persoanei.

Fapta se poate săvârși prin *acțiune*, dar și prin *inacțiune* (nehrănirea unui copil sau a unei persoane neputincioase, neadministrarea unui medicament vital unui bolnav).

¹ Decizia penală nr. 467/1978 a Tribunalului Suprem, în Revista Română de Drept, nr. 7/1978, p. 53

Inacțiunea va constitui o modalitate de comitere a omorului doar dacă există o obligație legală sau contractuală a făptuitorului de a acționa pentru împiedicarea morții persoanei¹ sau dacă autorul omisiunii, printr-o acțiune sau inacțiune anterioară, a creat pentru valoarea socială protajată o stare de pericol care a înlesnit producerea rezultatului (art. 17 din C.pen)

Modalitățile faptice prin care se poate săvârși fapta sunt numeroase: împușcare, înjunghiere, otrăvire, electrocutare, sugrumare, etc. și se pot comite prin unul sau mai multe acte materiale.

Mijloacele cu care se poate comite fapta trebuie să fie apte să servească la producerea *rezultatului* care este moartea victimei.

Din acest punct de vedere, infracțiunea de omor este o infracțiune de rezultat și trebuie să se stabilească existența *legăturii de cauzalitate*: dacă activitatea făptuitorului și mijloacele folosite de el erau apte să producă moartea victimei ca rezultat al faptei. Legătura de cauzalitate nu este întreruptă chiar dacă au survenit complicații ale leziunilor cauzate victimei ori complicații ale afecțiunilor preexistente de care suferea aceasta, câtă vreme se dovedește că fără acțiunea inculpatului nu s-ar fi produs moartea victimei

Nu are importanță dacă moartea victimei se produce imediat sau după o anumită perioadă de timp de la comiterea faptei, atâta timp cât se stabilește fără dubiu că moartea se datorează acțiunii/inacțiunii făptuitorului.

Latura subiectivă. Infracțiunea de omor se comite cu intenție în ambele ei modalități: directă și indirectă.

Intenția de a ucide rezultă din datele exterioare ale faptei comise și anume: modul în care s-a săvârșit fapta, obiectul folosit, zona anatomică vizată, intensitatea și forța loviturilor, etc.

Astfel, în jurisprudență s-a considerat în mod corect că există intenția de a ucide și nu aceea de a vătăma integritatea corporală, în următoarele situații:

- dacă făptuitorul aplică victimei o lovitură puternică cu cuțitul în abdomen cauzându-i o plagă înjunghiată penetrantă cu hemoperitoneu și secționarea intestinelor;

- dacă făptuitorul aplică victimei o lovitură în cap care o dezechilibrează, iar victima inconștientă cade în apa unui râu unde este lăsată să se înece;

- dacă victima este agresată și lăsată fără conștiență afară în câmp, pe timp de iarnă, la o temperatură scăzută și moartea îi este cauzată de hipotermie;

- dacă victima este lovită de agresori, iar o lovitură aplicată cu sapa îi secționează piciorul, după care aceasta este abandonată noaptea pe câmp, fiind găsită doar dimineața, timp în care a decedat din cauza hemoragiei puternice, etc.

Există intenția de a ucide și atunci când este ucisă din eroare o altă persoană decât cea vizată (*error in personam*) sau când lovitura este deviată (*aberatio ictus*).

Consimțământul subiectului pasiv nu înlătură vinovăția autorului și aici avem în vedere acele situații cunoscute sub denumirea de eutanasiu (omorul din milă sau compasiune).

Tentativa este posibilă și pedepsită de lege. Ori de câte ori rezultatul periculos (moartea victimei) nu se produce deoarece activitatea de ucidere a fost

¹ Gheorghiu Mateuț, op. cit., p.65

întreruptă sau deși a fost dusă până la capăt, nu și-a produs efectul, fapta va fi încadrată drept tentativă la infracțiunea de omor.

Regimul sancționator este sever, limitele de pedeapsă fiind de la 10 la 20 de ani închisoare. Sunt aplicabile și pedepse complementare.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului, iar urmărirea penală se efectuează de către procuror.

II. 2. 3. Omorul calificat (art. 189)

Noțiune: Prin omor calificat vom înțelege fapta de a ucide o altă persoană în vreuna din împrejurările enumerate de legiuitor la articolul 189 din Codul penal.

Aceste împrejurări care au caracterul unor *elemente circumstanțiale de agravare* presupun ca omorul să se comită:

- a) cu premeditare;
- b) din interes material;
- c) pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;
- d) pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea altei infracțiuni;
- e) de către o persoană care a mai săvârșit un omor sau o tentativă la infracțiunea de omor;
- f) asupra a două sau mai multe persoane;
- g) asupra unei femei gravide;
- h) prin cruzimi.

Întrucât omorul calificat se deosebește de omorul simplu doar prin aceste împrejurări, în cele ce urmează ne vom referi doar la conținutul acestora din urmă împrejurări.

a) Omorul săvârșit cu premeditare. A mai fost denumit și omor cu sânge rece sau asasinat. Săvârșirea faptei cu premeditare presupune că hotărârea de a săvârși infracțiunea este anterioară executării ei, iar în acest interval de timp dintre luarea rezoluției infracționale și punerea în executare, făptuitorul desfășoară activități pregătitoare.

Pentru ca această împrejurare care conferă caracter calificat omorului, să producă efecte în privința încadrării juridice, trebuie așadar îndeplinite următoarele condiții:

- între momentul luării hotărârii infracționale și executarea hotărârii să treacă un interval de timp,
- în acest interval de timp autorul să chibzuiască și să reflecteze asupra faptei și modalităților de săvârșire și
- făptuitorul să fi desfășurat acte de pregătire, concretizate în alegerea armei, a locului unde va săvârși fapta, căutarea de complici, pândirea ori atragerea în cursă a victimei.

Dacă oricare din aceste condiții nu este îndeplinită, încadrarea juridică a faptei va fi aceea de omor simplu (art. 188) și nu omor calificat.

În practica judiciară¹ s-a reținut că există omor calificat săvârșit cu premeditare dacă făptuitorul a chibzuit asupra modului de ucidere a victimei și a efectuat acte de pregătire, constând în înarmarea acestuia cu un cuțit și procurarea mijloacelor pentru imobilizarea victimei, iar apoi a pătruns în imobilul în care locuia victima, a stat ascuns în imobil mai multe ore, așteptând ca victima să rămână singură, și a ucis-o; la fel, dacă între momentul luării rezoluției infracționale de a ucide victima și săvârșirea infracțiunii de omor a trecut un interval de timp care a fost mai îndelungat decât cel obișnuit, iar infractorul a conceput un plan de realizare a rezoluției infracționale, prin care a reușit, folosindu-se de o altă persoană, să atragă victima la o oră târzie din noapte, într-un loc retras, necirculat, unde a ucis-o.

Premeditarea este o circumstanță personală, astfel încât ea nu se va transmite participanților dacă aceștia au contribuit spontan la comiterea faptei. Dacă însă anumiți participanți au cunoscut scopul actelor de pregătire, atunci circumstanța se răsfrânge și asupra acestora, dar circumstanța își păstrează caracterul subiectiv, personal. În doctrina mai veche² s-a susținut că dacă toți participanții la infracțiune se află în această situație, premeditarea se convertește într-o circumstanță reală și ca atare se răsfrânge asupra tuturor participanților, dar noi considerăm că și în aceste cazuri circumstanța are tot caracter personal, subiectiv

În doctrină³ s-a arătat că omorul comis cu premeditare și scuza provocării pot să coexiste, chiar dacă nu există unanimitate de opinii.

b) Omorul săvârșit din interes material. Caracterul mai grav al faptei săvârșite în asemenea condiții rezultă din pericolul pe care îl reprezintă comiterea acțiunii de ucidere sub imperiul unui mobil reprobabil, josnic și egoist.

În aceste situații, fapta se comite numai cu *intenție directă* datorită mobilului care stă la baza acțiunii făptuitorului.

În doctrină⁴ și în practica judiciară s-a arătat că interesul material constă într-un folos, avantaj sau beneficiu de natură patrimonială pe care făptuitorul are convingerea că îl va realiza pe o cale aparent legală, în urma morții victimei.

Nu are importanță sub aspectul încadrării juridice a faptei, dacă acest interes a fost realizat sau nu. Această circumstanță are caracter personal și nu se răsfrânge asupra participanților, decât în măsura în care au acționat și ei cu aceeași motivație.

Spre exemplu, se va reține în sarcina inculpatului infracțiunea de omor calificat săvârșit din interes material dacă acesta și-a ucis unchiul bogat, pe care urma să îl moștenească, pentru a intra mai repede în posesia moștenirii. Circumstanța va fi reținută chiar dacă reprezentarea făptuitorului era greșită și în realitate el nu avea vocație succesorală, existând moștenitori legali.

¹ Decizia penală nr. 3505 din 3 noiembrie 2008; decizia penală nr. 1910 din 25 mai 2009 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală; în Programul informațional LEX EXPERT.

² **Vintilă Dongoroz și colaboratorii**, *Explicații teoretice ale Codului Penal Român, partea generală*, vol. I, Editura Academiei, București, 1969, p. 33

³ **George Antoniu, Costică Bulai și colaboratorii**, *Practica judiciară penală, vol. III, Partea specială*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 54

⁴ **Gheorghita Mateuț**, op. cit. p. 89

c) Omorul săvârșit pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse. De această dată, scopul omorului este sustragerea făptuitorului sau a altuia de la urmărirea penală, arestare, judecată sau de la executarea unei pedepse, iar prezența acestui scop imprimă faptei un conținut mai grav.

Dacă măsura arestării ori a celei de executare a pedepsei are caracter nelegal ori a intervenit vreo altă cauză care ar înlătura răspunderea penală sau executarea pedepsei (a intervenit amnistia ori grațierea), în sarcina inculpatului se va reține omor simplu și nu calificat¹.

Circumstanța este personală, dar se va răsfrânge asupra participanților dacă și ei au acționat cu același scop.

Fapta se poate comite numai cu intenție directă, calificată prin scopul urmărit de făptuitor, iar scopul completează latura subiectivă a infracțiunii.

d) Omorul săvârșit pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea altei infracțiuni. Scopul special al acestei forme agravate de omor este înlesnirea săvârșirii de către făptuitor sau de altul a unei infracțiuni, ori ascunderea altei infracțiuni.

Nu are importanță pentru reținerea agravantei dacă acest scop special s-a realizat sau nu, determinantă fiind împrejurarea că făptuitorul a acționat cu acest scop. De asemenea, nu prezintă importanță dacă făptuitorul însuși urmează să participe la comiterea altei infracțiuni ori dacă ascunderea săvârșirii altei infracțiuni se referă la o infracțiune comisă de el însuși sau de altă persoană.

Dacă infracțiunea a cărei înlesnire s-a urmărit a fost săvârșită, autorului i se vor aplica regulile privitoare la concursul de infracțiuni. Astfel, în practica judiciară s-a reținut că inculpatul se face vinovat de omor calificat și tentativă de viol, întrucât după ce a încercat prin constrângere să întrețină raport sexual cu victima și nu a reușit, iar victima l-a avertizat că va cere tragerea sa la răspundere penală, i-a aplicat acesteia mai multe lovituri cu un cuțit în zona toracică, provocându-i moartea².

Fapta se comite numai cu intenție directă, calificată prin scopul urmărit.

Circumstanța are caracter personal și se va răsfrânge asupra participanților numai dacă și ei au acționat cu același scop.

e) Omorul săvârșit de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor. De această dată, împrejurarea agravantă constă în antecedentele făptuitorului care anterior a mai săvârșit un omor pentru care a fost condamnat definitiv. Nu prezintă importanță dacă a executat pedeapsa sau nu, dacă a fost sau nu reabilitat ori dacă a intervenit amnistia.

Unii autori³ susțin că în ipoteza în care pentru prima infracțiune de omor a intervenit reabilitarea, săvârșirea unui nou omor nu va atrage reținerea infracțiunii de omor deosebit de grav întrucât reabilitarea înlătură orice interdicție, incapacitate

¹ **Matei Basarab și colaboratorii**, op.cit., p. 103

² Decizia penală nr. 383/1995 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în Revista de Drept Penal nr. 3/1995, p. 135

³ **Ioan Dobrinescu**, *Infracțiuni contra vieții persoanei*, Editura Academiei Române, București, 1987, p. 90-91

sau decădere. Nu suntem de acord cu această opinie deoarece legea nu face nici un fel de excepție.

Există de asemenea, această agravantă dacă anterior făptuitorul săvârșise chiar și numai o tentativă la infracțiunea de omor deoarece legea înțelege prin săvârșirea unei infracțiuni, atât fapta consumată, cât și tentativa acesteia ori participarea la ea ca autor, instigator sau complice.

Există uneori posibilitatea ca față de făptuitor să se aplice în astfel de cazuri, fie dispozițiile referitoare la concursul de infracțiuni (dacă omorurile se judecă deodată, primul va fi încadrat ca omor simplu, iar următoarele ca omoruri calificate) sau dispozițiile provitoare la recidivă (când există o hotărâre definitivă de condamnare pentru omor și următoarele se comit după acest moment).

Nu va fi însă reținută această agravantă în sarcina celui care are în antecedente o infracțiune de ucidere la cererea victimei (art. 190), aceasta nefiind considerată o infracțiune de omor.

Circumstanța are caracter personal și nu se răsfrânge asupra participanților

f) Omorul săvârșit asupra a două sau mai multor persoane.

Circumstanța agravantă o constituie pluralitatea de victime: două sau mai multe, ceea ce face ca făptuitorul să fie deosebit de periculos.

Pentru ca această agravantă să se rețină, trebuie să se producă moartea a cel puțin două persoane. Practica judiciară a statuat că nu are importanță dacă moartea acelor persoane este urmarea aceleiași acțiuni sau a unor acțiuni diferite, dar comise în aceeași împrejurare.

De fiecare dată se va reține omor deosebit de grav, o infracțiune complexă, unică, iar nu un concurs de infracțiuni. Față de fiecare dintre victime, autorul trebuie să acționeze cu intenție directă sau indirectă.

Dacă intenția făptuitorului de a ucide două persoane s-a soldat cu uciderea uneia și cu vătămarea integrității corporale a celei de-a doua, în sarcina sa se va reține omor consumat simplu și tentativă la omor, nefiind posibilă aplicarea agravantei de la art. 189 lit. „f” dacă nu există cel puțin două victime ucise.

Dacă făptuitorul a avut intenția săucidă două sau mai multe persoane, dar activitatea de ucidere nu s-a finalizat cu moartea victimelor, în sarcina sa se va reține tentativă la omor calificat săvârșit asupra a două sau mai multor persoane.

Circumstanța este reală și se aplică participanților în măsura în care au cunoscut-o.

g) Omorul săvârșit asupra unei femei gravide. De această dată, împrejurarea agravantă are în vedere că făptuitorul nu ucide doar femeia, ci și fructul concepției, iar fapta are o pericolozitate sporită întrucât autorul dovedește un dispreț total față de viața deoarece ucide nu doar femeia însărcinată, ci și fătul.

Nu prezintă importanță pentru reținerea agravantei, care este vârsta sarcinii, dar autorul trebuie să fi cunoscut starea de graviditate a victimei (de ex. făptuitorul face parte din anturajul victimei) ori această stare să fi fost atât de evidentă încât făptuitorul să-și fi dat seama de existența sarcinii.

h) Omorul săvârșit prin cruzimi. Autorul comite omorul asupra victimei și nu se limitează doar la a suprima viața acesteia, ci o supune la torturi și chinuri care îi provoacă suferințe prelungite și intense.

Doctrina și practica judiciară au apreciat că prin „cruzimi” se înțeleg acele procedee sau acte de violență exercitate asupra victimei, de natură a-i provoca acesteia suferințe foarte mari și prelungite în timp, care denotă ferocitate și sadism din partea autorului și care provoacă în conștiința colectivă, sentimente de oroare și repulsie. Este posibil ca suferințele provocate victimei să fie nu doar de natură fizică, ci ar putea fi și de natură psihică (de ex. victima este obligată să asiste la violarea sau agresiunea altei persoane de care este atașată afectiv)¹.

În jurisprudență² s-a considerat că sunt metode care denotă cruzime:

- stropirea victimei cu benzină, urmată de incendierea ei;
- aplicarea de lovituri numeroase, cu bîta, apoi cu o cărămidă, pe parcursul mai multor ore, urmate de opărire cu apă fiartă și în final, lovirea cu toporul în cap,
- imobilizarea victimei în pat prin legarea mâinilor și picioarelor, urmată de lovirea acesteia cu pumnii și alte corpuri dure, timp de peste trei ore;
- aplicarea de multiple lovituri victimei, cu cuțitul, pe toată suprafața corpului (32 de plăgi înjunghiate) în timp îndelungat;
- aplicarea de lovituri puternice victimei cu sapele și furca, soldate cu secționarea integrală a unui picior al victimei și lăsarea ei peste noapte în câmp să sângereze până la moarte.

Cruzimile nu trebuie însă confundate cu suferințele inerente oricărui act de ucidere. Circumstanța are caracter real și se răsfrânge asupra participanților în măsura în care au cunoscut-o.

Regimul sancționator este foarte sever, omorul calificat sancționându-se cu pedeapsa *detențiunii pe viață*, alternativ cu pedeapsa *închisorii de la 15 la 25 de ani* și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului, iar urmărirea penală se efectuează de către procuror.

II. 2. 4. Uciderea la cererea victimei (art. 190)

Noțiune. Această incriminare nu are corespondent în Codul penal 1969, dar era reglementată în Codul penal din 1936, în art. 468.

Potrivit textului actual, infracțiunea constă în uciderea săvârșită la cererea explicită, serioasă, conștientă și repetată a victimei care suferea de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat.

Fapta constituie în esență, o formă atenuată a omorului și se regăsește incriminată în această formă și în legislația penală a altor țări: Germania Austria, Spania, Elveția sau Portugalia. Consimțământul victimei nu înlătură răspunderea

¹ **Tudorel Toader**, *Drept penal român. Partea specială*, Editua Hamangiu, București, 2007, p. 48

² Decizia penală nr. 361/1979 a Tribunalului Suprem în Revista Română de Drept, nr. 10/1979, p. 67; Decizia penală nr. 1860/2002 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în Revista de Drept Penal nr. 3/2003, p. 123; Decizia penală nr. 3763/1999 a Curții Supreme de Justiție, în Revista de Drept Penal nr. 1/2002, p. 130; Decizia penală nr. 11/2001 a Curții Supreme de Justiție, în Revista de Drept Penal nr. 1/2003, p. 178;

penală a făptuitorului care va fi sancționat, indiferent de mobilul cu care a acționat (milă, compasiune, etc.)

În literatura medicală, uciderea la cererea victimei este denumită *eutanasi* *activă*.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale referitoare la dreptul la viață al persoanei, chiar dacă aceasta este grav bolnavă. **Obiect material** al infracțiunii este corpul persoanei.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv** este persoana care suferă de o boală incurabilă sau de o infirmitate gravă atestată medical, cauzatoare de suferințe permanente și greu de suportat.

Latura obiectivă. *Elementul material* poate consta într-o acțiune sau o inacțiune de ucidere a victimei. Acestea se pot realiza prin variate modalități faptice.

Cerința esențială a elementului material constă în existența unei cereri a victimei de i se curma viața. Cererea trebuie să îndeplinească anumite condiții și anume: să fie *explicită* (fără echivoc ori dubiu), *serioasă* (să nu fie făcută în glumă), *conștientă* (victima să aibă discernământ și să fie aptă să aprecieze semnificația cererii) și *repetată* (este nevoie de cel puțin două astfel de cereri pentru a fi întrunită condiția repetabilității).

Urmarea imediată a faptei constă în moartea victimei.

Legătura de cauzalitate trebuie să existe între acțiune/inacțiune și urmarea imediată.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție directă sau indirectă, iar subiectul activ cunoaște că victima a cerut repetat, conștient și serios să i se curme viața.

Tentativa nu se pedepsește

Regimul sancționator. Infracțiunea este sancționată cu închisoare de la unu la 5 ani.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului, iar urmărirea penală se efectuează de către procuror.

II. 2. 5. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii (art. 191)

Noțiune. Încercarea de sinucidere nu este pedepsită în dreptul nostru penal întrucât nu constituie o încălcare a dreptului la viață al altei persoane, dar se consideră că a determina sau a ajuta pe un altul să se sinucidă aduce atingere dreptului acelei persoane la viață, astfel că o asemenea faptă este pedepsită.

Obiectul juridic special și obiectul material al infracțiunii sunt aceleași ca și la celelalte infracțiuni contra vieții. După unii autori, infracțiunea nu are obiect material întrucât nici activitatea de determinare și nici activitatea de înlesnire nu se exercită direct asupra corpului sinucigașului¹.

¹ M. A. Hotca, *Codul penal. Comentarii și explicații*, Editura C.H.Beck, București, 2007, p. 981

Subiect activ al infracțiunii poate să fie orice persoană. Participația penală este posibilă sub forma coautoratului și a complicității.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea de *determinare* sau în cea de *înlesnire* a sinuciderii unei persoane.

Prin *determinare* se înțelege încurajarea, îndemnarea sau orice altă acțiune prin care o persoană convinge pe o alta să-și ia viața. Mijloacele de determinare pot fi variate. În practica judiciară s-a reținut existența acestei infracțiuni și atunci când victima a fost determinată să se sinucidă în urma numeroaselor bătăi, violențe, amenințări și loviri aplicate de-a lungul timpului și care au adus-o în situația să se sinucidă pentru a scăpa de acest tratament.

În jurisprudență s-a reținut însă infracțiunea de omor și nu aceea prevăzută în art. 191, față de inculpatul care a constrâns victima să se arunce de pe geam de la etajul al 9-lea, spunându-i că dacă nu se aruncă singură, atunci o va arunca el însuși. S-a raționat că datorită constrângerii exercitate asupra ei, victima nu avea posibilitatea de a decide liberă asupra acțiunilor ei, astfel încât fapta constituie infracțiunea de omor¹. În legătură cu această soluție s-au exprimat rezerve în doctrină, făcându-se afirmația că ne găsim totuși în prezența infracțiunii de determinare a sinuciderii deoarece moartea victimei apare ca un gest voit de către ea, indiferent de constrângerile sau amenințările exercitate împotriva ei, victima păstrându-și până în ultima clipă capacitatea de opțiune².

Înlesnirea presupune o acțiune de sprijinire a victimei în punerea în executare a hotărârii ei de a-și lua viața (spre exemplu, procurarea armei, a otrăvii, întărirea convingerii, etc.).

Atât în cazul determinării cât și în acela al înlesnirii sinuciderii, actul de suprimare a vieții trebuie să aparțină sinucigașului. În caz contrar, este vorba de omor și nu de determinarea sau înlesnirea sinuciderii.

Fapta trebuie să aibă ca *rezultat* sinuciderea victimei, iar între acțiunea făptuitorului și acest rezultat trebuie să existe *legătură de cauzalitate*.

Latura subiectivă. Infracțiunea se săvârșește cu intenție directă sau indirectă.

Regimul sancționator. Legea prevede pentru această faptă pedeapsa închisorii de la 3 la 7 ani.

Forme agravate. Potrivit alin. al 2-lea al articolului 191, fapta este mai gravă dacă se săvârșește față de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau față de o persoană cu discernământ diminuat. Rațiunea agravării pedepsei este aceea că față de asemenea persoane fapta se poate săvârși mai ușor. Limitele de pedeapsă sunt de la 5 la 10 ani.

În alin. 3 regăsim o a doua formă agravată, iar elementul circumstanțial de agravare îl reprezintă fie vârsta și mai fragedă a victimei (un minor sub 13 ani) ori calitatea ei de persoană care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze (de ex. persoană pusă sub interdicție, un somnambul, persoană aflată sub hipnoză, în stare avnasată de ebrietate, intoxocată cu substanțe psihoactive). Pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea un or drepturi.

¹ **Alexandru Boroș**, *Infracțiuni contra vieții*, Editura All Beck, București, 1999, p. 230

² **George Antoniu, Constantin Bulai și colaboratorii**, op. cit. Vol. III, p. 54

Formă atenuată. Există forma atenuată a oricăreia dintre faptele descrise în alineatele 1-3, ori de câte ori actele de determinare sau înlesnire au fost urmate de o încercare de sinucidere. Limitele pedepsei se vor reduce la jumătate.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului, iar urmărirea penală se efectuează de către procuror.

II. 2. 6. Uciderea din culpă (art. 192)

Noțiune. Infracțiunea constă în uciderea unei persoane din culpă și este cunoscută și sub denumirea de omor prin neglijență.

Obiectul juridic special și obiectul material sunt aceleași ca și în cazul omorului.

Subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană. Deoarece fapta se comite din culpă, participația penală este posibilă numai sub forma participației impropriei.

Latura obiectivă. La fel ca și omorul, uciderea din culpă se realizează printr-o activitate de ucidere, care poate consta dintr-o acțiune sau dintr-o inacțiune.

Această activitate trebuie să aibă drept rezultat, moartea unei persoane, iar între ele trebuie să existe legătură de cauzalitate.

Chiar dacă și victima însăși a contribuit la cauzarea propriei morți (adică victima are o culpă proprie), această împrejurare nu exclude răspunderea penală a autorului, decât dacă culpa victimei are caracter exclusiv. În practica judiciară s-a decis în mod corect că nu poate fi reținută culpa șoferului dacă victima s-a urcat fără știrea sa în camion și la o curbă periculoasă nu s-a sprijinit de barele mașinii, a căzut și s-a accidentat mortal¹.

S-ar putea reține însă această infracțiune, în forma ei de bază, în sarcina aceluia făptuitor care în glumă, ridică un copil mic în brațe și îl aruncă în sus, vrând să-l sperie, dar îl scapă din mâini, iar copilul se lovește în cădere cu capul de o balustradă din metal și moare.

Latura subiectivă. Forma de vinovăție cu care se săvârșește infracțiunea este culpa sub ambele ei forme: culpa cu previziune (ușurința) și culpa simplă (neglijența).

Tentativa nu este posibilă datorită formei de vinovăție cu care se comite fapta, iar infracțiunea se consumă în momentul morții victimei.

Regimul sancționator. Uciderea din culpă în forma simplă, descrisă la alineatul 1, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

Forme agravate. Uciderea din culpă este mai gravă și se pedepsește mai sever în următoarele împrejurări:

Alineatul al 2-lea: când se datorează nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii, ori pentru desfășurarea unei anumite activități.

¹ Ion Dobrinescu, *Infracțiuni contra vieții persoanei*, Editura Academiei Române, București, 1987, p. 133

Pentru ca fapta să se încadreze în aceste dispoziții e necesar ca făptuitorul să fie profesionist, meseriaș sau persoană care desfășoară o anumită activitate; acțiunea acestuia să fie săvârșită în timpul exercitării profesiei, meseriei ori activității; pentru exercițiul acelei profesii, meserii sau activități să existe anumite dispoziții legale sau măsuri de prevedere; fapta să fie urmarea nerespectării acelor dispoziții legale.

Această formă agravată se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Fapte de ucidere din culpă ca urmare a încălcării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere sunt întâlnite mai des în domeniul circulației pe drumurile publice, în construcții, medicină, etc.

Dacă încălcarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii constituie prin ea însăși o altă infracțiune, se vor aplica regulile concursului de infracțiuni. De ex. dacă un conducător de autovehicul conduce autoturismul cu o îmbibație alcoolică ce depășește limita legală și în timpul acestei activități, neacordând prioritate la trecerea de pietoni, accidentează mortal o persoană, în sarcina sa se va reține ucidere din culpă în forma agravată în concurs cu infracțiunea de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului (art. 336)

Alineatul al 3-lea: când prin fapta săvârșită s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane. În acest caz, fapta constituie o infracțiune complexă, unică. Legiuitorul a instituit în acest alineat o complexitate legală, în lipsa căreia pluralitatea de victime ar fi atras un concurs de infracțiuni.

Dacă fapta a produs moartea a două sau mai multe persoane, limitele speciale ale pedepselor prevăzute în alin. 1 și 2 se vor majora cu jumătate.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătorei.

II. 3. Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății (art. 193-198)

II. 3. 1. Aspecte generale.

Aceste infracțiuni se regăsesc în secțiunea a doua a primului capitol din titlul al II-lea consacrat infracțiunilor contra persoanei și cuprinde articolele 193 - 198.

Obiectul juridic comun al acestor infracțiuni îl constituie relațiile sociale privitoare la dreptul oricărei persoane la integritate corporală și sănătate. La fel ca și dreptul la viață, acest drept este ocrotit de legislația penală împotriva atingerilor aduse de alte persoane. **Obiectul material** este corpul persoanei în viață, alta decât făptuitorul.

Subiect activ al acestor infracțiuni poate fi orice persoană. Uneori, legea cere subiectului activ o anumită calitate: membru de familie, persoană care exercită o profesie sau meserie ori persoană minoră.

Alteori, cum este cazul infracțiunii de încăierare, subiectul activ îl constituie o pluralitate naturală de făptuitori constituiți în cel puțin două grupuri de cel puțin două persoane fiecare.

Participația penală este posibilă sub toate formele.

Latura obiectivă constă în acțiuni de lovire sau vătămare a integrității corporale sau a sănătății. Nu este exclusă săvârșirea faptelor și prin inacțiune (de ex. neluarea unei măsuri care să prevină vătămarea corporală a unei persoane).

Aceste fapte sunt infracțiuni de rezultat, adică trebuie să se producă efectiv vătămarea integrității corporale sau a sănătății.

Între actul de lovire sau vătămare trebuie să existe legătură de cauzalitate.

Latura subiectivă. Faptele se pot comite cu intenție directă sau indirectă, intenție depășită (preterintenție) sau din culpă.

Tentativa este posibilă, dar nu se pedepsește decât la forma agravată a vătămării corporale (art. 194 alin. 2). Consumarea faptelor are loc în momentul producerii rezultatului cerut de lege.

Regimul sancționator variază între amendă și închisoare de la 3 luni până la 16 ani. În această grupă există două infracțiuni care se pedepsesc numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate (lovire sau alte violențe și vătămare corporală din culpă), iar retragerea plângerii sau împăcarea părților duce la înlăturarea răspunderii penale.

II. 3. 2. Lovirea sau alte violențe (art. 193)

Noțiune. În *forma simplă* descrisă la alin. 1, infracțiunea constă în lovire sau orice alte acte violente care provoacă unei persoane suferințe fizice.

Alineatul al 2-lea cuprinde o *formă agravată*, caracterizată de orice faptă prin care se produc leziuni traumatice sau se afectează sănătatea unei persoane împrejurare ce necesită pentru vindecare, cel mult 90 de zile de îngrijiri medicale.

Obiectul juridic special și obiectul material sunt identice cu obiectul juridic comun și obiectul material al tuturor infracțiunilor din această secțiune.

Subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană. Participația este posibilă.

Dacă făptuitorul este un funcționar și săvârșește fapta în exercițiul atribuțiilor de serviciu, în sarcina sa va fi reținută infracțiunea de purtare abuzivă (art. 296) și nu aceea de lovire sau alte violențe.

Latura obiectivă. *Elementul material* al variantei simple din alin. 1 îl reprezintă acțiunea de lovire sau orice alt act violent.

Mijloacele de comitere a fetei sunt foarte diverse. Lovirea sau actul de violență se poate datora *propriei energii a făptuitorului* (izbire, palmuire, îmbrâncire, înțepare, tragere de păr, etc.), sau *altei energii* (de ex. asmuțirea unui animal care doboară victima).

Acțiunea se poate efectua direct asupra victimei sau indirect (de ex. se trage scaunul pe care aceasta dorește să se așeze).

Lovirea sau actul de violență trebuie să producă victimei suferințe fizice. Dacă acel act a produs doar suferințe psihice sau morale, fapta nu va constitui infracțiune.

Potrivit alineatului al 2-lea, fapta care a produs leziuni vindecabile în cel mult 90 de zile de îngrijiri medicale este mai gravă și se pedepsește mai sever.

Elementul material este același, dar urmarea imediată trebuie să conștie în vătămări care necesită îngrijiri medicale de una până la 90 de zile, inclusiv.

Gravitatea juridică a vătămării nu este identică cu gravitatea medicală a acesteia¹, astfel că este posibil ca din punct de vedere legal, leziunile să necesite zile de îngrijiri medicale mai numeroase decât acelea de spitalizare sau dimpotrivă, mai puține.

Latura subiectivă. Infracțiunea se săvârșește cu intenție directă sau indirectă.

Lovirea sau actul violent din culpă care produce doar suferințe fizice nu constituie infracțiune. La fel, lovirea săvârșită cu consimțământul persoanei nu este infracțiune.

De asemenea, nu va constitui infracțiune, lovirea sau vătămarea produsă în cadrul unor activități îngăduite ori reglementate de lege: intervenții chirurgicale, tratamente medicale, jocuri sportive (fotbal, box, etc.), cu condiția să se fi respectat limitele normale ale unei asemenea activități și regulamentele referitoare la acestea.

Tentativa nu se pedepsește. Fapta se consumă în momentul în care s-a produs urmarea prevăzută de lege: suferința fizică, respectiv leziunea sau afectarea sănătății cu consecința îngrijirilor medicare pentru vindecare în cel mult 90 de zile.

Dacă în aceeași împrejurare, făptuitorul aplică victimei mai multe lovituri care fiecare în parte produc suferințe fizice, vom avea o singură infracțiune.

Atunci când însă sunt lovite în aceeași împrejurare, mai multe victime, vom avea pluralitate de infracțiuni.

Este posibilă și săvârșirea infracțiunii în formă continuată, spre exemplu, făptuitorul lovește aceeași persoană la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții infracționale.

Regimul sancționator. Forma simplă a infracțiunii din alin. 1 se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, iar forma agravată din alineatul al 2-lea, cu închisoare de la 6 luni la 5 ani sau cu amendă.

Dacă faptele incriminate în art. 193 sunt săvârșite asupra membrilor familiei, maximul special al pedepsei prevăzute de lege se majorează cu o pătrime, conform dispozițiilor din art. 199 alin. 1.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru faptele descrise în alineatele 1 și 2 se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Retragerea plângerii înlătură răspunderea penală.

Pentru lovirile sau violențele săvârșite contra unui membru al familiei, acțiunea penală se poate pune în mișcare și din oficiu.

Chiar dacă acțiunea penală este pusă în mișcare din oficiu, legea permite împăcarea părților, ceea ce are drept consecință înlăturarea răspunderii penale.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

¹ **Matei Basarab și colaboratorii**, *Codul penal comentat*, vol. II, Editura Hamangiu, București, 2008, p. 162

II. 3. 3. Vătămarea corporală (art. 194)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta prin care s-a cauzat integrității corporale sau sănătății, o vătămare care necesită pentru vindecare peste 90 de zile de îngrijiri medicale sau vreuna dintre următoarele consecințe: o infirmitate; un prejudiciu estetic grav și permanent; avortul ori punerea în primejdie a vieții persoanei.

Deosebirea față de infracțiunea precedentă este dată de numărul mai mare de zile de îngrijiri medicale: peste 90 de zile ori vreo altă consecință gravă dintre cele enumerate de legiuitor.

De aceea, cu excepția rezultatului mai grav, structura și conținutul juridic al infracțiunii de vătămare corporală este asemănător cu acela al infracțiunii de lovire sau alte violențe.

Obiectul juridic special și obiectul material sunt comune întregului grup de infracțiuni contra integrității corporale și sănătății.

Subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă sub toate formele sale.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă într-o faptă care pricinuește o vătămare, iar fapta poate fi o *acțiune violentă* (lovire, îmbrâncire, tăiere), o *acțiune neviolentă* (punerea de substanțe toxice în băutură sau în mâncare) sau o *inacțiune*.

Urmarea acțiunii sau inacțiunii trebuie să fie:

- a) o infirmitate,
- b) o vătămare care necesită pentru vindecare peste 90 de zile de îngrijiri medicale,
- c) un prejudiciu estetic grav și permanent,
- d) avortul,
- e) punerea în primejdie a vieții persoanei.

Producerea unei infirmități. Infirmitatea înseamnă o stare anormală a organismului din punct de vedere al integrității corporale și a sănătății, care face ca persoana să fie pusă într-o stare de inferioritate fizică sau psihică, în raport cu alte persoane.

Pentru a constitui o consecință în sensul art. 194, infirmitatea trebuie să fie permanentă și ireversibilă, astfel că evaluarea ei ca atare se poate face numai după vindecare.

Cauzarea unei vătămări care a necesitat pentru vindecare îngrijiri medicale peste 90 de zile. Orice faptă care atrage îngrijiri medicale care durează peste 90 de zile va fi caracterizată drept infracțiune de vătămare corporală.

Chiar dacă numărul de zile de îngrijiri medicale s-a prelungit peste 90 de zile din cauza complicațiilor ori aplicării cu întârziere a tratamentului, fapta va constitui tot vătămare corporală, dacă nu s-a dovedit că partea vătămată a urmărit să întârzie vindecarea leziunilor care i-au fost produse¹.

Numărul zilelor de îngrijiri medicale necesare este stabilit de medicul legist.

¹ Tudorel Toader, op. cit. p. 71

Cauzarea unui prejudiciu estetic grav și permanent are în vedere modificarea înfățișării fizice a corpului persoanei, astfel încât aceasta capătă un aspect respingător, urât și inestetic, iar revenirea la aspectul inițial nu se mai poate face printr-o vindecare naturală. Spre exemplu, se consideră prejudiciu estetic grav și permanent, o cicatrice adâncă pe obraz, pierderea definitivă a podoabei capilare, desfigurarea cauzată de aruncarea asupra feței victimei de acid sulfuric, etc.

Gravitatea prejudiciului estetic se va stabili de către instanță pe baza expertizei medico-legale, dar și cu ajutorul altor mijloace de probă.

Producerea avortului. Această consecință presupune întreruperea cursului sarcinii și expulzarea fătului.

Punerea în primejdie a vieții persoanei. Acțiunea făptuitorului are ca rezultat o vătămare care prin amplexarea tulburărilor pe care le produce, conduce la periclitarea vieții victimei, cu posibilitatea survenirii morții ei.

În această ipoteză, făptuitorul nu urmărește moartea victimei și nici nu acceptă acest rezultat, deoarece altfel fapta ar fi încadrată ca tentativă de omor.

Dacă totuși moartea se produce, fapta va constitui infracțiunea de loviri cauzatoare de moarte.

Dacă fapta va produce două sau mai multe consecințe dintre cele enumerate de legiuitor, se va reține o singură infracțiune de vătămare corporală, dar la individualizarea pedepsei se va ține seama de acest aspect.

Între acțiune și urmarea ei trebuie să existe *legătură de cauzalitate*.

Latura subiectivă. Vătămarea corporală se săvârșește cu intenție directă, indirectă sau cu preterintenție.

Forme agravate. În alineatul al doilea este incriminată forma agravată a infracțiunii descrise în alineatul 1, constând în săvârșirea faptei *în scopul producerii* uneia dintre următoarele consecințe: o infirmitate, o vătămare care necesită pentru vindecare peste 90 de zile de îngrijiri medicale sau un prejudiciu estetic grav și permanent. Forma de vinovăție pentru varianta agravată este numai intenția directă.

Tentativa este posibilă, dar legea o incriminează numai în privința faptei descrise la alineatul al 2-lea. Infracțiunea se consumă în momentul când se produce consecința gravă sau leziunile care necesită peste 90 de zile de îngrijiri medicale.

Regimul sancționator. Infracțiunea în forma simplă se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani, iar pentru forma agravată, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani.

Conform art. 199 alin. 1, dacă faptele sunt săvârșite asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei se majorează cu o pătrime.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 3. 4. Lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte (art. 195)

Noțiune. Infracțiunea reprezintă o formă agravată a faptelor prevăzute în articolele 193 și 194, comise cu intenție, dar care produc moartea victimei, iar acest rezultat mai grav se datorează culpei făptuitorului.

Obiectul juridic special, subiectul activ al infracțiunii și latura obiectivă prezintă caracteristici asemănătoare cu infracțiunile precedente și nu se mai impune analizarea lor.

Întrucât prin această incriminare se ocrotește atât dreptul la viață cât și la integritate corporală și sănătate, în mod justificat s-a afirmat în doctrină, că locul acestei infracțiuni ar fi trebuit să fie în capitolul consacrat infracțiunilor contra vieții¹.

Specific pentru această infracțiune este *rezultatul deosebit de grav* care se produce și anume, *moartea victimei*. Între faptă și rezultat trebuie să existe legătură de cauzalitate.

Făptuitorului îi va fi imputată această infracțiune ori de câte ori acțiunii săvârșite de acesta i se vor adăuga și alți factori sau cauze anterioare, concomitente sau posterioare faptei.

Latura subiectivă. Infracțiunea se săvârșește cu intenție depășită (preterintenție), adică acțiunea/inacțiunea (lovirea, actul violent sau neviolent) se comite cu intenție, dar consecința mai gravă, moartea victimei, se datorează culpei făptuitorului care nu prevede acest rezultat, deși trebuia și putea să-l prevadă.

Spre exemplu, constituie această infracțiune, lovirea puternică a victimei cu pumnul în față, urmată de dezechilibrare și lovirea capului în cădere de asphalt, ceea ce a provocat un traumatism cranio-cerebral cu hemoragie puternică și în final, moartea persoanei.

Dacă nu se poate reține nici o culpă în sarcina făptuitorului în legătură cu moartea victimei, atunci acesta va răspunde numai pentru infracțiunea de lovire sau alte violențe ori pentru vătămare corporală.

Tentativa nu este posibilă datorită formei de vinovăție cu care se comite fapta.

Regimul sancționator. Fapta se pedepsește cu închisoare de la 6 la 12 ani.

Conform art. 199 alin. 1, dacă fapta se săvârșește asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei se majorează cu o pătrime.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului, iar urmărirea penală se efectuează de către procuror.

II. 3. 5. Vătămarea corporală din culpă (art. 196)

Noțiune. Faptele descrise în art. 193 alin. 2 (producerea de leziuni traumatice sau afectarea sănătății unei persoane care necesită pentru vindecare cel mult 90 de zile de îngrijiri medicale) și în art. 194 alin. 1 (cauzarea unei vătămări care necesită pentru vindecare peste 90 de zile de îngrijiri medicale, o infirmitate, un prejudiciu estetic grav și permanent, avortul ori punerea în primejdie

¹ Gheorghiu Mateuț, op. cit. p. 169

a vieții persoanei) se pedepsesc în anumite condiții și în situația *săvârșirii din culpă*, fiind incriminate sub denumirea de *vătămare corporală din culpă*.

Obiectul juridic special prezintă aceleași trăsături ca și la incriminările precedente.

Subiectul activ al faptei descrise la alin. 1 al art. 196 este calificat și trebuie să fie o persoană aflată sub influența băuturilor alcoolice ori a unei substanțe psihoactive ori o persoană aflată în desfășurarea unei activități care constituie prin ea însăși o infracțiune (de ex. un făptuitor care conduce autoturismul pe drumul public fără să posede permis de conducere) .

Latura obiectivă.

- *Forma tip* de la alin. 1 constă în fapta prevăzută în art. 193 alin. 2 care a pricinuit pentru vindecare cel mult de 90 zile de îngrijiri medicale, comisă de subiectul activ calificat menționat mai sus.

- *Forma agravată* de la alin. al 2-lea constă în vătămarea corporală descrisă de art. 194, alin. 1.

- *Forma specială* este prevăzută în alineatul 3 al art. 196 și constă în forma agravată așa cum este descrisă în alin. 2 (vătămarea corporală), dar care a fost săvârșită ca urmare a încălcării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru îndeplinirea unei anumite activități.

- *Forma calificată* de la alin. 4 se referă la ipoteza în care urmările acestor fapte se produc față de două sau mai multe persoane; limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

Latura subiectivă. Faptele se comit din culpă, în ambele ei forme: culpa cu previziune și culpa simplă.

Tentativa nu este posibilă.

Regimul sancționator. Pentru forma simplă de la alin. 1, pedeapsa este închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda.

Pentru forma agravată din alineatul al 2-lea, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda, iar pentru forma specială din alineatul al 3-lea, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

Pentru forma calificată din alineatul al 4-lea care are în vedere producerea consecințelor față de două sau mai multe persoane, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

Aspecte procesuale. Pentru oricare dintre faptele prevăzute în acest articol, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar retragerea plângerii înlătură răspunderea penală.

Când vătămarea corporală din culpă este săvârșită asupra unui membru de familie, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu. În acest caz, împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Ori de câte ori nerespectarea dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru îndeplinirea unei anumite activități care a condus la comiterea faptelor descrise în alineatele 1 și 3 constituie prin ea însăși o infracțiune, se vor aplica regulile concursului de infracțiuni.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătorei.

II. 3. 6. Relele tratamente aplicate minorului (art. 197)

Noțiune. Infracțiunea constă în punerea în primejdie gravă, a dezvoltării fizice, intelectuale sau morale a minorului, prin măsuri sau tratamente de orice fel, aplicate de către părinți sau de orice persoană în grija căreia se află minorul.

Obiectul juridic special este complex și constă pe de o parte, în relațiile sociale referitoare la integritatea corporală sau sănătatea minorului și pe de altă parte, în relațiile sociale care privesc asigurarea unui cadru normal de dezvoltare a minorului, atât din punct de vedere fizic și intelectual, cât și moral.

Obiect material al infracțiunii este corpul minorului dacă tratamentele aplicate privesc în mod direct, corpul minorului.

Subiectul activ este calificat și poate fi numai părintele sau persoana în grija căreia se află minorul.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în orice măsuri sau tratamente aplicate minorului.

Cerința esențială a elementului material constă în aceea ca măsurile sau tratamentele să pericliteze dezvoltarea fizică, intelectuală sau morală a minorului.

Dacă tratamentele sau măsurile aplicate realizează și conținutul infracțiunilor prevăzute în art. 193 și 194 din Codul penal, acestea se vor reține în concurs cu infracțiunea prevăzută în art. 197 din C.pen. (decizia nr. 37/2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, dată în recurs în interesul legii).

De asemenea, fapta va putea fi reținută în concurs cu infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal sau cu altă infracțiune.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Regimul sancționator. Infracțiunea este sancționată cu închisoare de la 3 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 3. 7. Încăierarea (art. 198)

Noțiune. Infracțiunea constă în participarea la o încăierare între mai multe persoane.

Obiectul juridic special este complex, fiind format din relațiile sociale care privesc integritatea corporală și sănătatea persoanelor, precum și acelea referitoare la ordinea și liniștea publică. **Obiect material** al infracțiunii pot fi corpul persoanelor și bunurile asupra cărora se exercită actele de violență.

Subiectul activ al infracțiunii îl constituie o pluralitate naturală de făptuitori, constituiți în cel puțin două grupuri de cel puțin două persoane fiecare, care se confruntă reciproc¹.

Participația este posibilă sub toate formele.

Latura obiectivă.

Elementul material al infracțiunii îl constituie acțiunea de participare la o încăierare între mai multe persoane, adică o situație în care mai mulți făptuitori își

¹ Vintilă Dongoroz și colaboratorii, op. cit. vol. IV, p. 679

aplică reciproc lovituri, astfel încât este dificilă stabilirea contribuției infracționale a fiecăruia dintre ei.

Nu există încăierare, ci infracțiunea de lovire sau alte violențe ori vătămare corporală, în ipoteza în care mai mulți făptuitori lovesc o singură victimă.

Ori de câte ori în cursul încăierării se produc participanților leziuni care necesită pentru vindecare maximum 90 de zile de îngrijiri medicale, în sarcina făptuitorilor se va reține doar infracțiunea de încăierare în forma simplă, descrisă în alineatul 1, întrucât lovirile sau alte violențe sunt absorbite în conținutul infracțiunii de încăierare.

Urmarea imediată se poate manifesta sub forma suferinței fizice ori a unei leziuni traumatice sau a afectării sănătății unei persoane.

Forme agravate. În alineatul 2 este descrisă o formă agravată a infracțiunii, iar elementul circumstanțial de agravare îl constituie cauzarea în cursul încăierării, a unei *vătămări corporale* în dauna uneia sau mai multor persoane (în sensul art. 194 din C.pen.). În acest caz, dacă nu se cunoaște care dintre participanți a produs urmările, toți făptuitorii (cu excepția victimei) vor fi pedepsiți cu închisoare de la unu la 5 ani.

„Per a contrario”, dacă se identifică autorul faptei, acesta va răspunde pentru infracțiunea de vătămare corporală (art. 194).

Potrivit alin. al 3-lea, când s-a cauzat moartea unei persoane și nu se cunoaște autorul, toți participanții la încăierare vor fi pedepsiți cu închisoare de la 6 la 12 ani. În acest caz se prezumă că toți participanții au acționat cu intenție depășită, iar rezultatul mai grav (moartea victimei) le este imputabil din culpă.

Dacă se identifică autorul, acesta va răspunde pentru infracțiunea de omor simplu ori calificat sau pentru loviri cauzatoare de moarte, nu și pentru încăierare. În ipoteza în care autorul omorului sau al lovirilor cauzatoare de moarte a lovit și alte persoane (decât victima omorului sau al lovirilor cauzatoare de moarte), participante la încăierare, el va răspunde atât pentru încăierare cât și pentru infracțiunea mai gravă al cărei autor este.

Atunci când în încăierare se cauzează moartea a două sau mai multe persoane, pluralitatea de victime ucise va conduce la majorarea limitelor de pedeapsă cu o treime.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție directă sau indirectă sau cu intenție depășită (preterintenție).

În situația descrisă la alin. 3, dacă s-a cauzat moartea uneia sau mai multor persoane, forma de vinovăție este intenția depășită (preterintenția)¹.

Regimul sancționator. Pedeapsa prevăzută în lege pentru forma simplă este închisoarea de la 3 luni la un an, alternativ cu amenda.

Cauza specială de nepedepsire. Potrivit alin. 4, în privința persoanei care a fost prinsă în încăierare împotriva voinței sale sau care a încercat să despartă pe alții, să respingă un atac ori să apere pe altul, va opera cauza specială de înlăturare a răspunderii penale, astfel că acea persoană va fi apărută de pedeapsă.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei, exceptând forma agravată descrisă în alin. 3 (s-a cauzat

¹ Matei Basarab și colaboratorii, op. cit., vol. II Partea specială, p. 322

moartea unei persoane), când competența de soluționare revine tribunalului, iar urmărirea penală se efectuează de către procuror.

II.4. Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie (art. 199-200)

II. 4. 1. Violența în familie (art. 199)

Acest articol face referire la faptele prevăzute în art. 188, 189 și art. 193-195 din Codul penal, în situația în care ele sunt săvârșite asupra unui membru de familie.

Potrivit art. 177 alin. 1 din Codul penal, prin *membru de familie* se înțelege:

- ascendenții și descendenții, frații și surorile, copiii acestora, precum și persoanele devenite prin adopție, potrivit legii, astfel de rude;
- soțul;
- persoanele care au stabilit relații asemănătoare acelor dintre soți sau dintre părinți și copii, în cazul în care conviețuiesc.

Calitatea de *membru de familie* se păstrează în privința persoanei adoptate ori a descendenților ei, față de rudele ei firești, așa cum sunt menționate la alin. 1.

Ori de câte ori faptele menționate în lege se comit asupra unui membru de familie, maximul special al pedepsei se majorează cu o pătrime.

În cazul infracțiunilor de *lovire sau alte violențe* (art. 193) și *vătămare corporală din culpă* (art. 196), comise asupra unui membru de familie, acțiunea penală se poate pune în mișcare și din oficiu, nu doar la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Este însă posibilă împăcarea părților.

II. 4. 2. Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă (art. 200)

Noțiune. Faptele constau în uciderea copilului nou-născut (alin. 1) sau în săvârșirea oricăreia dintre acțiunile descrise la art. 193 - 195: lovire sau alte violențe, vătămare corporală sau loviri ori vătămări cauzatoare de moarte (alin. 2), asupra copilului nou-născut, la cel mult 24 de ore de la naștere, de către mama aflată într-o stare de tulburare psihică.

După cum se observă, legiuitorul a reunit într-un singur articol de lege, faptele incriminate în art. 188, 193, 194 și 195, elementul comun reprezentându-l subiectul activ care nu poate fi decât *mama nou-născutului, aflată într-o stare de tulburare psihică*.

Obiectul juridic special al infracțiunii îl reprezintă relațiile sociale privitoare la dreptul la viață al copilului nou-născut.

Obiect material al infracțiunii este corpul copilului nou-născut. Un copil este considerat nou-născut din momentul declanșării nașterii și atâta timp cât pe trupul

său se mențin semnele nașterii recente și anume: vernix caseosa¹, resturile cordonului ombilical care dispar în 7-10 zile, bosa serosanguină, etc.

Nu are importanță dacă acel copil este din afara căsătoriei sau este născut în cadrul căsătoriei. El trebuie să se fi născut viu, dar nu și viabil.

Subiect activ al infracțiunii este numai *mama copilului*. Persoanele care instigă, ajută sau cooperează cu mama în vederea comiterii oricăreia dintre aceste fapte asupra nou-născutului, vor răspunde pentru instigare, complicitate și respectiv coautorat la omor, deoarece legea consacră un tratament penal mai blând, numai în favoarea mamei aflată într-o stare de tulburare psihică.

Opinia majoritară în doctrina penală consideră uciderea copilului nou născut o formă atenuată a omorului și nu o infracțiune autonomă, ceea ce justifică tratamentul penal diferențiat al participanților.

Subiect pasiv al infracțiunii este copilul nou-născut.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea de ucidere, lovire ori de vătămare corporală îndreptată împotriva copilului nou-născut.

Uciderea poate avea loc prin *acțiune* (sugrumare, sufocare, înecare, lovire, otrăvire, ardere etc.) sau prin *inacțiune* (lăsare fără îngrijiri, nehrănire, etc.).

Uciderea săvârșită în timpul nașterii asupra fătului va fi considerată avort și nu ucidere a copilului nou-născut.

Activitatea de ucidere, lovire ori vătămare corporală trebuie să aibă loc *imediat după naștere, dar nu mai târziu de 24 de ore*, adică după expulzarea copilului. Această dublă condiție de timp caracterizează acțiunea ce formează elementul material al infracțiunii și trebuie dovedită de către organele judiciare prin intermediul expertizei medico-legale. Îndoiala asupra acestui interval de timp va profita întotdeauna făptuitoarei, potrivit principiului „in dubio pro reo”.

Atunci când se stabilește că acțiunea de ucidere, lovire ori vătămare corporală a copilului a avut loc după acest interval de timp, fapta va fi încadrată ca omor.

Pentru a se reține această infracțiune este esențial ca acțiunea incriminată să se comită *în primele 24 de ore de la naștere*, chiar dacă rezultatul faptei se produce după acest interval.

Introducerea acestei cerințe esențiale în textul de incriminare a fost criticată pe bună dreptate în doctrină, deoarece formularea va da naștere unei controverse și anume dacă prin durata de maximum 24 de ore se înțelege sau nu și că fapta trebuie să aibă obligatoriu și caracter imediat, cu atât mai mult cu cât există deja în text, cerința ca fapta să se comită imediat după naștere².

Activitatea de ucidere trebuie să aibă ca *urmare imediată*, moartea nou-născutului, iar între ele trebuie să existe *legătură de cauzalitate*.

Latura subiectivă. Fapta se poate comite cu intenție directă, indirectă sau depășită.

¹ Vernix caseosa este stratul de grăsime de culoare alb-cenușie care acoperă pielea fătului și îl protejează în uterul mamei de contactul cu lichidul amniotic (Dicționar de neologisme, București, Editura Academiei, 1978, p. 1139)

² **George Antoniu**, *Noul Cod penal. Reflecții asupra infracțiunilor contra persoanei*, în Revista de Drept Penal, nr. 4/2013, p. 14-15

Specific laturii subiective este că mama acționează sub imperiul unor tulburări psihice de orice natură, fie psiho-patologică (febra puerperală, psihozele maniaco-depresive, schizofrenia), dar și socială, economică, socială, morală, religioasă (diferite emoții, sentimente, teama de reacția celor din jur, rușinea de a naște un copil provenit din viol, incest, etc.). Aceste tulburări nu atrag însă iresponsabilitatea, ci doar modifică procesele subiective care au loc în psihicul mamei.

Dacă acțiunea nu a avut loc sub imperiul acestor tulburări psihice, fapta va constitui infracțiunea de omor, lovire sau alte violențe, vătămare corporală sau loviri ori vătămări cauzatoare de moarte, după caz și nu aceea prevăzută în art. 200.

Tentativa de ucidere a nou-născutului nu este incriminată, dar dacă fapta i-a cauzat acestuia, vreo vătămare a integrității corporale sau a sănătății, se va reține forma prevăzută în alineatul al 2-lea, constând în oricare dintre faptele descrise în art. 193-195 din C.penal.

Regimul sancționator. Pedepsa pentru uciderea nou-născutului este cuprinsă între unu și 5 ani, iar pentru faptele descrise în art. 193-195, limitele pedepsei sunt de la o lună la 3 ani.

Aspecte procesuale. În ceea ce privește fapta de ucidere a nou-născutului, competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului, deși nu există o dispoziție explicită în Codul de procedură penală în acest sens.

Această concluzie se poate deduce din împrejurarea că din moment ce infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (chiar și a unui nou-născut) este dată în competența tribunalului, conform dispozițiilor art. 36 alin. 1 lit. „b” din Codul de procedură penală, cu atât mai mult, uciderea nou-născutului săvârșită cu intenție, care este o faptă mai gravă, va intra în competența materială a tribunalului. Competența de efectuare a urmăririi penale revine procurorului.

Pentru fapta de vătămare a nou născutului, competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 5. Agresiuni asupra fătului (art. 201-202)

Această secțiune cuprinde două infracțiuni: *întreruperea cursului sarcinii și vătămarea fătului*.

În ianuarie 1990, toate faptele referitoare la agresiunile asupra fătului au fost dezincriminate, pentru ca în 1996 să fie reincriminată provocarea ilegală a avortului, datorită consecințelor grave pe care le poate avea întreruperea cursului sarcinii, efectuată de persoane fără calificare, sau în afara instituțiilor medicale de specialitate.

Fătul este produsul de concepție, din momentul când începe să aibă mișcări proprii și până când se naște.

Noua legislație penală incriminează și faptele de vătămare a integrității corporale ori a sănătății fătului, inspirându-se pentru aceasta din legislația spaniolă.

II. 5. 1. Întreruperea cursului sarcinii (art. 201)

Noțiune. Infracțiunea constă în întreruperea cursului sarcinii, prin orice mijloace, săvârșită în vreuna din următoarele împrejurări:

- în afara instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate;
- de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate;
- dacă vârsta sarcinii a depășit paisprezece săptămâni.

Problema dacă femeia are dreptul să hotărască asupra întreruperii cursului propriei sarcini a frământat legiuitorii din toate timpurile, iar cu ocazia reglementării acestei probleme s-a dat prioritate fie dreptului femeii de a decide dacă și când să aducă pe lume copii, fie dreptului copilului nenăscut de a trăi.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale referitoare la viața, integritatea corporală și sănătatea femeii însărcinate, precum și acelea referitoare la viața produsului de concepție. **Obiectul material** al infracțiunii este corpul femeii în viață și fructul concepției sau fătul.

Subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană, inclusiv un medic care nu are specialitatea cerută de lege. Participația penală este posibilă sub toate formele. Infractionea este mai gravă atunci când este săvârșită de către medic care, pe lângă pedeapsa principală, va fi sancționat și cu interzicerea exercitării profesiei de medic.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea de întrerupere a cursului sarcinii, săvârșită prin orice mijloace, cu consimțământul femeii însărcinate.

Modalitățile faptice de întrerupere a cursului sarcinii sunt variate și nu pot fi enumerate de legiuitor. Pentru ca fapta să constituie infracțiune, ea trebuie să se comită în vreuna din următoarele împrejurări:

a) în afara instituțiilor medicale sau cabinetelor medicale autorizate. S-a considerat de legiuitor că astfel de intervenții trebuie efectuate numai în instituții de specialitate, pentru a preîntâmpina complicațiile și pentru a se asigura igiena și asistența medicală necesară.

b) de către o persoană care nu are calitatea de medic de specialitate obstetrică-ginecologie și drept de liberă practică medicală în această specialitate. S-a apreciat de asemenea, că nimeni altcineva decât medicul specialist ginecolog-obstetrician, nu are calificarea necesară pentru a întreprinde un astfel de act.

c) dacă vârsta sarcinii a depășit paisprezece (14) săptămâni. În această situație, circumstanța are caracterul unei condiții temporale și se consideră că întreruperea cursului sarcinii după acest moment ar periclita inclusiv viața femeii însărcinate.

Urmarea imediată constă în uciderea fătului ca urmare a manoperelor avortive, în uter sau în afara acestuia, ori în expulzarea produsului de concepție. Trebuie să existe *legătură de cauzalitate* între acțiune și urmarea imediată.

Latura subiectivă. Fapta se săvârșește cu intenție. Dacă se produce moartea sau vătămarea corporală gravă a femeii însărcinate, fapta se comite cu preterintenție.

Forme agravate.

1) Alineatul al 2-lea al art. 201 prevede că fapta este mai gravă dacă se săvârșește în orice condiții, fără consimțământul femeii însărcinate.

Existența consimțământului se stabilește potrivit regulilor de drept civil, dreptul comun în materie.

2) Potrivit alin. 3, se reține această formă agravată atunci când prin faptele descrise la alineatele 1 și 2 s-a cauzat femeii însărcinate, vreo vătămare corporală sau moartea. Fapta este mai gravă datorită urmărilor pe care le produce.

Tentativa este posibilă și se pedepsește în cazul faptelor descrise la alin. 1 (forma simplă) și la alin. 2 (fapta comisă fără consimțământul femeii însărcinate).

Regimul sancționator. Forma simplă de la alin. 1 se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă și interzicerea exercitării unor drepturi.

Dacă întreruperea cursului sarcinii se comite fără consimțământul femeii însărcinate (alin. 2), pedepsele prevăzute sunt închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

Când prin fapta săvârșită s-a cauzat femeii însărcinate vreo vătămare corporală, pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi, iar dacă se produce moartea femeii însărcinate, pedeapsa este închisoarea de la 6 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Cauză justificativă specială. Potrivit alin. 6, nu constituie infracțiune, întreruperea cursului sarcinii realizată de către medicul de specialitate obstetrică-ginecologie, efectuată în scop terapeutic până la vârsta sarcinii de 24 de săptămâni sau chiar după acest moment, cu condiția ca intervenția să fie în interesul mamei sau al fătului.

Cauză de nepedepsire. Deși fapta sa constituie infracțiune, nu se pedepsește femeia însărcinată care își întrerupe cursul sarcinii. În schimb, participanții (coautori, instigatori sau complici) vor fi sancționați potrivit dispozițiilor cuprinse în art. 201.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei, dar atunci când se cauzează cu intenție depășită, moartea femeii însărcinate, competența de soluționare revine tribunalului (art. 36 alin. 1. lit. b din Codul de procedură penală).

II. 5. 2. Vătămarea fătului (art. 202)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta de vătămare a fătului, în timpul nașterii, astfel încât a fost împiedicată instalarea vieții extrauterine.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale referitoare la viața, integritatea corporală și sănătatea produsului de concepție. **Obiectul material** al infracțiunii este corpul fătului.

Subiect activ poate fi orice persoană. Dacă fapta se săvârșește în timpul nașterii de către mama aflată în stare de tulburare psihică, limitele pedepselor se reduc la jumătate.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea de vătămare a fătului, în timpul nașterii (de la declanșarea travaliului și până la expulzarea produsului de concepție), astfel încât se împiedică instalarea vieții extrauterine, adică fătul moare până la momentul expulzării și separării de corpul mamei.

Urmarea imediată constă în moartea fătului, astfel încât nu se instalează viața extrauterină. Trebuie să existe *legătură de cauzalitate* între acțiune și rezultat.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă ori din culpă. Atunci când faptele se comit din culpă, limitele pedepselor se reduc la jumătate.

Regimul sancționator. Forma tip descrisă în alineatul 1 se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.

Forme atenuate. Potrivit alin. al 2-lea, dacă fapta nu a împiedicat instalarea vieții extrauterine, dar a cauzat ulterior copilului o vătămare corporală în sensul art. 194, atunci pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani, iar dacă a cauzat moartea copilului, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani, fapta fiind comisă cu intenție depășită.

În alineatul al 3-lea este descrisă o altă formă atenuată a infracțiunii, constând în vătămarea fătului în *timpul sarcinii*, nu al nașterii, cu consecința cauzării unei vătămări corporale copilului (pedeapsa este închisoarea de la 3 luni la 2 ani) ori a morții copilului (în acest caz pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani).

Cauză de inexistență a infracțiunii. Forma tip și formele atenuate ale faptelor așa cum sunt descrise în alineatele 1-3 nu constituie infracțiune dacă sunt comise de un medic ori de persoana autorizată să urmărească sarcină ori să asiste nașterea, ori de câte ori sunt săvârșite în cursul actului medical cu respectarea prevederilor specifice profesiei și au fost realizate în interesul gravidei ori al fătului, dar sunt urmarea riscului inerent exercitării actului medical.

Cauză de nepedepsire. Fapta de vătămare a fătului în perioada sarcinii, de către femeia însărcinată nu se pedepsește.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei, dar atunci când se cauzează moartea copilului, competența de soluționare revine tribunalului (art. 36 alin. 1. lit. b din Codul de procedură penală).

II. 6. Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie (art. 203-204)

II. 6. 1. Lăsarea fără ajutor a unei persoane aflate în dificultate (art. 203)

Noțiune. Infracțiunea constă în omisiunea de a ajuta ori de a înștiința autoritatea, de către cel care a găsit o persoană a cărei viață, sănătate sau integritate corporală este în primejdie și care este în neputință de a se salva.

Obiectul juridic special constă în relațiile sociale privitoare la necesitatea de a proteja viața, sănătatea ori integritatea corporală a celor care se află în primejdie și nu se pot salva singuri.

Subiectul activ poate fi orice persoană care este responsabilă penal. Fapta nu este susceptibilă de săvârșire în participație, pluralitatea de făptuitori atrăgând și o pluralitate de infracțiuni.

Nu ar putea fi subiect activ al acestei infracțiuni, acela care a pus el însuși victima în pericol, ci doar cel care a găsit-o într-o asemenea situație.

De asemenea, nu poate fi subiect activ al acestei infracțiuni cel care are obligația legală să intervină pentru salvarea unei persoane aflate în pericol (pompiere, polițist, salvamar, medic, salvamontist, etc.). Aceștia vor răspunde eventual pentru alte infracțiuni: abuz în serviciu, etc. **Subiect pasiv** este acea persoană a cărei viață, sănătate sau integritate corporală este în primejdie și care nu se poate salva singură.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă doar din inacțiune: omisiunea de a da ajutorul necesar și omisiunea de a înștiința autoritatea.

Prin acordarea de ajutor nu trebuie ca făptuitorul să se pună el însuși în pericol (de ex. încercarea cuiva care nu știe să înoate, de a salva de la înec o persoană). În acest caz, făptuitorul are la îndemână cea de-a doua variantă de salvare, înștiințarea imediată a autorității.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru viața, sănătatea sau integritatea corporală a persoanei aflată în primejdie.

Latura subiectivă. Fapta se poate comite numai cu intenție.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută în lege este închisoarea de la 3 luni la 1 an, alternativ cu amenda.

Cauză de inexistență a infracțiunii. Fapta nu constituie infracțiune dacă prin acordarea ajutorului, făptuitorul s-ar expune unui pericol grav privind viața, integritatea corporală ori sănătatea.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 6. 2. Împiedicarea ajutorului (art. 204)

Noțiune. Infracțiunea constă în împiedicarea intervenției ajutoarelor pentru salvarea unei persoane de la un pericol iminent și grav pentru viața, integritatea corporală ori sănătatea acesteia.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la necesitatea de a proteja viața, sănătatea ori integritatea corporală a celor care se află în primejdie și nu se pot salva singuri.

Subiectul activ poate fi orice persoană și participația este posibilă. **Subiect pasiv** este persoana aflată într-un pericol iminent și grav pentru viața sa, integritatea corporală ori sănătatea ei.

Latura obiectivă. *Elementul material* presupune orice acțiune de împiedicare a intervenției ajutoarelor în vederea salvării persoanei. Legiuitorul nu precizează în ce constă acțiunea, astfel că ea se poate realiza în variate modalități faptice (de ex., blocarea unui drum de acces, întreruperea legăturilor telefonice, etc.)

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Regimul sancționator. Pedeapsa prevăzută în lege pentru această infracțiune este închisoarea de la unu la 3 ani, alternativ cu amenda.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 7. Infracțiuni contra libertății persoanei (art. 205-208)

II. 7. 1. Aspecte generale

Libertatea persoanei, considerată drept valoare fundamentală pentru ființa umană este ocrotită și în dreptul penal deoarece în lipsa libertății, omul nu-și va putea dezvolta propria personalitate.

Însăși Constituția României proclamă libertatea individuală și siguranța persoanei, așa după cum Declarația Universală a Drepturilor Omului instituie inviolabilitatea persoanei, a domiciliului, a corespondenței, reputației și onoarei.

Codul penal incriminează în articolele 205-208, faptele săvârșite împotriva libertății persoanei și anume: lipsirea de libertate în mod ilegal, amenințarea, șantajul și hărțuirea.

Spre deosebire de Codul penal anterior, noul cod a transferat în alte capitole anumite incriminări care, din punct de vedere al obiectului juridic special, au în vedere tot relațiile sociale referitoare la libertatea persoanei: violarea de domiciliu, sclavia, supunerea la muncă forțată sau obligatorie, violarea secretului corespondenței, divulgarea secretului profesional, astfel că soluția de sistematizare propusă este criticabilă¹.

Obiectul juridic comun tuturor infracțiunilor din acest capitol îl constituie dreptul la libertate. Acest drept este însă un drept complex, al cărui conținut este dat de toate aspectele care îl conturează: libertatea fizică, de mișcare, libertatea psihică.

Fiecare componentă a acestui drept complex, este ocrotită în mod distinct prin infracțiunile existente în acest capitol.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă sub toate formele.

Latura obiectivă. Infracțiunile contra libertății sunt infracțiuni comise și se pot comite atât prin acțiune, cât și prin inacțiune. *Urmarea imediată* constă într-o atingere adusă dreptului la libertate al persoanei. *Legătura de cauzalitate* este evidentă și stabilirea ei nu comportă dificultăți.

Latura subiectivă. Infracțiunile contra libertății persoanei se săvârșesc cu intenție directă sau indirectă.

Prin excepție, șantajul se poate săvârși numai cu intenție directă.

Tentativa este posibilă la toate infracțiunile, dar este pedepsită numai la lipsirea de libertate în mod ilegal.

Consumarea faptelor are loc în momentul în care se produce urmarea periculoasă: încălcarea dreptului la libertate al persoanei.

¹ **George Antoniu**, *Noul Cod penal. Reflecții asupra infracțiunilor contra persoanei*, în Revista de Drept Penal, nr. 4/2013, p. 15-16

Regimul sancționator. Aceste fapte sunt pedepsite cu închisoarea sau cu închisoare, alternativ cu amenda

Aspecte procesuale. Pentru unele dintre infracțiunile cu grad mai scăzut de pericol social, este necesară plângerea prealabilă pentru punerea în mișcare a acțiunii penale (amenințarea și hărțuirea).

II. 7. 2. Lipsirea de libertate în mod ilegal (art. 205)

Noțiune. Infracțiunea constă, potrivit alin. 1 care incriminează forma ei simplă, în fapta persoanei care fără a avea vreun temei legal, lipsește de libertate o altă persoană.

Alineatele 3-4 ale articolului 205 descriu formele calificate ale infracțiunii.

Obiectul juridic special îl constituie *dreptul la libertate fizică al persoanei* care nu trebuie să fie stingherită în posibilitatea de a se deplasa și acționa conform propriei sale voințe.

La unele din formele calificate ale acestei infracțiuni, pe lângă acest obiect juridic vom regăsi și valori sociale care interesează viața persoanei. În aceste cazuri, formele agravate vor avea și *obiect material* și anume, corpul persoanei.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv** poate fi orice persoană, dar dacă acesta este un minor, fapta va fi pedepsită mai grav, iar pluralitatea de victime va atrage reținerea unui concurs de infracțiuni de lipsire de libertate în mod ilegal.

Latura obiectivă. *Elementul material* al faptei constă într-o acțiune sau inacțiune¹ care are ca efect lipsirea persoanei de libertatea de mișcare: legarea ei, închiderea într-o încăpere, imobilizarea, neeliberarea ei după încetarea temeiului legal al reținerii sau arestării, împiedicarea persoanei de a se deplasa într-un anumit loc, etc. Potrivit alin. 2 al art. 205, este asimilată lipsirii de libertate și răpirea unei persoane aflate în imposibilitate de a-și exprima voința ori de a se apăra (de ex. un copil mic, o persoană lipsită de discernământ, o persoană imobilizată din cauza bolii, etc.).

În practica judiciară s-a ridicat problema concursului dintre lipsirea de libertate în mod ilegal și alte infracțiuni. Astfel, uneori lipsirea de libertate în mod ilegal este absorbită în mod natural în conținutul altei infracțiuni și se va reține doar infracțiunea absorbantă (violul nu se poate comite decât dacă victima e lipsită pe durata actului sexual, de libertate; la fel în cazul tâlhăriei).

Alteori însă se va reține concurs de infracțiuni dacă lipsirea de libertate este ea însăși mod de săvârșire a altor infracțiuni (de ex., tâlhăria ori violul săvârșite prin imobilizarea victimei, dar lipsirea de libertate a acesteia durează mai mult decât timpul necesar comiterii infracțiunii scop).

Cerința esențială a acțiunii sau inacțiunii ce formează elementul material este ca lipsirea de libertate să aibă caracter ilegal, adică să nu aibă vreo justificare legitimă (executarea unui mandat de arestare, a unui mandat de aducere, a unei

¹Ioan Gârbuleț, *Traficul de persoane, proxenetismul, lipsirea de libertate și înșelăciunea*, în Revista de Drept Penal nr. 1/2011, p. 53

pedepse privative de libertate, internare nevoluntară a celor bolnavi psihic, periculoși ș.a.).

Nu va fi considerată ca având caracter ilegal, fapta părinților care în dorința de a le asigura copiilor o educație corespunzătoare, le îngrădesc acestora libertatea de mișcare (nu le permit deplasarea în anumite locuri, la anumite ore, etc.), prin măsuri proporționale cu scopul urmărit.

La fel, pentru anumite persoane cum sunt militarii, sportivii aflați în cantonament, cercetătorii izolați în condiții specifice, privarea de libertate nu se consideră că are caracter ilegal, ea izvorând din necesitatea și utilitatea desfășurării unor astfel de activități sau realizându-se cu consimțământul acelor persoane.

Urmarea imediată constă într-o atingere adusă libertății de mișcare a persoanei.

Latura subiectivă. Fapta se săvârșește cu intenție, directă sau indirectă. Culpă, eroarea sau consimțământul victimei vor atrage inexistența infracțiunii. Este necesar ca persoana să fie conștientă de semnificația măsurii la care va fi supusă.

Tentativa este posibilă și este pedepsită. Prin natura ei, infracțiunea este continuă și se epuizează atunci când încetează lipsirea de libertate.

Forme calificate. Cum am arătat mai sus, fapta este susceptibilă de săvârșire în forma calificate, iar împrejurările care duc la reținerea acestei forme presupun că fapta se săvârșește:

Alineatul 3:

- *de către o persoană înarmată.* Termenul „persoană înarmată” se definește prin raportare la articolul 179 din Codul penal, astfel că o asemenea persoană are asupra sa o armă special confecționată pentru atac sau apărare ori a folosit orice dispozitiv sau obiect, considerat armă prin asimilare. Nu prezintă importanță dacă arma aflată asupra făptuitorului este sau nu în loc vizibil. Dacă arma este folosită, se vor aplica regulile concursului de infracțiuni¹.

- *asupra unui minor.* Cauza agravării rezidă în calitatea victimei de persoană sub 18 ani și pentru care o asemenea faptă poate avea urmări dintre cele mai grave. Eroarea asupra vârstei victimei va conduce la reținerea infracțiunii în forma simplă.

- *punând în pericol viața sau sănătatea victimei.* Această agravantă se va aplica ori de câte ori regimul la care este supusă victima îi va pune acesteia viața sau sănătatea în primejdie, chiar dacă nu îi produce suferințe (victima este ținută în condiții insalubre, în pericol de contaminare cu anumite boli sau maladii, ori dacă este drogată, etc.).

Alineatul 4:

- *dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei.* Existența acestei forme calificate este justificată de urmarea mai gravă a lipirii de libertate și anume moartea victimei. Acest rezultat mai grav îi este imputat autorului din culpă, astfel că infracțiunea se comite în această modalitate cu forma de vinovăție a intenției depășite (preterintenție).

¹ **Gheorghică Mateuț**, op. cit. vol. I, p. 209

Regimul sancționator. Forma simplă a lipsirii de libertate în mod ilegal se pedepsește cu închisoare de la unu la 7 ani. Pentru formele calificate pedepsele sunt următoarele:

- pentru alin. 3: închisoare de la 3 la 10 ani
- pentru alin. 4: închisoare de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu și competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătorei.

II. 7. 3. Amenințarea (art. 206)

Noțiune. Infracțiunea constă în amenințarea adresată unei persoane, cu săvârșirea împotriva ei ori împotriva unei alte persoane, a unei infracțiuni sau fapte păgubitoare, dacă este de natură să-i producă o stare de temere.

Obiectul juridic special al infracțiunii este format din relațiile sociale privitoare la dreptul persoanei la libertate psihică. Nu există **obiect material**.

Subiectul activ poate fi orice persoană, iar participația este posibilă. **Subiect pasiv** poate fi orice persoană aptă să-și dea seama că îi este lezată libertatea psihică. Prin urmare, n-ar putea fi subiecți pasivi ai acestei infracțiuni un copil foarte mic, o persoană aflată în stare de inconștientă, un bolnav psihic, etc. adică aceia care nu pot percepe constrângerea psihică și care nu simt temere datorită acestei constrângeri.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă într-o acțiune de amenințare care trebuie să îndeplinească anumite condiții:

- să aibă ca obiect săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare nejustificate;
- acțiunea de amenințare trebuie să fie îndreptată împotriva persoanei amenințate ori împotriva unei alte persoane;
- această acțiune să fie serioasă, de natură să alarmeze victima, adică să-i poată produce acesteia o temere reală, chiar dacă victima n-a fost alarmată. Aptitudinea de alarmare va fi stabilită în concret, de la caz la caz, în funcție de profilul psihic al victimei, modalitatea concretă de comitere a faptei.

Acțiunea de amenințare se poate realiza prin orice mijloace: oral, în scris, prin gesturi, prin comunicare directă sau indirectă.

Atunci când acțiunea de amenințare este cuprinsă în conținutul vreunei alte infracțiuni, ea își va pierde individualitatea și va fi reținută doar cea din urmă infracțiune (tâlhărie, șantaj, nerespectarea hotărârilor judecătorești, etc.).

Dacă făptuitorul amenință cu comiterea unei anumite infracțiuni, spre exemplu cu infracțiunea de lovire sau alte violențe și imediat acesta trece la săvârșirea faptei, lovind victima, va fi reținută doar infracțiunea de lovire sau alte violențe care va absorbi infracțiunea de amenințare.

Nu există această infracțiune atunci când amenințarea vizează utilizarea unei căi legale (acțiune în justiție, plângere penală, realizarea unui drept).

Urmarea imediată a faptei constă în atingerea adusă libertății psihice a victimei, iar între acțiune și urmarea imediată trebuie să existe *legătură de cauzalitate*.

Latura subiectivă. Fapta se săvârșește cu intenție directă sau indirectă.

Regimul sancționator. Legea pedepsește această infracțiune cu închisoare de la 3 luni la un an sau amendă, prevăzând și limita maximă a sancțiunii aplicate care nu poate depăși sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea care a format obiectul amenințării.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru infracțiunea de amenințare se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar retragerea plângerii înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 7. 4. Șantajul (art. 207)

Noțiune. Așa cum este descrisă fapta în forma simplă din alin. 1, șantajul constă în constrângerea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, în scopul pentru a obține în mod injust, un folos nepatrimonial, pentru sine sau pentru altul.

În alineatul 2 este descrisă o formă asimilată care constă în amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul arătat în alin. 1.

Obiectul juridic special este format în principal, din relațiile sociale privitoare la libertatea morală a persoanei și în secundar, din relațiile sociale referitoare la patrimoniul acesteia.

De regulă, infracțiunea nu are obiect material, dar dacă fapta se comite prin violență, atunci corpul persoanei va fi **obiectul material** al infracțiunii.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă.

Latura obiectivă. *Elementul material al formei simple descrise în alin. 1* constă în *acțiunea de constrângere* exercitată asupra victimei prin care se urmărește determinarea persoanei să dea, să facă să nu facă sau să sufere ceva.

A constrânge înseamnă a obliga, a impune cuiva o anumită conduită (să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva), împotriva voinței sale. Constrângerea se poate realiza prin *violență fizică* (în sensul art. 193, lovire sau alte violențe) sau *violență psihică* (amenințare – art. 206). De fiecare dată, indiferent că șantajul se comite prin violență fizică sau prin violență psihică, el devine o infracțiune complexă deoarece absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe ori infracțiunea de amenințare.

Pentru *forma asimilată din alin. 2, elementul material* constă în *acțiunea de amenințare* cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată sau un membru al familiei sale. Acțiunea presupune așadar numai violența psihică – amenințare. *Cerința esențială* a elementului material presupune ca amenințarea să se refere la darea în vileag a unei fapte

reale ori nereale, care ar compromite victima sau un membru de familie al acesteia.

Nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii dacă victima a rezistat constrângerii sau nu.

Urmarea imediată constă în știrbirea libertății victimei care nu mai poate acționa conform propriei voințe.

Între acțiunea de constrângere sau amenințare și urmarea imediată trebuie să existe *legătură de cauzalitate*.

Latura subiectivă. Șantajul se săvârșește numai cu intenție directă, calificată prin *scop*, înțeles ca finalitate, acesta fiind obținerea în mod injust a unui folos nepatrimonial, pentru sine sau pentru altul.

Tentativa este posibilă, dar nu se pedepsește.

Forma calificată. Potrivit alineatului al 3-lea, fapta descrisă în alin. 1 sau 2 este mai gravă atunci când ea se comite în scopul de a dobândi în mod injust un *folos patrimonial*, pentru sine sau pentru altul.

În practica judiciară au apărut dificultăți în legătură cu încadrarea juridică a faptelor în infracțiunea de șantaj sau tâlhărie și în doctrină¹ s-a arătat în mod corect că la șantaj, între momentul realizării acțiunii de constrângere și cel al satisfacerii pretențiilor făptuitorului, se interpune un anumit interval de timp. Tâlhăria presupune că victima este constrânsă să predea imediat banii, valorile sau bunurile aflate asupra sa, amenințarea sau violența fiind simultană cu remiterea de către victimă a bunului. Durata intervalului de timp trebuie apreciată de la caz la caz de către instanța de judecată.

Regimul sancționator. Șantajul se pedepsește în formele simple cu închisoare de la unu la 5 ani, iar forma calificată se sancționează cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Aspecte procesuale. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 7. 5. Hărțuirea (art. 208)

Noțiune. Infracțiunea de hărțuire constă în fapta de a urmări în mod repetat și nejustificat, o persoană ori de a-i supraveghea locuința, locul de muncă sau alte locuri frecventate de către ea, cauzându-i-se astfel o stare de temere.

Obiectul juridic special este format din relațiile referitoare la libertatea psihică a victimei. Nu există **obiect material**.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea de *urmărire* a persoanei sau de *supraveghere* a locuinței, locului de muncă sau a altor locuri frecventate de ea.

Cerințele esențiale ale elementului material presupun ca fapta să se comită *în mod repetat* (de cel puțin două ori) și *fără drept ori fără interes legitim* (adică în mod nejustificat). Datorită cerinței de repetabilitate a acțiunii ce formează

¹ **Ana Pârvu**, *Infracțiunile de șantaj și tâlhărie. Analiză comparativă*, în Revista de Drept Penal, nr. 3/2006, p. 84-87

elementul material, hărțuirea este o infracțiune *de obicei*, astfel încât pentru consumarea faptei este necesar ca acțiunea să se comită de un număr suficient de ori.

Urmarea imediată a faptei constă în starea de temere indusă victimei, iar între acțiune și urmarea imediată trebuie să existe *legătură de cauzalitate*.

Latura subiectivă. Fapta se poate comite numai cu intenție directă. În doctrină¹ s-a afirmat că forma de vinovăție constă numai în intenția directă deoarece făptuitorul acționează în scopul de a cunoaște nemijlocit acțiunile persoanei vătămate.

Forma atenuată. Potrivit alineatului al 2-lea, fapta este mai puțin gravă dacă se comite prin efectuarea de apeluri telefonice ori comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care prin frecvență sau conținut, produc victimei o stare de temere.

Regimul sancționator. Pentru formele simple din alineatul 1, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 6 luni sau amenda.

Pentru forma atenuată din alin. al 2-lea, pedeapsa este închisoarea de la o lună la 3 luni sau amenda

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar retragerea plângerii înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătorei.

II. 8. Traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile (art. 209-217)

Această subgrupă de infracțiuni cuprinde atât incriminări tradiționale, provenind din Codul penal anterior (de ex. sclavia, supunerea la muncă forțată sau obligatorie, proxenetismul), cât și incriminări preluate din legislația penală specială (traficul de persoane, și traficul de minori sunt preluate din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane).

II. 8. 1. Sclavia (art. 209)

Noțiune. Infracțiunea constă în suprimarea totală a libertății individuale a persoanei care devine un simplu obiect aflat în proprietatea făptuitorului și se poate comite prin punerea sau ținerea unei persoane în stare de sclavie ori traficul de sclavi.

Chiar dacă în prezent astfel de fapte se întâlnesc extrem de rar, pentru a se preveni comiterea lor, pe plan internațional au fost adoptate o serie de convenții și tratate care le incriminează², iar România a aderat și ea la aceste convenții, astfel că a menținut incriminarea sclaviei și în noul Cod penal.

¹ Tudorel Toader, op. cit. 2014, p. 361 și Alexandru Boroș, op. cit. 2011, p. 109

² G & G Consulting, *Norme de Drept penal comunitar*, Colecția EUROLEX, f. ed., f. an, p.

În conformitate cu prevederile Convenției europene a drepturilor omului, (art. 4, paragraful 1), *nimeni nu poate fi ținut în sclavie sau în condiții de aservire.*

Obiectul juridic special al infracțiunii îl constituie relațiile juridice care privesc libertatea persoanei. **Obiect material** al infracțiunii este însuși corpul persoanei transformate în sclav.

Subiectul activ poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă sub toate formele.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în una din cele trei acțiuni: *punerea, ținerea persoanei în stare de sclavie, respectiv traficul de sclavi.*

Punerea persoanei în stare de sclavie presupune că persoana devine prin fapta autorului, sclav, deși înainte era o persoană liberă; *ținerea în stare de sclavie* semnifică prelungirea în timp a acestei stări, iar *traficul de sclavi* presupune vânzarea, cumpărarea și orice alte acte de transmitere a sclavilor de la un făptuitor la altul.

Urmarea imediată constă în suprimarea totală a libertății victimei

Latura subiectivă. Fapta se săvârșește cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa este posibilă și se pedepsește.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută în lege este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului.

II. 8. 2. Traficul de persoane (art. 210)

Noțiune. Infracțiunea constă în recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unei persoane, în vederea exploatării ei.

Potrivit art. 182 din Codul penal, prin *exploatarea unei persoane* se înțelege: supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat; ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire; obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală; obligarea la practicarea cerșetoriei, precum și prelevarea de organe în mod ilegal.

Incriminarea este preluată din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, cu anumite modificări.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la libertatea fizică și psihică a persoanei. În literatura de specialitate s-a arătat că această infracțiune se deosebește de sub aspectul obiectului juridic de infracțiunea de lipsire de libertate în mod ilegal ori alte infracțiuni similare deoarece constituie o *infracțiune mijloc*, pentru a realiza exploatarea victimei. **Obiect material** al infracțiunii există în măsura în care fapta se comite prin violență sau altă formă de constrângere, iar atunci corpul persoanei este obiect material al infracțiunii.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă.

Dacă fapta se comite de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu, fapta este mai gravă și se pedepsește mai sever.

Subiectul pasiv este persoana recrutată, transportată, transferată, adăpostită sau primită, în scopul exploatării.

Consimțământul subiectului pasiv nu constituie, conform alin. 3 al art. 210, cauză justificativă. Existența unui asemenea consimțământ nu poate produce efecte juridice, deși s-a susținut printr-o excepție de neconstituționalitate că prin incriminarea traficului de persoane se lezează dreptul constituțional al persoanei de a dispune de ea însăși (art. 26 alin. 2 din Constituție). Excepția de neconstituționalitate a fost respinsă și Curtea Constituțională a arătat că exploatarea sexuală a unei persoane, chiar cu acordul acesteia reprezintă un grav atentat la ordinea publică și la libertatea de voință și acțiune a oricărei persoane, în acord cu exigențele morale. Incriminând traficul de persoane, legiuitorul a urmărit tocmai protejarea acestui drept constituțional¹.

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii constă în vreuna din următoarele acțiuni alternative: recrutare, transportare, transferare, adăpostire sau primire a unei persoane.

Recrutare înseamnă a atrage, a convinge pe cineva; *transportare* înseamnă a deplasa pe cineva dintr-un loc în altul; *transferare* presupune mutarea victimei de la un traficant la altul; *adăpostire* semnifică găzduire, cazare, instalare într-o locuință; *primire* a unei persoane înseamnă preluarea unei persoane prin tranzacții diverse (cumpărare, închiriere, schimb, etc.) de la alți traficanți².

Pentru ca fapta să constituie infracțiunea de trafic de persoane, oricare dintre acțiunile enumerate trebuie săvârșită *cu anumite mijloace* și anume:

- prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate,
- profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei,
- prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase, în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane.

Ori de câte ori acțiunea ce formează elementul material se săvârșește în aceleași condiții de loc și timp, asupra mai multor persoane, existând rezoluție infracțională unică, se va reține o infracțiune continuată de trafic de persoane (a se vedea în acest sens, decizia nr. 49/2007 a Inaltei Curți de Casație și Justiție)³.

Dacă fapta se comite asupra aceluiași subiect pasiv prin două sau mai multe modalități dintre cele alternative, va exista o singură infracțiune de trafic de persoane.

Cerința esențială a elementului material presupune ca oricare dintre acțiunile ce formează elementul material să se realizeze *în scopul exploatării persoanei*, dar considerăm că în conținutul acestei incriminări, scopul are înțelesul de *destinație* și caracterizează latura obiectivă a infracțiunii.

¹ Decizia nr. 1546 din 25 noiembrie 2010 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial nr. 60 din 25 ianuarie 2011.

² **Ioan Gârbuleț**, *Traficul de persoane, proxenetismul, lipsirea de libertate și înșelăciunea. Deosebiri*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2011, p. 37-39

³ Publicată în Monitorul Oficial nr. 775/2007

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru relațiile referitoare la libertatea și demnitatea persoanei.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție directă sau indirectă întrucât în opinia noastră cerința esențială a scopului are înțelesul de *destinație* și caracterizează elementul material și nu latura subiectivă.

Tentativa este incriminată și sancționată.

Regimul sancționator. Forma simplă a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Forme agravate. Alineatul al 2-lea al art. 210 introduce o formă agravată a faptei constând în împrejurarea săvârșirii ei de către un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu, caz în care pedeapsa prevăzută în lege este închisoarea de la 5 la 12 ani.

Elementul de agravare îl constituie atât *calitatea subiectului activ* care este funcționar public, cât și *împrejurarea în care comite fapta*, în exercițiul atribuțiilor de serviciu.

În cazul acestei variante agravate, în mod regretabil, legiuitorul a omis prevederea referitoare la pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului. Competența de efectuare a urmăririi penale revine procurorilor DIICOT.

II. 8. 3. Traficul de minori (art. 211)

Noțiune. Infracțiunea constă în recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unui minor, în scopul exploatării sale.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la libertatea fizică și psihică a persoanelor minore. **Obiect material** al infracțiunii există în măsura în care fapta se comite prin violență sau altă formă de constrângere, iar atunci corpul minorului este obiect material al infracțiunii.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă.

Dacă fapta se comite de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu fapta este mai gravă și se pedepsește mai sever.

Subiectul pasiv este minorul recrutat, transportat, transferat, adăpostit sau primit, în scopul exploatării.

Dacă sunt recrutate două victime, una minoră și alta majoră, vor exista două infracțiuni: trafic de minori și trafic de persoane¹.

Consimțământul subiectului pasiv nu constituie, conform alin. 3 al art. 211, cauză justificativă.

¹ Decizia nr. 3272 din 15 iunie 2004 pronunțată de secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în Buletinul Jurisprudenței, Baza de date.

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii constă în vreuna din următoarele acțiuni alternative: recrutare, transportare, transferare, adăpostire sau primire a unui minor.

Recrutare înseamnă a atrage, a convinge pe cineva; *transportare* înseamnă a deplasa pe cineva dintr-un loc în altul; *transferare* presupune mutarea victimei de la un traficant la altul; *adăpostire* semnifică găzduire, cazare, instalare într-o locuință; *primire* a unei persoane înseamnă preluarea unei persoane prin tranzacții diverse (cumpărare, închiriere, schimb, etc.) de la alți traficanți, adică aceleași explicații date în cazul infracțiunii de trafic de persoane.

În ceea ce privește *cerința esențială a elementului material și urmarea imediată* rămân valabile explicațiile de la art. 210

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă, exact ca în situația analizată la art. 210.

Tentativa este posibilă și se pedepsește.

Regimul sancționator. Pentru forma tip din alineatul 1, pedeapsa este închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Forme agravate. Alineatul al 2-lea al art. 211 introduce formele agravate ale faptei constând în *împrejurarea săvârșirii ei în condițiile arătate în alin. 1 al art. 210* (adică prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate; profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-și exprima voința ori de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei; prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase, în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane) sau *de către un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu*, caz în care pedeapsa prevăzută în lege este închisoarea de la 5 la 12 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului. Competența de efectuare a urmăririi penale revine procurorilor DIICOT.

II. 8. 4. Supunerea la muncă forțată sau obligatorie (art. 212)

Noțiune. Infracțiunea constă în obligarea persoanei să presteze o anumită muncă împotriva voinței ei sau la o muncă obligatorie. Incriminarea a fost preluată din Codul penal precedent, cu modificarea limitei minime a pedesei de la 6 luni la un an.

Obiectul juridic special este constituit din relațiile sociale care presupun libertatea persoanei de a alege și a presta acele activități care corespund aspirațiilor și pregătirii sale profesionale.

Subiectul activ poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă.

Latura obiectivă. Acțiunile alternative ce formează *elementul material* sunt:

- *supunerea unei persoane la prestarea unei munci contra voinței sale*, adică o muncă pe care nu ar presta-o de bună voie. *Cerința esențială* a acestei acțiuni este ca acea muncă să fie prestată în alte cazuri și condiții decât cele prevăzute de dispozițiile legale.

- *supunerea persoanei la muncă obligatorie*, adică prestarea muncii ca și când ar fi dator să o presteze.

Pentru existența infracțiunii nu prezintă importanță dacă persoana a fost sau nu remunerată ori prin ce mijloace s-a comis fapta.

Conform dispozițiilor constituționale din art. 42, nu reprezintă muncă forțată serviciul militar activ ori activitățile desfășurate în locul acestuia de aceia care nu prestează serviciul militar din motive religioase sau de conștiință; munca unei persoane condamnate prestată în condiții normale în perioada de detenție sau de liberare condiționată precum și prestațiile impuse de situațiile create prin calamități ori alt pericol sau care fac parte din obligațiile civile normale stabilite de lege.

Latura subiectivă. Fapta se săvârșește cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa este posibilă, dar nu se pedepsește.

Regimul sancționator. Infracțiunea se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 8. 5. Proxenetismul (art. 213)

Noțiune. În forma sa simplă, tipică, proxenetismul constă în determinarea ori înlesnirea practicării prostituției sau tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției, de către una sau mai multe persoane.

Potrivit alin. 4 al art. 213, prin prostituție se înțelege întreținerea de acte sexuale cu diferite persoane, în scopul obținerii de foloase patrimoniale pentru sine sau pentru altul. În prezent, noul Cod penal nu mai incriminează prostituția.

Așa cum rezultă din Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatării prostituției acestora, adoptată de Adunarea Generală a ONU la 2 decembrie 1949, proxenetismul și prostituția au un profund caracter antisocial, fiind incompatibile cu demnitatea și valoarea ființei umane.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care presupun respectul pentru libertatea și demnitatea persoanei, precum și acelea referitoare la obținerea de bunuri sau venituri prin activități oneste și morale.

Obiectul material este format la unele variante de comitere a faptei, din corpul sau corpurile persoanelor constrânse la prostituție.

Subiectul activ poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv** este persoana determinată la prostituție ori căreia i s-a înlesnit prostituția.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă din acțiuni alternative: *de a determina*, *de a înlesni practicarea prostituției și de a obține foloase patrimoniale* de pe urma practicării prostituției.

A determina înseamnă convinge pe cineva să ia hotărârea să practice prostituția. *A înlesni practicarea prostituției* presupune crearea condițiilor propice, punerea la dispoziție a unui spațiu, procurarea clienților, etc. *A obține foloase*

patrimoniale de pe urma practicării prostituției înseamnă a obține anumite avantaje materiale sau profituri de același gen¹.

Nu este necesar ca actele incriminate să aibă caracter de obișnuință, fiind suficientă o singură acțiune dintre cele enumerate de legiuitor pentru ca fapta să constituie infracțiune.

Urmarea socialmente periculoasă constă în crearea unei stări de pericol pentru relațiile ocrotite.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa se pedepsește numai în cazul formei agravate din alin. 2, deși s-ar fi impus ca ea să fie pedepsită și în cazul formei agravate din alin. 3 (faptele din alin. 1 și 2 săvârșite față de un minor), din moment ce limitele de pedeapsă sunt de la 4 ani și 6 luni, la 15 ani.

Regimul sancționator. Forma simplă a infracțiunii se sancționează cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

Forme agravate. În alineatele 2 și 3 sunt incriminate formele agravate ale proxenetismului.

Potrivit alin. 2, atunci când determinarea la începerea sau continuarea practicării prostituției s-a realizat prin constrângere, fapta este pedepsită mai sever cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.

În fine, *potrivit alin. 3*, faptele descrise în alin. 1 și 2 sunt socotite mai grave dacă sunt săvârșite față de un minor. În acest caz, limitele speciale ale pedepsei se majorează cu jumătate.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 8. 6. Exploatarea cerșetoriei (art. 214)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei care determină un minor sau o persoană cu dizabilități fizice ori psihice să apeleze în mod repetat la mila publicului pentru ajutor material sau care beneficiază de foloase patrimoniale de pe urma acestei activități.

În actualul Cod penal, cerșetoria a fost dezincriminată, astfel că această faptă nu mai constituie infracțiune.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale referitoare la libertatea și demnitatea persoanelor, precum și din relațiile sociale care vizează obținerea de bunuri sau venituri prin activități oneste și morale.

Subiectul activ poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă. Când fapta se comite de părinte, tutore, curator sau de cel care are în îngrijire persoana care cerșește, pedeapsa este mai gravă, calitatea subiectului activ fiind un element circumstanțial de agravare. **Subiect pasiv** este minorul sau persoana cu dizabilități fizice sau psihice. Autorul trebuie să cunoască vârsta minorului ori să-și fi putut da seama de vârsta acestuia. De asemenea, făptuitorul trebuie să fi

¹ **Matei Basarab și colaboratorii**, Codul penal comentat, vol. II, Editura Hamangiu, București, 2008, p. 1030

cunoscut că persoana are o dizabilitate fizică sau psihică sau să-și fi putut da seama de această împrejurare.

Latura obiectivă. *Elementul material* presupune fie *determinarea unui minor sau a unei persoane cu dizabilități să cerșească* (adică să apeleze în mod repetat la mila publicului pentru a cere ajutor material), fie ca autorul faptei să *beneficieze de foloase patrimoniale de pe urma cerșetoriei* practicate de minor ori de persoana cu dizabilități.

Nu prezintă importanță dacă apelul la mila publicului a avut efectul scontat sau nu.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru valorile ocrotite.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa nu este pedepsită.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută în lege pentru forma simplă a infracțiunii este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

Formele agravate a faptei sunt descrise în alineatul al 2-lea și presupun în varianta descrisă la lit. „a”, *săvârșirea faptei de către părinte, tutore, curator sau de cel care are în îngrijire persoana care cerșește*, iar la varianta de la lit. „b”, *săvârșirea faptei prin constrângere* (care poate fi fizică sau psihică).

În oricare dintre aceste variante agravate, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 8. 7. Folosirea unui minor în scop de cerșetorie (art. 215)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei majore care având capacitatea de a munci, apelează în mod repetat la mila publicului, cerând ajutor material și se folosește în acest scop de prezența unui minor.

Cerșetoria a fost pedepsită încă din vechime, de legislațiile lumii, inclusiv de legiurile din Țările Române, iar în prezent practicarea acestei activități de către persoane majore care se folosesc de minori a proliferat atât în țară cât și în străinătate, antrenând serioase prejudicii de imagine României.

Incriminarea a fost preluată cu unele modificări din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului.

Obiectul juridic special este format în principal din acele relații sociale referitoare la protejarea minorilor, iar în secundar din acele relații sociale privitoare la procurarea mijloacelor de subzistență prin activități licite care nu aduc atingere demnității umane. **Obiect material** este corpul minorului utilizat pentru cerșetorie.

Subiectul activ poate fi orice persoană fizică majoră cu capacitatea de a munci, legiuitorul considerând că apelul la mila publicului de către o persoană cu capacitatea de a munci constituie o formă de parazitism social¹.

¹ Ștefan Daneș, „Combaterea prin mijloace de drept penal, a unor fapte de parazitism social”, în Revista Română de Drept, nr. 11/1972, p. 32.

Infrațiunea nu poate fi săvârșită în condițiile coautoratului, fiecare persoană săvârșind fapta „in persona propria”, dar este posibilă participația sub forma instigării sau complicității.

Persoanele lipsite de capacitatea de a munci nu pot fi subiecți activi ai infrațiunii.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea de apelare repetată la mila publicului căruia i se cere ajutor material. A apela la mila publicului înseamnă a solicita diferitelor persoane, oral, prin gesturi, în scris sau prin orice mijloace, ajutor material.

Cerințele esențiale ale elementului material presupun ca:

- acțiunea de apelare la mila publicului să aibă caracter repetat, cerșetoria în prezența unui minor fiind o infrațiune de obicei, ceea ce înseamnă că numai un număr suficient de repetări pot întregi latura obiectivă a infrațiunii.
- apelarea la mila publicului să se realizeze prin folosirea prezenței unui minor.

Urmarea imediată implică producerea unei stări de pericol pentru relațiile ocrotite.

Latura subiectivă. Infrațiunea se comite cu intenție, iar aceasta poate fi directă sau indirectă. Nu interesează mobilul sau scopul comiterii faptei, dar acestea pot fi luate în considerare la individualizarea pedepsei.

Tentativa nu este posibilă deoarece folosirea minorului în scop de cerșetorie este o infrațiune de obicei care presupune un număr suficient de repetări ale acțiunii incriminate.

Regimul sancționator. Fapta se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau amendă.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infrațiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 8. 8. Folosirea serviciilor unei persoane exploatate (art. 216)

Noțiune. Infrațiunea constă în fapta de a utiliza oricare din serviciile menționate în art. 182 din Codul penal, servicii care sunt prestate de o persoană despre care autorul știe că este victimă a traficului de persoane ori a traficului de minori.

Art. 182 din Codul penal include în sfera serviciilor menționate pe acelea care definesc situația de persoană exploatată: supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat; ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire; obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală; obligarea la practicarea cerșetoriei, precum și prelevarea de organe în mod ilegal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale referitoare la moralitatea și demnitatea care trebuie să caracterizeze activitățile umane și

prestările de servicii. **Obiect material** este corpul persoanei (majoră ori minoră) traficate.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă sub forma instigării sau complicității. Nu este posibil coautoratul deoarece fiecare persoană care utilizează astfel de servicii va săvârși o faptă distinctă. **Subiectul pasiv principal** este statul ca reprezentant al societății, iar **subiect pasiv secundar** este persoana supusă traficului de persoane ori de minori.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în utilizarea vreunui serviciu prestat de o persoană exploatată, victimă a traficului de persoane sau a traficului de minori. A utiliza un serviciu înseamnă a beneficia de el. Nu prezintă importanță dacă serviciul este prestat gratuit sau contra cost.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă. **Cerința esențială** presupune ca făptuitorul să cunoască împrejurarea că prestatorul de servicii este o victimă a traficului de persoane sau a traficului de minori.

Tentativa nu este sancționată.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută de lege este închisoarea de la 6 luni la 3 ani, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă (de ex. act sexual cu un minor, viol, etc.).

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține tribunalului. Competența de efectuare a urmăririi penale revine procurorilor DIICOT.

II. 9. Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale (art. 218-223)

II. 9. 1. Aspecte generale

Incrimnarea faptelor din prezentul capitol se datorează gradului ridicat de pericol social pe care îl reprezintă atingerile aduse libertății sexuale și implicațiilor de natură morală, socială, religioasă și juridică, specifice acestui gen de infracționalitate.

Infracțiunile cuprinse în această grupă se particularizează prin valorile sociale pe care le ocrotesc și anume libertatea sexuală, dar și asigurarea perpetuării speciei umane, în condiții de sănătate biologică, socială și morală. Nu în ultimul rând, trebuie menționată importanța ocrotirii minorilor împotriva oricăror forme de agresiune sexuală, cu atât mai mult cu cât urmările pe care asemenea fapte le pot avea asupra dezvoltării armonioase și sănătoase a acestora, pot fi dintre cele mai grave.

S-a urmărit ca incriminările din acest capitol să fie în concordanță cu conținutul Convenției Europene a Drepturilor Omului și cu interesul statului în asigurarea protecției minorilor contra infracțiunilor sexuale.

În prezent, grupa infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale cuprinde următoarele fapte: violul, agresiunea sexuală, actul sexual cu un minor, seducția,

coruperea sexuală a minorilor, racolarea minorilor în scopuri sexuale și hărțuirea sexuală.

II. 9. 2. Violul (art. 218)

Noțiune. În forma simplă prevăzută în alineatul 1, fapta constă în raportul sexual, actul sexual oral sau anal cu o persoană, săvârșit prin constrângerea acesteia, prin punerea ei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

În forma asimilată descrisă la alin. al 2-lea, violul mai poate consta în orice alte acte de penetrare vaginală sau anală comise prin constrângerea victimei, prin punerea ei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

Prin *act sexual* se înțelege atât raportul sexual între o persoană de sex bărbătesc și una de sex femeiesc, cât și actele sexuale între persoane același sex, care conduc la obținerea satisfacției sexuale prin folosirea organelor sexuale.

Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale privitoare la viața sexuală a persoanei și libertatea acestor relații. Însăși denumirea infracțiunii, aceea de *viol* sugerează noțiunea de constrângere, dat fiind faptul că termenul viol provine din limba latină unde cuvântul „vis” înseamnă „a forța”. **Obiectul material** al infracțiunii este corpul persoanei în viață. Dacă actul sexual are loc asupra unui cadavru, fapta va fi încadrată în dispozițiile articolului 383 din Codul penal care incriminează profanarea de cadavre.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană, indiferent de sex. Participația penală este posibilă sub toate formele: coautorat, instigare și complicitate.

Uneori, pluralitatea subiectului activ va constitui o circumstanță agravantă (săvârșirea faptei de două sau mai multe persoane împreună).

Latura obiectivă. *Elementul material* constă într-un act sexual de orice natură (vaginală, anală sau orală), precum și orice alte acte de penetrare vaginală sau anală cu o persoană. Diferența dintre cele două variante de incriminare constă în împrejurarea folosirii sau nu de către făptuitor a propriilor organe genitale. Astfel, în varianta de incriminare din *alin. 1*, făptuitorul comite fapta folosindu-se de organele genitale proprii, pe când în varianta de specie din *alin. 2*, făptuitorul acționează (prin penetrare) asupra zonei vaginale sau anale a victimei cu diferite obiecte sau alte părți ale corpului.

Cerința esențială a elementului material presupune ca actul sexual să fie realizat *fără consimțământul persoanei*, adică prin constrângere (fizică sau morală), *prin punerea victimei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare a victimei*.

Nu interesează dacă starea de imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința se datorează acțiunii făptuitorului sau altor cauze (infirmitate, alienație mintală, stare de oboseală, stare de intoxicație cu droguri ori alcool).

Rezistența victimei la constrângerea exercitată asupra ei nu este esențială, această rezistență prezentând importanță doar ca expresie a refuzului ei de a consimți la actul sexual.

Imposibilitatea de a se apăra a victimei se poate datora bolii, infirmității, hipnozei, beției, etc., fiind indiferent cui se datorează această stare (victimei, autorului însuși ori altor cauze).

Imposibilitatea victimei de a-și exprima voința se referă la acele situații în care victima deși nu este constrânsă, nu are capacitatea necesară pentru a accepta actele sexuale, lipsindu-i discernământul (minori, bolnavi psihic, persoane puse sub interdicție).

Urmarea imediată a infracțiunii constă într-o atingere adusă libertății sexuale a victimei.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă. Dacă violul se săvârșește în varianta că făptuitorul profită de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința, el trebuie să fi cunoscut această stare de neputință a victimei și să fi profitat efectiv de ea.

Eroarea asupra stării victimei va înlătura existența infracțiunii.

Tentativa se pedepsește și nu poate avea decât forma neterminată (întreruptă).

Se consideră tentativă de viol, exercitarea actelor de constrângere (violență fizică sau psihică), punerea victimei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința în vederea întreținerii actului sexual, dar acesta din urmă nu are loc din motive independente de voința autorului. Fapta se consumă în momentul realizării actului sexual, când se aduce atingere libertății sexuale a victimei.

Forma agravată a violului din alin. 4 (violul care a avut ca urmare moartea victimei) nu este susceptibilă de săvârșire sub forma tentativei, întrucât chiar dacă actele de executare a intenției de a viola victima au fost întrerupte însă s-a produs rezultatul mai grav (moartea victimei), pedeapsa este aceea prevăzută pentru forma consumată a infracțiunii (7-18 ani închisoare).

Forme agravate. În alineatele 3 și 4 ale articolului 218 sunt descrise anumite circumstanțe agravante ale infracțiunii care se referă la subiecții infracțiunii, la victimă sau la producerea unui anumit rezultat.

Alineatul 3

a) Victima se afla în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau în tratamentul făptuitorului. Ascendentul moral al făptuitorului asupra victimei, precum și raporturile speciale în care se află victima și autorul, îi permit acestuia din urmă să săvârșească fapta mult mai ușor și în disprețul obligațiilor legale pe care le are față de victimă.

b) Victima este rudă în linie directă, frate sau soră. Această se justifică prin importanța relațiilor de încredere și respect care trebuie să existe între persoanele înrudite, dar și prin ușurința cu care asemenea fapte se pot comite la adăpostul vieții private între rude. Această formă agravată a violului va absorbi și incestul.

c) Victima nu a împlinit vârsta de 16 ani. Circumstanța agravantă constă în vârsta fragedă a victimei și este motivată de ușurința cu care asemenea fapte reprobabile se pot comite asupra minorilor, dar și de gravitatea urmărilor pe care le poate avea asupra psihicului și dezvoltării ulterioare a victimei.

Pentru reținerea agravantei este necesar ca făptuitorul să fi cunoscut vârsta victimei sau să-și fi putut da seama de aceasta.

d) Dacă fapta s-a săvârșit în scopul producerii de materiale pornografice. De această dată, scopul comiterii infracțiunii (producerea de materiale pornografice) conferă caracter agravat faptei.

Nu prezintă importanță dacă scopul a fost sau nu atins, ci doar că a existat la momentul comiterii faptei.

e) Fapta a avut ca urmare vătămarea corporală. Agravanta este justificată de urmările grave ale faptei.

Pe lângă atingerea adusă libertății sexuale a victimei se vatămă integritatea corporală sau sănătatea acesteia, producându-se una din urmările prevăzute în art. 194 din C. penal.

Fapta se săvârșește cu preterintenție, adică urmarea mai gravă este produsă din culpa făptuitorului. Trebuie să existe legătură de cauzalitate între fapta autorului și vătămarea gravă a victimei. Dacă vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății victimei are loc cu intenție, se va reține un concurs de infracțiuni.

f) Fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună. Pluralitatea de participanți conferă faptei o pericolozitate sporită, indiferent de calitatea acestora: coautori, instigatori sau complici. Este suficient ca numai unul dintre făptuitori să fi întreținut actul sexual cu victima, în timp ce ceilalți au acționat ca instigatori ori complici concomitenți pentru ca această agravantă să poată fi reținută. Această agravantă presupune o cooperare simultană a participanților la comiterea faptei.

Alineatul 4

Fapta a avut ca urmare moartea victimei. Potrivit acestei agravante, fapta este mai gravă dacă s-a produs moartea victimei, iar urmarea îi este imputată făptuitorului din culpă, el acționând cu preterintenție. Dacă moartea victimei se cauzează cu intenție, se va reține infracțiunea de viol, în concurs cu infracțiunea de omor ori determinarea sau înlesnirea sinuciderii.

Regimul sancționator. Forma simplă sau forma asimilată a infracțiunii (alin. 1 și 2) se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.

Formele agravate incriminate în alineatul al 3-lea se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 12 ani și interzicerea unor drepturi, iar violul care a avut ca urmare moartea victimei (alin. 4) se pedepsește cu închisoare de la 7 la 18 ani și interzicerea unor drepturi.

Aspecte procesuale. Pentru fapta prevăzută în alineatele 1 și 2, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prealabile ori retragerea acesteia înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătorei.

Dacă fapta a avut ca urmare moartea victimei, competența de soluționare revine tribunalului, iar urmărirea penală este efectuată de către procuror.

II. 9. 3. Agresiunea sexuală (art. 219)

Noțiune. Infracțiunea constă în actul de natură sexuală, altul decât cele prevăzute la articolul 218 în care este incriminat violul, săvârșit asupra unei persoane prin constrângerea acesteia, prin punerea ei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale referitoare la viața sexuală a persoanei și libertatea acestor relații. **Obiect material** al infracțiunii poate fi corpul persoanei.

Subiectul activ poate fi orice persoană, indiferent de sex. Pluralitatea subiectului activ, calitatea sa de rudă în linie directă ori de frate sau soră constituie elemente circumstanțiale de agravare, iar fapta săvârșită de asemenea făptuitori va fi considerată mai gravă.

Participația penală este posibilă sub toate formele.

Subiect pasiv poate fi orice persoană indiferent de sexul ei

Latura obiectivă. *Elementul material* îl constituie orice act de natură sexuală, altul însă decât acelea descrise în cadrul incriminării violului. Acte de natură sexuală sunt acele practici sexuale care fiziologic nu sunt apte să producă orgasm, ci vizează doar obținerea excitației sexuale cum ar fi: mângâierile obscene, fetișismul, voyeurismul, exhibiționismul și bestialitatea. De asemenea, în categoria actelor de natură sexuală se includ și acelea care țin de psihopatologia sexuală: sadismul, masochismul, vampirismul, mixoscopia, etc. Tot în categoria actelor de natură sexuală intră și gesturile obscene.

Ori de câte ori actele de agresiune sexuală au fost precedate sau urmate de acțiunile descrise în art. 218 alin. 1 sau 2, fapta va fi considerată viol, adică actele de natură sexuală sunt absorbite în conținutul complex al infracțiunii de viol.

Cerința esențială este aceeași ca la infracțiunea de viol: actele de natură sexuală să fi fost comise prin constrângerea victimei, prin punerea ei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau profitând de această stare. Explicațiile date cu privire la aceste noțiuni se mențin.

Urmarea imediată a infracțiunii constă într-o atingere adusă libertății sexuale a victimei.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă.

Tentativa se pedepsește în cazul faptelor descrise la alin. 1 și 2.

Forme agravate. În alineatul al 2-lea și al 3-lea sunt menționate elementele circumstanțiale de agravare ale agresiunii sexuale, acestea fiind identice cu cele regăsite în cazul violului:

- *victima se afla în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau în tratamentul făptuitorului;*

- *victima este rudă în linie directă, frate sau soră;*

- *victima nu a împlinit vârsta de 16 ani;*

- *dacă fapta s-a săvârșit în scopul producerii de materiale pornografice;*

- *fapta a avut ca urmare vătămarea corporală;*

- *fapta a fost săvârșită de două sau mai multe persoane împreună;*

- *fapta a avut ca urmare moartea victimei (alin. 3)*

Regimul sancționator. Forma simplă a infracțiunii descrisă în alineatul 1 este pedepsită cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Formele agravate descrise în alineatul al 2-lea se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar agresiunea sexuală urmată de moartea victimei se sancționează cu închisoare de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Aspecte procesuale. În cazul formei simple a infracțiunii (alin. 1), acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prelabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prelabile ori retragerea acesteia înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătorei.

II. 9. 4. Actul sexual cu un minor (art. 220)

Noțiune. Potrivit alineatului 1, în forma sa simplă, infracțiunea constă în raportul sexual, actul sexual oral sau anal, precum și orice acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta între 13 și 15 ani.

Prin incriminarea acestei fapte se asigură protecția penală a minorilor (fete sau băieți) în privința vieții lor sexuale, știut fiind faptul că începerea prea devreme a vieții sexuale poate avea repercusiuni dintre cele mai grave asupra dezvoltării lor. În cazul victimelor cu vârsta între 13 și 18 ani se pune problema sancționării acelor persoane aflate în relații speciale cu minorul și de care acestea profită pentru a întreține acte sexuale.

Obiectul juridic special este alcătuit din relațiile sociale care presupun abținerea de la acte sexuale cu persoane care nu au împlinit o anumită vârstă sau care fiind minori, se află în anumite relații cu făptuitorul. **Obiectul material** al infracțiunii este corpul minorului.

Subiectul activ al infracțiunii este orice persoană. La alineatul 3 care incriminează actul sexual cu un minor între care are vârsta între 13 și 18 ani, subiectul activ este calificat și trebuie să fi abuzat de autoritatea sau influența sa asupra victimei (profesor, antrenor, medic curant, supraveghetor, instructor, etc.).

Subiect pasiv este minorul cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani. În cazul formei agravate din alin. 2, subiect pasiv este un minor sub 13 ani.

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii în forma prevăzută în alineatul 1, constă într-un raport sexual, act sexual oral sau anal, precum și orice acte de penetrare vaginală sau anală comise cu un minor cu vârsta între 13 și 15 ani.

De această dată, actul sexual se realizează *cu consimțământul minorului*, fără ca acesta să fie constrâns sau fără ca acesta să se afle în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința. Acest consimțământ este considerat a fi viciat din cauza vârstei reduse și a lipsei de experiență a victimei și ca atare nu ar putea produce efecte juridice.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție și făptuitorul trebuie să cunoască vârsta victimei ori să-și fi putut da seama de aceasta. Cunoașterea nesigură echivalează cu intenția indirectă.

Tentativa nu se pedepsește.

Regimul sancționator. Forma tip prevăzută în alineatul 1 se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

Forme agravate. Alineatele 2-4 descriu împrejurările în care actul sexual cu un minor are caracter mai grav și anume:

Alineatul 2

Dacă fapta se săvârșește asupra unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani. În acest caz, fapta este considerată mai gravă datorită vârstei fragede a victimei și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

În practica judiciară s-a reținut însă infracțiunea de viol și nu aceea de act sexual cu un minor, în sarcina inculpatului care a întreținut relații sexuale cu o fetiță de 6 ani deoarece s-a apreciat în mod corect că la această vârstă, victima nu putea să-și exprime în mod liber voința cu privire la actul sexual¹.

Alineatul 3

Aici se incriminează *actul sexual comis de o persoană majoră care a abuzat de autoritatea sau influența sa asupra victimei.* Victima trebuie să fie un minor între 13 și 18 ani. De această dată, deși actul sexual se realizează tot cu consimțământul victimei, acest consimțământ a fost obținut de făptuitor profitând de calitatea sa sau de autoritatea ori influența asupra victimei. Pedepsa prevăzută de lege este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Alineatul 4

Fapta prevăzută în alineatele 1-3 este mai gravă și se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, dacă:

- *minorul este rudă în linie directă, frate sau soră;* (în acest caz incestul este absorbit în infracțiunea de act sexual cu un minor);

- *minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;*

- *fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.*

Cauză de nepedepsire. Potrivit alin. 5, faptele descrise în alineatele 1 și 2 nu se pedepsesc dacă diferența de vârstă dintre autor și victimă nu depășește 3 ani. S-a considerat de către legiuitor că integritatea sexuală a minorului ar trebui pretojată diferențiat, după cum este vorba de acte săvârșite de un major asupra minorului sau de minori ori de persoane apropiate de vârsta lor.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 9. 5. Coruperea sexuală a minorilor (art. 221)

Noțiune. Infracțiunea constă în săvârșirea de acte de natură sexuală (altele decât acelea enunțate la art. 220) asupra unui minor care nu a împlinit 13 ani, precum și în determinarea minorului să suporte ori să efectueze asemenea acte.

¹ Decizia nr. 3/1995 a Curții de Apel București în **George Antoniu**, *Revista de Drept Penal. Studii și practică judiciară 1994-2006*, Editura Hamangiu, București, 2006, p. 732-733

Incrimnarea faptei este justificată de pericolul pe care îl prezintă pentru minor dezvoltarea prea timpurie a unor aspecte ale vieții sexuale și care ar putea să-i afecteze dezvoltarea psihică.

Obiectul juridic special îl formează relațiile sociale care privesc necesitatea de a se asigura moralitatea și decența comportamentului în ceea ce privește viața sexuală, față de minori. **Obiectul material** este corpul victimei minore asupra căreia se comit actele obscene.

Subiectul activ poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv** este un minor mai mic de 13 ani.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în săvârșirea unor acte de natură sexuală, adică acelea care aduc atingere moralei și pudorii. Doctrina a identificat drept acte de natură sexuală acele gesturi obscene prin care se dezvăluie ori se sugerează aspecte intime ale vieții sexuale (nuditate, practicarea de acte sexuale în prezența minorilor, manifestări care sugerează actul sexual, excitarea organelor sexuale) dar și alte manifestări cum sunt cele deja menționate la art. 219 (voyeurism, bestialitate, etc.).

Cerința esențială a legii este ca aceste acte să se comită de făptuitor împotriva unui minor cu vârsta mai mică de 13 ani ori ca minorul să fie determinat să suporte ori să efectueze asemenea acte.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa nu se pedepsește.

Forme agravate: acestea sunt descrise în alineatul 2 și sunt pedepsite cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Astfel, fapta prevăzută în alineatul 1 este mai gravă și se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, dacă:

- *Minorul este rudă în linie directă, frate sau soră;* asemenea fapte prezintă caracter mai grav datorită faptului că într-un astfel de cadru ele se săvârșesc mai ușor, dar și datorită împrejurării că prin asemenea manifestări se aduce atingere și relațiilor de familie care ar trebui să asigure minorului o dezvoltare armonioasă și sănătoasă.

- *Minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;* raporturile speciale în care se află victima și autorul îi permit acestuia din urmă să săvârșească fapta mult mai ușor și în disprețul obligațiilor legale pe care le are față de victimă.

- *Fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.* De această dată, scopul comiterii infracțiunii (producerea de materiale pornografice) conferă caracter agravat faptei.

Nu prezintă importanță dacă scopul a fost sau nu atins, ci doar că a existat la momentul comiterii faptei.

Forme atenuate. Alineatele 3 și 4 descriu *forme atenuate* ale infracțiunii și anume:

Alineatul 3

Fapta constă în actul sexual de orice natură săvârșit de un major, în prezența unui minor mai mic de 13 ani.

În acest caz, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda.

Alineatul 4: Se incriminează în această variantă:

- determinarea de către un major a unui minor mai mic de 13 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist, la spectacole/reprezentării în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură

- punerea la dispoziția minorului de materiale cu caracter pornografic.

Pedeapsa în astfel de situații este închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda.

Cauză de nepedepsire. Potrivit alin. 5, faptele descrise în alineatul 1 nu se pedepsesc dacă diferența de vârstă dintre autor și victimă nu depășește 3 ani. S-a considerat de către legiuitor că integritatea sexuală a minorului ar trebui protejată diferențiat după cum este vorba de acte săvârșite de un major asupra minorului, de persoane apropiate de vârsta lor sau de minori între ei.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 9. 6. Racolarea minorilor în scopuri sexuale (art. 222)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta unui major de a-i propune unui minor mai mic de 13 ani să se întâlnească în scopul comiterii vreunui act din cele prevăzute la art. 220 și 221, chiar și atunci când propunerea este făcută prin intermediul mijloacelor de transmitere la distanță.

Obiectul juridic special îl formează relațiile sociale care privesc necesitatea de a se asigura moralitatea și decența vieții sexuale față de minori. Nu există obiect material.

Subiectul activ este o persoană majoră, iar **subiectul pasiv** este un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani. Participația penală este posibilă sub toate formele.

Latura obiectivă. *Elementul material* presupune adresarea către minor, a unei propuneri de întâlnire. Nu prezintă importanță dacă propunerea se adresează direct minorului (prin viu grai) sau indirect prin intermediul mijloacelor de transmitere la distanță (scrisori, telefon, rețele de socializare în mediu virtual, scrisori, SMS-uri, etc.)

Nu are relevanță pentru existența infracțiunii dacă propunerea a fost sau nu acceptată, fiind suficient că a fost făcută.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru valoarea ocrotită.

Latura subiectivă. Fapta se comite numai cu intenție directă calificată prin scopul urmărit de către făptuitor: comiterea unui act sexual sau de natură sexuală cu minorul. Scopul are înțelesul de finalitate.

Tentativa nu este posibilă și deci nu se pedepsește, fapta fiind de consumare instantanee.

Regimul sancționator. Pedeapsa prevăzută în lege este închisoarea de la o lună la un an sau amenda.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru această infracțiune se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 9. 7. Hărțuirea sexuală (art. 223)

Noțiune. Fapta constă în pretinderea în mod repetat de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare, dacă victima este intimidată ori pusă într-o situație umilitoare.

Obiectul juridic special este complex¹ și este format din relațiile sociale privitoare la viața sexuală a persoanei, relațiile privitoare la demnitatea umană și în secundar, din relațiile sociale privitoare la buna desfășurare a serviciului.

Subiectul activ este o persoană (bărbat sau femeie) care află într-o relație de muncă ori asemănătoare acesteia, cu victima, indiferent dacă este vorba de o poziție ierarhic inferioară, superioară ori de egalitate.

Participația penală este posibilă sub forma instigării sau complicității, coautoratul nefiind posibil.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea repetată de pretindere a favorurilor de natură sexuală. Un singur act de acest gen nu poate constitui infracțiunea de hărțuire sexuală.

Urmarea imediată constă în intimidarea victimei sau punerea ei într-o situație umilitoare. Intimidare înseamnă crearea unei stări de teamă, iar situația umilitoare presupune înjosirea victimei.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa nu se pedepsește.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută de lege este închisoarea de la 3 luni la un an sau amendă.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 10. Infracțiuni ce aduc atingere domiciliului și vieții private (art. 224-227)

II. 10. 1. Violarea de domiciliu (art. 224)

Noțiune. Infracțiunea constă în pătrunderea unei persoane fără drept, în orice mod, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de aceasta, fără consimțământul persoanei care o utilizează, ori refuzul de a le părăsi la cererea acesteia.

¹ V. Dobrinoiu și W. Brânză, *Considerații privind infracțiunea de hărțuire sexuală*, în Revista de Drept penal, nr. 4/2002, p. 26

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la dreptul oricărei persoane de a avea un domiciliu în care primească pe cine dorește. Potrivit Constituției, domiciliul și reședința sunt inviolabile. De la această prevedere pot exista excepții, dar ele sunt prevăzute în lege: pentru executarea unui mandat de arestare, de percheziție, a unei hotărâri judecătorești, pentru înlăturarea unei primejdii privind viața, sănătatea sau bunurile unei persoane, pentru prevenirea răspândirii unei epidemii.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Dacă fapta se săvârșește de o persoană înarmată, această împrejurare va atrage agravarea faptei.

Autor al faptei poate fi chiar proprietarul locuinței care pătrunde în aceasta, fără a avea consimțământul chiriașului.

Subiect pasiv este persoana care folosește domiciliul ori reședința, indiferent dacă este proprietarul sau posesorul ei.

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii constă în una din următoarele acțiuni:

- a) *pătrunderea fără drept, în orice mod, într-o locuință, încăpere, dependință sau loc împrejmuit ținând de aceasta.* Pătrunderea presupune că făptuitorul își introduce tot corpul în acea locuință.

Prin *locuință* se înțelege locul unde o persoană își duce existența permanent sau temporar, *încăperea* este o parte din locuință, iar *dependințele* pot fi bucătăria, boxa, șopronul, podul, debaraua, pivnița, cămara, etc., după cum *locul împrejmuit* ținând de aceasta poate fi curtea sau grădina.

Locuința sau încăperea nu înseamnă doar imobilele construite anume (case, apartamente, blocuri), ci și orice altă construcție amenajată în acest scop: cort, cabană, barcă, baracă, colibă, garaj, etc.

De asemenea, nu prezintă importanță dacă locuința este ocupată permanent sau numai temporar: cameră de hotel, cabina vagonului de dormit, locuința de vacanță, camera unui cămin de studenți sau elevi.

Ori de câte ori violarea de domiciliu se comite în scopul săvârșirii unei alte infracțiuni, se va reține un concurs de infracțiuni, cu excepția cazurilor când pătrunderea într-o locuință în vederea furtului sau tâlhăriei se realizează prin violare de domiciliu sau de sediu profesional, căci atunci se va reține doar infracțiunea de furt calificat (art. 229 alin. 2, litera „b” din Codul penal), respectiv aceea de tâlhărie calificată (art. 234 alin. 1 lit. „f” din C. penal).

Cerințele esențiale ale elementului material presupun ca *pătrunderea să se realizeze fără drept*, adică nejustificat, fără îndreptățire legitimă și *fără consimțământul* celui care folosește locuința, adică fără învoirea ei.

- b) *refuzul de a părăsi domiciliul unei persoane la cererea sa.* Această modalitate de comitere presupune cererea expresă a celui care folosește domiciliul adresată făptuitorului de a părăsi locuința.

Urmarea imediată constă în atingerea adusă libertății persoanei.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa deși este posibilă, nu se pedepsește.

Forme calificate. În afară de forma simplă, legea descrie în alin. 2, mai multe împrejurări care vor atrage existența formei calificate:

- *dacă fapta se săvârșește de o persoană înarmată*. Expresia „persoană înarmată” denumește persoana care are asupra sa o armă în sensul legii penale (art. 179 din Codul penal).

- *dacă fapta se săvârșește în timpul nopții*. Durata nopții se apreciază în funcție de anotimp și zonă geografică.

- *dacă fapta se săvârșește prin folosire de calități mincinoase*. Noțiunea de *calități mincinoase* este foarte largă și se referă la orice calități pe care făptuitorul nu le posedă (rudă, funcționar, meseriaș, etc.)

Regimul sancționator. Forma simplă a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau amendă, iar forma calificată cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau amendă.

Aspecte procesuale. Pentru ambele forme ale infracțiunii, atât forma simplă cât și forma calificată din alin. 2, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 10. 2. Violarea sediului profesional (art. 225)

Noțiune. Infracțiunea constă în pătrunderea fără drept în orice mod, în vreunul dintre sediile în care o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea profesională, precum și în refuzul de a le părăsi la cererea persoanei îndreptățite.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la dreptul oricărei persoane de a avea un loc în care să-și desfășoare activitatea profesională și în care să nu fie deranjat.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Dacă fapta se săvârșește de o persoană înarmată, această împrejurare va atrage agravarea faptei.

Autor al faptei poate fi chiar proprietarul imobilului care pătrunde fără consimțământul chiriașului. **Subiect pasiv** poate fi persoana juridică al cărei sediu este violat sau persoana fizică în măsura în care își desfășoară activitatea într-un anumit sediu.

Latura obiectivă. Elementul material al faptei este format din oricare dintre următoarele acțiuni:

a) *pătrunderea fără drept în oricare dintre sediile unde o persoană juridică sau fizică își desfășoară activitatea*. Sediul reprezintă unul dintre atributele de identificare ale unei persoane juridice. Acesta se stabilește potrivit actului de constituire a societății respective și pot exista și sedii secundare pentru sucursale, reprezentanțele teritoriale sau punctele de lucru.

b) *refuzul de a părăsi sediul unei persoane la cererea îndreptățită a acesteia*. Această modalitate de comitere presupune cererea expresă și îndreptățită a celui care poate dispune cu privire la accesul în sediu, adresată făptuitorului de a părăsi locuința.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa deși este posibilă, nu se pedepsește.

Forme calificate. În afară de forma simplă, legea descrie în alin. 2, mai multe împrejurări care vor atrage existența formei calificate:

- *dacă fapta se săvârșește de o persoană înarmată.* Expresia „persoană înarmată” denumește persoana care are asupra sa o armă în sensul legii penale (art. 179 din Codul penal).

- *dacă fapta se săvârșește în timpul nopții.* Durata nopții se apreciază în funcție de anotimp și zonă geografică.

- *dacă fapta se săvârșește prin folosire de calități mincinoase.* Noțiunea de *calități mincinoase* este foarte largă și se referă la orice calități pe care făptuitorul nu le posedă (rudă, funcționar, meseriaș, etc.)

Regimul sancționator. Forma simplă a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau amendă, iar forma calificată cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau amendă.

Aspecte procesuale. Pentru ambele forme ale infracțiunii, atât forma simplă cât și forma calificată, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță aparține judecătoriei.

II. 10. 3. Violarea vieții private (art. 226)

Noțiune. Infracțiunea constă în atingerea adusă vieții private fără drept prin fotografiere, captare sau înregistrare de imagini, ascultare cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință, încăpere sau dependință ținând de aceasta ori a unei convorbiri private.

Obiectul juridic special este format din relațiile care asigură protecție vieții private, intime a persoanei.

Subiectul activ poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă sub toate formele.

Subiect pasiv este persoana căreia i-a fost lezată intimitatea vieții private.

Latura obiectivă. *Elementul material* al formei tip din alineatul 1 îl reprezintă *atingerea adusă vieții private* prin oricare dintre următoarele modalități: fotografiere, captare sau înregistrare de imagini, ascultare cu mijloace tehnice, înregistrare audio a unei persoane, ori a unei convorbiri private.

Cerința esențială a elementului material presupune ca atingerea adusă vieții private să se realizeze fără drept, nejustificat, fără vreo îndreptățire legitimă.

De asemenea, mai este necesar ca persoana fotografiată, înregistrată ascultată să se afle într-o locuință, încăpere ori dependință care ține de acea locuință. Prin urmare, nu intră în sfera de incriminare asemenea acțiuni desfășurate în afara locuinței, în spații publice în care oricine are acces.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru libertatea persoanei de a avea o viață privată netulburată.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa este posibilă, dar nu se pedepsește.

Regimul sancționator. Pentru forma tip din alineatul 1, pedeapsa este închisoarea de la o lună la 6 luni sau amendă.

Forme agravate. Regăsim forme agravate ale acestei infracțiuni în alineatele 2 și 5 ale art. 226.

Alin. 2: Fapta este mai gravă dacă sunetele, convorbirile ori imaginile captate sunt divulgate, difuzate, prezentate sau transmise fără drept către o altă persoană sau către public.

În acest caz, pedeapsa este închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda. Cel care captează imaginile ori sunetele fără drept și apoi le difuzează, le divulgă în mod nejustificat, va răspunde doar pentru infracțiunea în formă agravată descrisă la alin. 2 și nu pentru un concurs de infracțiuni.

Alin. 5: Plasarea fără drept de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video în scopul săvârșirii faptelor descrise în alineatele 1 și 2 se sancționează cu închisoare de la 1 la 5 ani.

Scopul în care se comite fapta reprezintă o *cerință esențială* a elementului material întrucât se referă la destinația mijloacelor de înregistrare audio sau video. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu.

Aspecte procesuale. Pentru formele prevăzute în alineatele 1 și 2, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

Cauze care înlătură existența infracțiunii. Potrivit alin. 4, nu constituie infracțiune faptele descrise la alin. 1 și 2, comise:

- de către acela care a participat la întâlnirea cu persoana vătămată în cadrul căreia au fost surprinse sunetele, convorbirile sau imaginile, în măsura în care făptuitorul justifică un interes legitim (de ex. soția care se întâlnește cu amanta soțului ei pentru a-i cere să pună capăt relației extraconjugale);

- dacă persoana vătămată a acționat explicit cu intenția de a fi auzită sau văzută de făptuitor (de ex. cel care se lasă anume fotografiat, înregistrat în fața geamului larg deschis sau pe terasa locuinței);

- dacă făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni (de ex. persoana care surprinde imagini/sunete din locuința vecinului care comite acte sexuale cu minori pe care îi ademenește în locuința sa);

- dacă făptuitorul surprinde fapte de interes public care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate (de ex. autorul surprinde imagini ori sunete cu un magistrat care are întâlniri cu rudele unui inculpat, înainte de pronunțarea hotărârii).

II. 10. 4. Divulgarea secretului profesional (art. 227)

Noțiune. Această infracțiune constă în divulgarea fără drept a datelor și informațiilor privind viața privată a unei persoane, de natură să prejudicieze acea persoană, de către acela care a luat cunoștință despre acele date în virtutea profesiei sau funcției sale și care are obligația de păstrare a confidențialității.

Obiectul juridic special principal este format din relațiile sociale privitoare la libertatea persoanei, iar obiectul juridic secundar din relațiile care privesc drepturile patrimoniale sau cele privind demnitatea.

Subiectul activ este calificat, adică trebuie să fie o persoană care exercită o anumită funcție (magistrat, polițist, notar, etc.) sau profesie, din domeniul public sau privat (medic, avocat, farmacist, etc.) și care are obligația de păstrare a secretului profesional.

Participația penală este posibilă sub forma complicității și instigării. Coautoratul nu este posibil, fiecare persoană comițând fapta în nume propriu.

Subiect pasiv poate fi orice persoană. Pluralitatea subiecților pasivi va atrage o pluralitate de infracțiuni.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea de divulgare a secretului profesional, adică aducerea la cunoștința altor persoane, a unor date secrete privind viața privată a unei persoane, de către făptuitorul căruia i-au fost încredințate sau de care a luat cunoștință prin natura profesiei sau funcției.

Acțiunea de divulgare trebuie să aibă loc *fără drept*, adică fără consimțământul acelei persoane pe care o privesc. Uneori, deși divulgarea datelor secrete are loc fără consimțământul persoanei, ea este licită dacă aducerea la cunoștință este impusă de lege (nedenunțarea unor infracțiuni grave sau neaducerea la cunoștința organelor judiciare a anumitor împrejurări care dacă ar fi cunoscute ar duce la stabilirea nevinovăției unei persoane trimise în judecată, arestată sau condamnată pe nedrept).

De asemenea, acțiunea de divulgare trebuie să fie *de natură să aducă prejudicii* patrimoniale sau nepatrimoniale unei persoane. Nu este necesar ca aceste prejudicii să se producă efectiv, fiind suficient că s-a creat pericolul producerii lor.

Latura subiectivă. Infracțiunea se săvârșește cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa nu se pedepsește.

Regimul sancționator. Legea pedepsește această infracțiune cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru infracțiunea de divulgare a secretului profesional se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, iar retragerea plângerii înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

CAPITOLUL III: INFRAȚIUNI CONTRA PATRIMONIULUI (art. 228-256)

1. Trăsături generale ale infracțiunilor contra patrimoniului
2. Furtul
3. Tâlhăria și pirateria
4. Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii
5. Fraude comise prin sisteme informatice și mijoace de plată electronice
6. Distrugerea și tulburarea de posesie

III. 1. Trăsături generale ale infracțiunilor contra patrimoniului

În legislația noastră penală, proprietatea se bucură de protecție egală, indiferent de titularul ei.

Prin *patrimoniu* se înțelege complexul de drepturi și obligații privind entități care sunt susceptibile de a fi evaluate economic. Noțiunea de patrimoniu are un conținut mai amplu decât aceea de proprietate, deoarece include orice situație care prezintă chiar și numai o aparență de drept.

În incriminările care ocrotesc patrimoniul, legea penală vizează acțiunea ilicită a făptuitorului, iar nu poziția juridică a victimei, aceasta nefiind ținută să-și dovedească dreptul de proprietate asupra bunului sustras, însușit ori distrus sau vreun alt drept asupra bunului. De aceea, uneori legea penală pedepsește în anumite situații pe însuși proprietar când acesta, prin acțiunea sa schimbă starea de fapt a unui bun al său, în dauna intereselor legitime ale unei alte persoane.

Obiectul juridic comun acestor infracțiuni este format din relațiile sociale privitoare la ocrotirea patrimoniului.

Subiectul activ al infracțiunilor contra patrimoniului poate fi orice persoană, la fel și **subiectul pasiv**. Faptele se pot săvârși în participație.

Latura obiectivă. Sub aspectul acțiunilor ilicite prin care se pot comite infracțiunile contra patrimoniului, acestea pot fi clasificate în: acțiuni de sustragere, de fraudă și de samavolnicie¹. Vom avea astfel incriminate în acest capitol,

- fapte de sustragere: 228, 233, 234, 235, 241
- fapte de fraudă: 238, 239, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 249, 250, 251
- fapte de samavolnicie: 253, 254, 255, 256.

¹ **Vintilă Dongoroz și colaboratorii**, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei R.S.R., București, 1971, p. 449

Cele mai multe infracțiuni contra patrimoniului se comit prin acțiune, cu o singură excepție: nepredarea bunului găsit la infracțiunea de însușire a bunului găsit.

Latura subiectivă. De regulă, infracțiunile contra patrimoniului se comit cu intenție (directă sau indirectă). Singura excepție o constituie distrugerea care se poate comite și din culpă în anumite condiții. Uneori, latura subiectivă este întregită de prezența unui scop sau a unei anumite poziții psihice (cu rea credință).

III. 2. Furtul (art. 228-232)

III. 2. 1. Furtul și furtul în scop de folosință (art. 228 și 230)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta oricărei persoane care fără drept, ia un bun mobil din posesia sau detenția altei persoane, pentru a-l trece în propria sa stăpânire.

Conform art. 230, constituie *furt în scop de folosință* și sustragerea unui vehicul în scopul folosirii pe nedrept precum și folosirea fără drept a unui terminal de comunicații al altuia sau folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la o rețea, dacă s-a produs o pagubă.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale de ordin patrimonial care presupun menținerea situației de fapt a unui bun mobil în sfera patrimonială a unei persoane. **Obiect material** este bunul mobil asupra căruia s-a efectuat acțiunea de sustragere.

Pentru a fi obiect material al infracțiunii de furt, bunul trebuie să fie *corporal*, adică are o anumită valoare economică. De asemenea, bunurile care au o valoare sentimentală pentru posesorul lor pot constitui obiectul material al infracțiunii.

În alin. 3, legea asimilează unui bun mobil, înscrisurile și energia care are valoare economică (calorică, electrică, termică, atomică), precum și impulsurile electromagnetice telefonice¹. Mai poate constitui obiect material al furtului, orice vehicul sustras în scopul folosirii pe nedrept, dar și terminalul sau rețeaua de comunicații.

Bunurile abandonate ori fără stăpân nu pot fi obiect material al furtului.

Părți ale unui bun imobil, devenite mobile prin detașare pot constitui obiect material al furtului: cărămizile, plăcile de faianță ori gresie, ferestrele ori ușile, caloriferele desprinse din pereți sau pardoseli, arborii tăiați, fructele culese, recoltele sau iarba cosită, etc.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană, indiferent dacă are sau nu vreun drept de proprietate asupra bunului.

Legea prevede în alin. 2 al art. 228 că fapta constituie furt, chiar dacă bunul aparține în întregime sau în parte făptuitorului, dar în momentul săvârșirii bunul se afla în posesia sau detenția legitimă a altei persoane.

Subiectul pasiv al infracțiunii poate fi orice persoană fizică sau juridică, cu condiția ca aceasta să aibă bunul în posesie sau detenție. Posesia și detenția

¹ **Tudorel Toader**, *Folosirea clandestină a unui post telefonic*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2003, p. 68

presupun ambele o stăpânire de fapt asupra bunului, dar în timp de detentorul îl deține pentru altul sau în numele altuia, posesorul îl stăpânește ca și cum i-ar aparține.

De aceea, nu se consideră furt, neaflându-se în posesia sau detenția legitimă a unei persoane, bunurile nimănui, bunurile abandonate sau părăsite ori bunurile pierdute.

Participația penală este posibilă sub toate formele.

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii constă în acțiunea de luare a unui bun mobil din posesia sau detenția altei persoane. Luarea înseamnă scoaterea bunului din sfera de stăpânire a acelei persoane și se poate realiza prin orice mijloace: apucare, dosire, înhățare, deviere, consumare, etc. Luarea cu aceeași ocazie, a mai multor bunuri reprezintă o singură infracțiune de furt și nu un concurs de fapte.

Cerințele esențiale ale elementului material sunt:

- bunul să fie un bun mobil,
- bunul să se afle în posesia sau detenția altei persoane (adică în stăpânirea ei de fapt)
- luarea bunului în stăpânire să se facă fără consimțământul celui deposedat
- bunul să fie luat în scopul însușirii pe nedrept sau în scop de folosință pe nedrept (în cazul sustragerii unui vehicul, în scopul folosirii pe nedrept); s-ar putea susține că aici, condiția scopului caracterizează elementul material și nu latura subiectivă, câtă vreme bunul este luat în vederea însușirii¹.

Urmarea imediată constă în deposedarea (diminuarea patrimoniului) persoanei care avea posesia sau detenția bunului.

Legătura de cauzalitate apare în mod firesc între acțiunea de luare care formează elementul material și urmare a imediată.

Latura subiectivă. *Elementul subiectiv* presupune intenția, de regulă directă. În unele situații, furtul se poate comite și cu intenție indirectă, spre exemplu când făptuitorul sustrage o haină, iar în buzunarul acesteia el găsește și alte bunuri. Față de acestea din urmă, făptuitorul acționează cu intenție indirectă.

Tentativa se pedepsește. Furtul se consumă în momentul în care acțiunea de luare a fost dusă până la capăt și subiectul pasiv a fost deposedat prin schimbarea situației de fapt a bunului.

Pentru a stabili momentul consumării faptei, în doctrină² s-au propus mai multe teorii:

- *teoria aprehensiunii* (când s-a pus mâna pe bun),
- *teoria amoțiunii* (a fost deplasat bunul din locul în care se află),
- *teoria ilațiunii* (bunul a fost dus în altă parte sau ascuns) și în fine,
- *teoria apropiatiunii*, acceptată și împărtășită atât de practică, cât și de doctrină, adică momentul în care bunul a trecut în stăpânirea de fapt a făptuitorului, indiferent cât a durat aceasta.

¹ **George Antoniu**, *Vinovăția penală*, Editura Academiei Române, București, 1995, p. 89;
Elisabeta Boțian, op. cit. p. 78-79

² **Vintilă Dongoroz**, op. cit., vol. III, p. 467

Uneori furtul poate îmbrăca forma infracțiunii continue (furtul de energie electrică), sau forma infracțiunii continuate, elementul material prelungindu-se în timp, după momentul consumării.

Modalități normative. Forma tipică este descrisă în alineatul 1 al art. 228. În alineatul 2 se sancționează cu aceeași pedeapsă, furtul unui bun care aparține în întregime sau în parte făptuitorului.

În art. 230 sunt incriminate două *forme atenuate* ale infracțiunii de furt: *sustragerea unui vehicul în scop de folosință*, precum și *folosirea fără drept a unui terminal de comunicații* (de ex. a unui telefon) ori *conectarea fără drept la o rețea de comunicații*, acestea din urmă fiind cu condiția producerii unei pagube.

Vehiculul sustras în scopul folosirii poate fi cu tracțiune mecanică sau animală, legea nefăcând nicio distincție. Nu are importanță cât timp s-a aflat făptuitorul în posesia aceluși vehicul, atâta timp cât a fost luat pentru a fi folosit fără drept.

Regimul sancționator. Pedeapsa prevăzută de lege pentru forma simplă a infracțiunii de furt este închisoarea de la 6 luni 3 ani sau amenda. În cazul infracțiunii de furt în scop de folosință descrisă în art. 230, limitele de pedeapsă se reduc cu o treime.

Aspecte procesuale. Furtul săvârșit între membrii de familie, de către un minor în paguba tutorelui său ori de către cel care locuiește împreună cu persoana vătămată sau este găzduit de aceasta se pedepsește numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prealabile sau retragerea acesteia înlătură răspunderea penală.

În cazul infracțiunilor de furt prevăzute în art. 228 și art. 230, împăcarea înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 2. 2. Furtul calificat (art. 229)

Furtul calificat este o variantă a infracțiunii de furt pe care legea o consideră ca prezentând un grad mai ridicat de pericol social. Ceea ce caracterizează furtul calificat este că acesta se comite în anumite împrejurări care constituie elemente circumstanțiale de agravare a faptei.

Aceste elemente circumstanțiale nu fac parte din elementele esențiale ale furtului, ci sunt valorizate de legiuitor în așa fel încât săvârșirea furtului în vreuna din acele circumstanțe, va atrage încadrarea juridică a faptei în dispozițiile art. 229.

Furtul este calificat dacă se săvârșește în următoarele împrejurări:

Alineatul 1, pedeapsa fiind închisoarea de la unu la 5 ani:

a) *într-un mijloc de transport în comun*. Este vorba de acele mijloace cu care se transportă deodată, mai multe persoane: autobuze, autocare, troleibuze, tramvaie, feriboturi, vase de călători, etc., nu însă și taximetre în care sunt transportate de regulă, persoane care se cunosc între ele.

b) *în timpul nopții*. Agravanta este justificată de împrejurarea că pe timpul nopții, bunurile oamenilor sunt mai puțin apărate. Se consideră *noapte* intervalul de

timp de când întunericul a luat locul luminii și până în clipa în care lumina va lua locul întunericului.

Astfel, amurgul nu este noapte, nefiind încă instalat întunericul, dar zorile de zi fac parte din noapte deoarece lumina nu a luat încă locul întunericului. Se va avea de fiecare dată în vedere, pentru stabilirea împrejurării că furtul a fost comis pe timp de noapte, criteriul real în raport cu luna, anotimpul, ziua, condițiile atmosferice, poziția topografică a localității.

c) *de către o persoană mascată, deghizată sau travestită.* Agravanta constă în procedeul utilizat de făptuitor care împiedică recunoașterea și identificarea lui.

d) *prin efracție, escaladare, sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei mincinoase.* Împrejurările agravante privesc modul sau mijloacele de săvârșire a furtului și se referă la violarea încuietorilor, a îngrădirilor. *Efracția* presupune distrugerea, forțarea încuietorilor, a sistemelor de închidere. *Escaladarea* presupune ocolirea unui obstacol care află între făptuitor și bunul vizat: saltul peste un gard, săparea unui șanț pe sub gard, etc.

Atât efracția cât și escaladarea trebuie să se realizeze în scopul sustragerii bunului, iar nu pentru părăsirea locului faptei. Cheia adevărată este cheia reală, dar folosită nejustificat, pe când cheia mincinoasă este o copie sau un șperaclu ori o cheie universală.

e) *prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă ori de supraveghere.* Agravanta se referă la împrejurarea înlăturării de către făptuitor a sistemelor de protecție a bunurilor instalate de către posesor/detentor: mijloace de alarmare ori de supraveghere, ori la punerea lor în stare de nefuncționare.

Alineatul 2, pedeapsa fiind de la 2 la 7 ani:

a) *asupra unui bun care face parte din patrimoniul cultural național.* Obiectul material al furtului îl reprezintă un bun care face parte din patrimoniul cultural, declarat astfel în condițiile legii și având așadar o valoare deosebită.

b) *prin violare de domiciliu sau de sediu profesional.* În această situație, violarea de domiciliu ori de sediu profesional este absorbită în infracțiunea de furt calificat.

c) *de o persoană având asupra sa o armă.* Noțiunea de *armă* este aceea descrisă în art. 179 din C. penal, nu și obiectele devenite arme prin folosire.

Alineatul 3, pedeapsa fiind de la 3 la 10 ani închisoare, incriminează *furtul săvârșit asupra următoarelor categorii de bunuri:*

- Țiței, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane cisternă;
- Componente ale sistemelor de irigații;
- Componente ale rețelelor electrice;
- Un dispozitiv ori un sistem de semnalizare, alarmare ori alertare în caz de incendiu sau alte situații de urgență publică;
- Un mijloc de transport sau orice alt mijloc de intervenție la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene ori în caz de dezastru;
- Instalații de siguranță și dirijare a traficului feroviar, rutier, naval, aerian și componente ale acestora, precum și componente ale mijloacelor de transport aferente;

- Bunuri prin însușirea cărora se pune în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice;

- Cabluri, linii, echipamente și instalații de telecomunicații, radio-comunicații, precum și componente de comunicații (cu condiția ca acestea, la momentul sustragerii să fie efectiv integrate într-o rețea sau sistem de comunicații aflat sau nu în funcțiune)¹.

Rațiunea agravării faptelor de furt care se comit asupra acestor categorii de bunuri o reprezintă importanța economică sau socială a unor astfel de bunuri.

Aspecte procesuale. În cazul infracțiunilor de furt prevăzute în art. 229 alin. 1, și alin. 2 lit. b și c, împăcarea înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 3. Tâlhăria și pirateria (art. 233-237)

III. 3. 1. Tâlhăria (art. 233)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei care pentru săvârșirea furtului, păstrarea bunului furat ori pentru înlăturarea urmelor furtului sau a pericolului de a fi prins, recurge la violențe sau amenințări contra altei persoane ori o pune pe aceasta, în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra.

În această infracțiune sunt conjugate două acțiuni:

- *acțiunea de bază* este aceea de sustragere a unui bun, îndreptată împotriva patrimoniului și

- *acțiunea secundară* sau adiacentă, constând în folosirea violenței, amenințării sau a altei forme de constrângere (punerea victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra).

Cele două acțiuni sunt unite din punct de vedere subiectiv, astfel încât tâlhăria este o infracțiune complexă, formând o unitate infracțională legală.

Obiectul juridic special este complex, la fel ca și conținutul infracțiunii și este format din relațiile sociale referitoare la patrimoniul unei persoane (obiect juridic special principal) și relațiile sociale legate de ocrotirea persoanei și anume libertatea, integritatea corporală, sănătatea sau viața acesteia (obiect juridic special secundar).

Obiectul material al infracțiunii trebuie privit atât în raport cu acțiunea principală, cât și cu acțiunea secundară. În ceea ce privește acțiunea principală, obiectul material este bunul mobil sustras, iar în ceea ce privește acțiunea secundară, obiectul material este corpul persoanei.

Este posibil ca în ceea ce privește acțiunea secundară, să nu existe obiect material, dacă aceasta constă în amenințare.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă sub toate formele. Dacă unul dintre făptuitori sustrage bunul, iar celălalt amenință ori lovește victima, ambii vor fi considerați coautori la tâlhărie deoarece acțiunile lor se completează reciproc.

¹ Decizia nr. 2/2006 a Înaltei Curți de Casație și Justiție dată în recurs în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial nr. 291 din 31 martie 2006.

Subiect pasiv este persoana față de care se comite tâlhăria, adică persoana ale cărei bunuri au fost sustrase, dar și persoana față de care s-a exercitat constrângerea.

Uneori, în practica judiciară, subiectul pasiv al acțiunii principale este diferit de subiectul pasiv al acțiunii secundare (de ex. tâlhăria casierului care are asupra sa banii mai multor persoane juridice)¹.

Latura obiectivă. *Elementul material* așa cum am arătat, constă într-o acțiune principală de furt și una secundară sau adiacentă de exercitare a violențelor, de amenințare sau de folosire a constrângerii.

Ceea ce este specific acestei fapte e că de regulă, luarea bunului ia forma remiterii silite făcută de către victimă.

Legea nu pretinde acțiunile care compun elementul material să se succedă imediat ori să fie concomitente. Este posibil ca făptuitorul să folosească constrângerea pentru a determina victima să-i predea bunul, pentru a păstra bunul furat ori pentru a-și asigura scăparea, astfel că acțiunea adiacentă se comite la un oarecare interval de timp de la consumarea sustragerii.

Acțiunea principală, furtul, constă în luarea bunului mobil din detenția sau posesia altuia. Analiza acestei acțiuni s-a făcut cu ocazia examinării elementului material al infracțiunii de furt și nu mai revenim asupra lui.

Acțiunea secundară, constrângerea, servește ca mijloc pentru săvârșirea furtului, păstrarea bunului furat, înlăturarea urmelor infracțiunii sau scăparea făptuitorului. Ea se poate realiza prin întrebuițarea de violențe, amenințări, prin punerea victimei în stare de inconștiență sau neputință de a se apăra (folosirea unor substanțe narcotice sau a altora care pot provoca inconștiență, imobilizarea persoanei, punerea unui căluș în gură, etc.)

Esențial este ca acțiunea adiacentă, de exercitare a violenței, amenințării ori a altei constrângeri să se comită împotriva persoanei, dar nu este exclus ca anumite forme de violență față de lucruri să constituie amenințări adresate persoanei. Aceste mijloace de constrângere trebuie efectiv folosite pentru ca fapta să constituie tâlhărie. Chiar și în cazul tentativei de tâlhărie, trebuie să se consume acțiunea adiacentă de exercitare a violenței ori de constrângere, în timp ce acțiunea principală (sustragerea) rămâne în faza de tentativă.

Cerințele esențiale ale acțiunii principale din cadrul elementului material sunt cele deja analizate la furt, iar *cerințele esențiale ale acțiunii secundare* se referă la condiția ca ea să fi servit ca mijloc pentru săvârșirea furtului, păstrarea bunului furat, înlăturarea urmelor ori asigurarea scăpării. Aceste acțiuni de constrângere trebuie să se realizeze înainte ori imediat după consumarea furtului sau chiar în timpul săvârșirii acestuia.

Urmarea imediată este complexă și constă pe de o parte în producerea unei pagube în patrimoniul unei persoane, iar pe de altă parte în vătămarea adusă libertății, integrității corporale ori sănătății acelei persoane.

Latura subiectivă. Fapta se săvârșește cu intenție directă. Se regăsesc aici și anumite *cerințe esențiale*: acțiunea principală de sustragere trebuie să se comită în scopul însușirii pe nedrept, iar acțiunea secundară se săvârșește în scopul

¹ **George Antoniu**, *Tâlhăria, unitate sau pluralitate de infracțiuni*, Revista de Drept Penal, nr. 4/2006, p. 18-19

realizării furtului, a păstrării bunului furat, asigurarea scăpării sau înlăturarea urmelor infracțiunii.

Tentativa se pedepsește și există atunci când acțiunea principală (furtul) a fost întreruptă ori nu și-a produs efectul, cu condiția ca până atunci să se fi efectuat acțiunea adiacentă.

Regimul sancționator. Tâlhăria în forma simplă se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu și competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 3. 1. Tâlhăria calificată (art. 234)

Tâlhăria calificată este o variantă a infracțiunii de tâlhărie pe care legea o consideră ca prezentând un grad mai ridicat de pericol social. Ceea ce caracterizează tâlhăria calificată este că aceasta se comite în anumite împrejurări care constituie *elemente circumstanțiale de agravare a faptei*.

Aceste elemente circumstanțiale nu fac parte din elementele esențiale ale infracțiunii de tâlhărie în forma sa tipică, ci sunt valorificate de legiuitor în așa fel încât săvârșirea tâlhăriei în vreuna din acele circumstanțe, va atrage încadrarea juridică a faptei în dispozițiile art. 234.

Forme agravate. Potrivit alineatelor 1, 2 și 3 ale art. 234 din Codul penal, tâlhăria este mai gravă dacă este săvârșită în următoarele împrejurări:

Alin. 1: a) *prin folosirea unei arme ori substanțe explozive, narcotice ori paralizante.* Noțiunea de *armă* este cea prevăzută în art. 179 din Codul penal și de această dată include chiar și obiectele devenite arme prin folosire. *Substanțele narcotice* sunt substanțele care provoacă artificial adormirea unei persoane, ele acționând imediat și profund (somniferele), iar *substanțele paralizante* sunt cele care pun persoana în imposibilitatea de a acționa (de ex. sprayurile paralizante, cloroformul, etc.)

b) *prin simulare de calități oficiale.* Agravanta presupune ca făptuitorul să invoce anumite calități oficiale nereale, în sensul art. 175, 176 și 178 din Codul penal și se folosească de vreuna din aceste calități pentru a comite tâlhăria (de ex. calitatea de polițist, procuror, inspector fiscal, etc).

c) *de o persoană mascată, deghizată sau travestită.* Ca și la furtul calificat, analizat anterior, agravanta constă în procedeul utilizat de făptuitor care împiedică recunoașterea lui, având totodată și efect intimidant asupra victimei.

d) *în timpul nopții.* Agravanta este de asemenea justificată de împrejurarea că pe timpul nopții, oamenii și bunurile acestora sunt mai puțin apărați.

Se consideră noapte intervalul de timp de când întunericul a luat locul luminii și până în clipa în care lumina va lua locul întunericului. Astfel, amurgul nu este noapte, nefiind încă instalat întunericul, dar zorile de zi fac parte din noapte deoarece lumina nu a luat încă locul întunericului.

Se va avea de fiecare dată în vedere, pentru stabilirea împrejurării că tâlhăria a fost comisă pe timp de noapte, criteriul real în raport cu luna, anotimpul, ziua, condițiile atmosferice, poziția topografică a localității.

e) *într-un mijloc de transport sau asupra unui mijloc de transport.* Spre deosebire de furt care este calificat atunci când este săvârșit într-un mijloc de transport în comun, tâlhăria se consideră agravată atunci când este comisă într-un mijloc de transport, indiferent că este vorba de transport în comun sau individual. De asemenea, tâlhăria prezintă un caracter mai grav dacă se comite asupra unui mijloc de transport (autoturism, autobuz, tren, autocamion, etc.)

f) *prin violare de domiciliu sau sediu profesional.* Tâlhăria este considerată mai gravă ori de câte ori se comite prin violarea domiciliului ori a sediului profesional. De această dată, tâlhăria calificată va absorbi infracțiunea de violare de domiciliu ori de sediu profesional.

Pentru oricare dintre aceste forme agravate, *pedeapsa prevăzută* este închisoarea de la 3 la 10 ani.

Alin. al 2-lea: Ori de câte ori tâlhăria este săvârșită în condițiile arătate la alin. 3 al art. 229 din C.pen., ea este considerată mai gravă. Astfel, este vorba de tâlhăria săvârșită asupra aceluiași categorii de bunuri enumerate în alin. 3 al art. 229 care incriminează furtul calificat și anume:

- *Țiței, gazolină, condensat, etan lichid, benzină, motorină, alte produse petroliere sau gaze naturale din conducte, depozite, cisterne ori vagoane cisternă*
- *Componente ale sistemelor de irigații*
- *Componente ale rețelelor electrice*
- *Un dispozitiv ori un sistem de semnalizare, alarmare ori alertare în caz de incendiu sau alte situații de urgență publică*
- *Un mijloc de transport sau orice alt mijloc de intervenție la incendiu, la accidente de cale ferată, rutiere, navale sau aeriene ori în caz de dezastru*
- *Instalații de siguranță și dirijare a traficului feroviar, rutier, naval, aerian și componente ale acestora, precum și componente ale mijloacelor de transport aferente*
- *Bunuri prin însușirea cărora se pune în pericol siguranța traficului și a persoanelor pe drumurile publice*
- *Cabluri, linii, echipamente și instalații de telecomunicații, radio-comunicații, precum și componente de comunicații.*

Pentru această variantă, pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 5 la 12 ani.

Alin. al 3-lea: în acest caz este vorba de spre tâlhăria care a avut ca urmare *vătămarea corporală a victimei.*

Rezultatul mai grav care se produce și anume vătămarea corporală a victimei (cu producerea consecințelor menționate în art. 194 din C.pen), face ca fapta să dobândească un caracter mai grav.

În această formă agravată, infracțiunea se săvârșește cu preterintenție întrucât tâlhăria se comite cu intenție, iar urmarea mai gravă (aceea din art. 194) îi este imputată făptuitorului din culpă.

Dacă făptuitorul cauzează cu intenție vătămarea corporală gravă, se va reține concurs de infracțiuni între art. 194 și art. 233 din C.pen.

Pedeapsa prevăzută de lege pentru această formă agravată este închisoarea de la 5 la 12 de ani și interzicerea unor drepturi

Tentativa se pedepsește.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 3. 2. Pirateria (art. 235)

Noțiune. Această infracțiune este de fapt o tâlhărie comisă în marea liberă sau într-un loc care nu este supus jurisdicției nici unui stat (pe o navă sau aeronavă, sau între aeronavă și o navă). Fiind comisă într-un loc nesupus jurisdicției vreunui stat, această faptă aduce atingere intereselor tuturor țărilor, astfel că incriminarea acestei fapte reprezintă respectarea de către statul nostru a unor obligații asumate prin tratate și convenții internaționale.

Potrivit art. 1 al art. 235, pirateria este furtul comis prin violență sau amenințare, de către o persoană care face parte din echipajul sau din pasagerii unei nave aflate în marea liberă, al bunurilor care se găsesc pe acel vas sau pe o altă navă.

Forma asimilată din alin 2 constă în capturarea unei nave aflate în marea liberă sau faptul de a provoca prin orice mijloc, naufragiul ori eșuarea acesteia în scopul de a-și însuși încărcătura ei sau de a tâlhări persoanele aflate la bord.

Ca și la tâlhărie, pirateria se compune din două acțiuni: o acțiune principală de jefuire a bunurilor și o acțiune secundară care constă în acte de violență comise față de persoane sau alte bunuri (navă ori părți din navă).

Obiectul juridic special este complex, fiind format pe de o parte din relațiile sociale privitoare la ocrotirea bunurilor, iar pe de altă parte din relațiile sociale privitoare la integritatea corporală, sănătatea sau libertatea persoanei. Vom avea un **obiect material general** și anume însăși nava/aeronava în contra căreia se săvârșește infracțiunea și un **obiect material special**, format din toate bunurile și persoanele asupra cărora se comite activitatea infracțională. Aceste bunuri se pot afla pe același vas sau pe un alt vas

Subiectul activ. De regulă, această infracțiune presupune o pluralitate de subiecți activi și pasivi. Subiecții activi pot fi membrii echipajului, pasagerii de pe nava în care se săvârșește infracțiunea, dar și echipajul ori pasagerii de pe o altă navă agresoare.

Latura obiectivă. *Elementul material* pentru varianta tip constă în cele două acțiuni: *furtul și actele de violență* față de persoane sau bunuri. Violența poate să fie fizică sau morală (amenințare).

Cerințele esențiale ale elementului material sunt următoarele:

- acțiunea de jefuire să fie săvârșită de o persoană sau de persoane care fac parte din echipajul unei nave ori pasagerii aflați pe o navă;
- jefuirea să se comită asupra unui vas aflat în marea liberă;
- acțiunea de jefuire să aibă ca obiect bunurile aflate pe nava asupra căreia se săvârșește infracțiunea de piraterie;

- actele de violență să se săvârșească contra persoanelor sau bunurilor aflate pe nava asupra căreia se comite infracțiunea.

Pentru varianta asimilată, *elementul material* îl reprezintă acțiunea de capturare a unei nave sau de a provoca naufragiul ori eșuarea ei.

Alin. 4 asimilează pirateriei și fapta comisă pe o aeronavă sau între aeronave și nave.

Urmarea imediată este aceeași ca în cazul infracțiunii de tâlhărie.

Latura subiectivă. Pirateria se comite cu intenție, iar cerințele esențiale ale laturii subiective constau în:

- fapta (atât acțiunea principală cât și cea adiacentă) să se săvârșească cu intenția însușirii bunurilor ce fac obiectul jefuirii.

- acțiunea de jefuire să se realizeze în scopuri personale.

Cerința esențială a laturii subiective pentru varianta asimilată din alin.2 presupune ca oricare dintre acțiuni să se realizeze în scopul de a-și însuși încărcătura ei sau de a tâlhări persoanele aflate la bord

Tentativa se pedepsește.

Regimul sancționator. Fapta de piraterie în forma simplă ori asimilată prevăzută în alineatul 1 sau 2 al art. 235 din C.pen. se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

Forma agravată din alin. 3. Potrivit alin. 3 din art. 235, pirateria se consideră mai gravă *dacă a avut ca urmare vătămarea corporală* (oricare din consecințele arătate la art. 194 din C.pen.). Considerațiile făcute la articolul precedent referitor la tâlhăria care a avut ca urmare vătămarea corporală rămân valabile.

Pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 3. 3. Tâlhăria sau pirateria urmată de moartea victimei (art. 236)

În acest articol sunt grupate *formele agravate* ale tâlhăriei și pirateriei care sunt urmate de moartea victimei.

Ori de câte ori tâlhăria sau pirateria conduce la decesul victimei, fapta este considerată mai gravă și *se pedepsește cu închisoare de la 7 la 18 ani și interzicerea unor drepturi.*

Urmarea mai gravă (moartea victimei) i se datorează autorului din culpă, astfel că fapta se comite cu intenție depășită (preterintenție).

Dacă moartea victimei este cauzată cu intenție, vom avea un concurs de infracțiuni: tâlhărie/piraterie și omor.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine tribunalului. Competența de efectuare a urmăririi penale revine procurorului.

III. 4. Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii (art. 238-248)

III. 4. 1. Abuzul de încredere (art. 238)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei care deținând un bun al altuia, cu orice titlu și cu un anumit scop, și-l însușește, dispune de el sau îl folosește pe nedrept ori refuză să-l restituie.

Pericolul social este reprezentat de încălcarea încrederii pe care persoana vătămată o are în cel cărui îi încredințează bunul și de paguba materială încercată de aceasta.

Obiectul juridic special este alcătuit din relațiile sociale patrimoniale pentru a căror dezvoltare este necesară o anumită încredere pe care participanții trebuie să și-o acorde reciproc și fără care nu sunt posibile relații sociale normale¹. **Obiectul material** este bunul mobil al altuia și care se află în deținerea cu orice titlu, a făptuitorului.

Subiectul activ poate fi orice persoană căreia persoana vătămată îi încredințează bunul său mobil, în temeiul unui titlu juridic provenit dintr-un raport patrimonial netranslativ de proprietate: depozit, mandat, împrumut de folosință, locațiune, gaj, etc. Este posibilă participația penală. **Subiect pasiv** este persoana fizică sau juridică de la care făptuitorul deține bunul.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă într-o activitate materială ce se poate realiza prin *patru acțiuni alternative*:

- *însușirea pe nedrept a bunului mobil.* În această variantă, făptuitorul ia efectiv în stăpânire bunul, ca și cum ar fi al său și se comportă ca un proprietar;

- *dispunerea de bun pe nedrept.* Făptuitorul efectuează asupra bunului acte pe care nu avea dreptul să le facă: vânzare, închiriere, gajare, transformare sau distrugere;

- *folosirea pe nedrept a bunului.* Făptuitorul utilizează bunul în alt mod de cum avea dreptul să o facă: îl împrumută altei persoane, sau îl folosește în alt scop decât acela pentru care i-a fost încredințat;

- *refuzul de restituire.* Această acțiune presupune o declarație explicită în acest sens sau o manifestare din care rezultă implicit că deținătorul nu vrea să restituie bunul. Pentru ca fapta să se comită în forma refuzului de restituire, trebuie să existe din partea celui cărui îi aparține bunul, o cerere formală de înapoiere.

Cerințele esențiale ale elementului material sunt următoarele:

- acțiunea trebuie să aibă ca obiect un bun mobil al altuia, încredințat autorului acțiunii cu orice titlu;

- fiecare dintre modalitățile alternative de comitere a faptei trebuie să aibă caracter abuziv, nejustificat.

Urmarea imediată constă în crearea unei situații de fapt contrară celei ar fi trebuit să existe dacă n-ar fi fost încălcată încrederea între cele două persoane².

¹ Versavia Brutaru, Sorin Corlățeanu, *Abuzul de încredere*, Revista de Drept Penal, nr. 3/2007, p. 144

² Vintilă Dongoroz, op. cit. Vol. III, p. 512

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa este posibilă, dar nu este pedepsită de lege.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută de lege este închisoarea de la 3 luni la 2 ani sau amenda.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru infracțiunea de abuz de încredere se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Lipsa plângerii prealabile sau retragerea acesteia înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 4. 2. Abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor (art. 239)

Noțiune. Potrivit alin. 1, în forma tip, infracțiunea constă în fapta debitorului care înstrăinează, ascunde, deteriorează sau distruge valori sau bunuri din patrimoniul său ori invocă datorii sau acte fictive, în scopul fraudării creditorilor.

Varianta asimilată din alin. 2 se comite prin achiziționarea de bunuri sau servicii de către o persoană care știe că nu poate plăti pentru ele.

Această incriminare are caracter de noutate, neexistând în vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care presupun ca debitorul să manifeste bună credință în ceea ce privește executarea obligațiilor care îi revin față de creditor. **Obiect material** al infracțiunii sunt bunurile, valorile din patrimoniul debitorului.

Subiectul activ este calificat, putând fi numai debitorul unei obligații. Fapta se poate comite în coautorat, dar fiecare făptuitor trebuie să aibă calitatea de debitor. Actele de executare săvârșite de o persoană fără calitate de debitor pot fi considerate acte de complicitate. **Subiect pasiv** este creditorul obligației.

Latura obiectivă. *Elementul material* al variantei tipice din alin. 1 poate consta în vreuna din următoarele acțiuni: *înstrăinare, ascundere, deteriorare sau distrugere, invocare de acte sau datorii fictive.*

Înstrăinarea înseamnă că bunul trece în patrimoniul altuia, indiferent cu ce titlu: vânzare, donație, etc. *Ascunderea* presupune plasarea bunului sau a valorii într-un alt loc necunoscut de către creditor. *Deteriorarea* are în vedere afectarea sau atingerea adusă aspectului exterior al bunului sau diminuarea funcționalității sale. *Distrugerea* înseamnă nimicirea fizică a bunului sau valorii.

Nu prezintă importanță dacă *înstrăinarea, ascunderea, deteriorarea sau distrugerea* privește bunurile ori valorile, în totalitate sau parțial.

Invocarea actelor sau datoriilor fictive înseamnă aducerea la cunoștința creditorului a existenței unor acte sau datorii inexistente în realitate.

Varianta asimilată din alin. 2 are ca *element material*, acțiunea de achiziționare a bunurilor sau serviciilor.

Urmarea imediată constă la alin. 1 într-o stare de pericol pentru relațiile ocrotite. În cazul alin. 2, urmarea imediată se concretizează într-o pagubă creată creditorului.

Latura subiectivă. Fapta descrisă la alin. 1 se poate comite numai cu intenție directă, calificată prin *scopul* urmărit: fraudarea creditorilor. Nu prezintă importanță pentru existența infracțiunii dacă scopul este sau nu realizat. Scopul are aici înțelesul de finalitate urmărită prin comiterea acțiunii incriminate.

Pentru varianta asimilată din alin. 2, latura subiectivă presupune atât intenția directă cât și intenția indirectă. *Cerința esențială* se referă la cunoașterea de către făptuitor a imposibilității de a achita bunurile sau serviciile de care a beneficiat.

Tentativa faptei incriminate în alin. 1 se pedepsește conf. art. 248.

Regimul sancționator. Infracțiunea de abuz de încredere în fraudă creditorilor se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, în ambele variante de incriminare.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea pralabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prealabile sau retragerea acesteia înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 4. 3. Bancruta simplă (art. 240)

Noțiune. Infracțiunea de bancrută simplă constă în fapta debitorului de a nu introduce sau de a introduce tardiv, cu mai mult de 6 luni peste termenul prevăzut de lege, cererea de deschidere a procedurii insolvenței.

Incriminarea este preluată din art. 143 alin. 1 al Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenței¹.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care se formează între creditori și debitori și care presupun ca debitorii să solicite deschiderea procedurii de insolvență atunci când intră în incapacitate de plată.

Subiectul activ este calificat și nu poate fi decât debitorul persoană fizică ori reprezentantul legal al persoanei juridice debitoare. **Subiect pasiv** al infracțiunii este creditorul făptuitoarei.

Latura obiectivă. *Elementul material* se prezintă sub formă alternativă, constând într-o acțiune sau inacțiune: *introducerea tardivă* ori *neintroducerea* cererii de insolvență.

Introducerea tardivă a cererii de insolvență, ca acțiune ce formează elementul material este supusă unei condiții de timp: pentru existența infracțiunii trebuie să treacă mai mult de 6 luni de la termenul prevăzut de lege de la apariția stării de insolvență (cererea de deschidere a procedurii de insolvență trebuie adresată tribunalului în termen de 30 de zile de la apariția stării de insolvență)².

Prin urmare, dacă după expirarea acestui termen de 30 de zile mai trec încă 6 luni și nu se introduce cererea de insolvență, ori cererea se formulează peste acest termen, fapta este considerată infracțiunea de bancrută simplă.

Situația preexistentă sau *elementul premisă* pentru ambele forme ale elementului material are în vedere apariția stării de insolvență, adică acea situație în care se află un debitor care nu mai are posibilitatea achitării datoriilor.

¹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 359 din 21 aprilie 2006.

² A se vedea art. 27 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol .

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa nu se pedepsește.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută de lege este închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prealabile sau retragerea acesteia înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 4. 4. Bancruta frauduloasă (art. 241)

Noțiune. Infracțiunea se prezintă sub trei variante de incriminare și constă în fapta persoanei care în fraudă creditorilor:

- falsifică, sustrage sau distruge evidențele debitorului ori ascunde o parte a averii acestuia;
- înfățișează datorii inexistente sau prezintă în registrele debitorului sau în alte acte, sume nedatorate;
- înstrăinează în caz de insolvență a debitorului, o parte din active.

Incriminarea este preluată cu unele modificări din art. 143 alin. 2 al Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenței .

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale patrimoniale care se formează în mediul de afaceri, între creditori și debitori și care presupun ca debitorii să manifeste corectitudine față de creditorii lor în lergătură cu datoriile pe care le au de achitat.

Subiectul activ poate fi orice persoană. **Subiect pasiv** este creditorul sau creditorii.

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii este diferit după cum ne aflăm în prezența unei variante sau alta de comitere a faptei.

Astfel, *în prima variantă*, acțiunile ce formează elementul material sunt: *falsificarea, sustragerea sau distrugerea evidențelor* debitorului ori *ascunderea unei părți a averii* acestuia. Falsificarea înseamnă contrafacerea, modificarea alterarea evidențelor, sustragerea presupune luarea lor din locul în care ar trebui să fie, iar distrugerea semnifică deteriorarea ori nimicirea (prin ardere, topire, tocare, etc.)

Cea de-a doua variantă de comitere se referă la următoarele acțiuni: *înfățișarea de datorii inexistente sau prezentarea de sume nedatorate*. Prezentarea sumelor nedatorate trebuie să se realizeze în registrele debitorului sau în alte acte.

Cea de-a treia variantă de comitere a infracțiunii are ca element material *acțiunea de înstrăinare* a unei părți din active, de regulă la prețuri mult inferioare valorii reale. Situația premisă a acestei variante constă în preexistența stării de insolvență.

Apreciem, în acord cu alte opinii exprimate în doctrină că starea de insolvență la care se referă legea este o stare de fapt și nu de drept. Prin urmare, pentru existența infracțiunii de bancrută frauduloasă nu este necesar să existe vreo

hotărâre judecătorească anterioară de declarare a stării de insolvență, fiind suficientă condiția încetării plăților¹.

Urmarea imediată a infracțiunii se prezintă sub forma unei stări de pericol pentru valorile ocrortite.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite de regulă cu intenție directă, dar e posibilă și comiterea cu intenție indirectă.

Tentativa se pedepsește

Regimul sancționator. Infracțiunea de bancrută frauduloasă se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prealabile sau retragerea acesteia înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 4. 5. Gestiunea frauduloasă (art. 242)

Noțiune. Această infracțiune constă în fapta aceluia care având în conservare sau administrare, bunuri ale altei persoane, îi provoacă acesteia pagube.

Incriminarea este preluată cu unele modificări din vechiul Cod penal (art. 214).

Obiectul juridic special este același cu cel identificat la infracțiunea de abuz de încredere, adică relațiile sociale patrimoniale pentru a căror dezvoltare este necesară o anumită încredere pe care participanții trebuie să și-o acorde reciproc și fără care nu sunt posibile relații sociale normale. **Obiectul material** în schimb, prezintă particularități față de obiectul material al abuzului de încredere deoarece el se prezintă sub forma unei universalități de bunuri² de toate categoriile: bunuri mobile sau imobile, corporale sau necorporale.

Subiectul activ poate fi numai o persoană căreia îi este încredințată gestionarea averii unei persoane, deci este vorba de un subiect activ calificat.

Participația penală este posibilă. Actele de autorat săvârșite de o persoană care nu are calitatea de gestionar al averii altuia vor constitui acte de complicitate materială. **Subiectul pasiv** este persoana care și-a încredințat averea sau o parte din avere, spre gestionare, subiectului activ și a fost păgubită prin faptele comise de acesta.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiunea ori inacțiunea care produce pagube unei persoane. *Cerințele esențiale ale elementului material* presupun ca:

- acțiunea păgubitoare să fie săvârșită cu ocazia administrării sau conservării bunurilor;

¹ **Gheorghe Ivan**, *Bancruta, o infracțiune specifică mediului de afaceri*, în Revista de Drept Penal, nr. 2/2010, p. 70; **Dorin Ciuncan**, *Bancruta frauduloasă*, în Revista de Drept Penal nr. 3/2000, p. 124

² **Gheorghe Voinea**, *Abuz de încredere, gestiune frauduloasă. Prezentare comparativă*, în Dreptul nr. 2/1996, p. 65

- acțiunea păgubitoare să constituie o încălcare a grijii pe care făptuitorul era ținut să o manifeste față de averea subiectului pasiv.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa este posibilă, dar nu este sancționată de lege.

Regimul sancționator. Pedepșa prevăzută de lege pentru această infracțiune este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

Forme agravate. În alineatul al 2-lea și al 3-lea sunt descrise formele agravate ale infracțiunii.

Potrivit alin. 2, fapta este mai gravă atunci când este săvârșită de către administratorul judiciar, de lichidatorul averii debitorului sau de un reprezentant ori prepus al acestora. Pedepșa este închisoarea de la 1 la 5 ani.

La varianta agravată descrisă în alin. 3, elementul circumstanțial de agravare constă în *scopul* urmărit de făptuitor: dobândirea unui folos material, indiferent dacă fapta se prezintă în forma simplă a alin. 1 sau în forma calificată a alin. 2. La această formă a infracțiunii, latura subiectivă presupune prezența intenției directe, calificate prin scop. Pedepșa prevăzută în acest caz este închisoarea de la 2 la 7 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală pentru oricare din formele infracțiunii de gestiune frauduloasă, se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prelabile sau retragerea acesteia înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 4. 6. Însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor (art.243)

Noțiune. Prima variantă a infracțiunii descrisă la alineatul 1 constă în fapta persoanei care găsimd un bun pierdut de altcineva, nu-l predă în termenul legal de 10 zile, autorităților sau celui care l-a pierdut ori dispune de acel bun ca și cum ar fi al său.

Cea de-a doua variantă menționată în alineatul 2 al articolului 243 constă în fapta persoanei care ajungând din eroare sau întâmplător, în posesia unui bun mobil care aparține altuia, și-l însușește pe nedrept ori nu-l predă în 10 zile de când a cunoscut că bunul nu-i aparține.

Incriminarea este preluată din vechiul Cod penal, cu unele modificări (art. 216).

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale de protejare a patrimoniului altuia, relații care implică buna-credință atunci când este vorba de bunuri pierdute sau ajunse din eroare în posesia altei persoane. **Obiectul material** îl constituie la prima variantă, bunul mobil pierdut, iar la varianta a doua, bunul mobil, ajuns din eroare sau întâmplător în posesia făptuitorului.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană care a găsit un bun pierdut sau a ajuns din eroare în posesia lui. Participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv** este persoana care a pierdut bunul sau al cărei bun a ajuns din eroare ori întâmplător în posesia făptuitorului.

Latura obiectivă. *Elementul material* în cazul variantei din alineatul 1 poate consta în:

- *nepredarea bunului găsit* (neremiterea, nedepunerea lui). *Cerința esențială* a legii presupune că această inacțiune capătă caracter infracțional doar dacă au trecut 10 zile de la găsirea bunului;

- *dispunerea de acel bun ca de al său* (efectuarea de acte patrimoniale cu privire la acel bun). *Cerința esențială* a elementului material la această variantă constă în împrejurarea că făptuitorul dispune de acel bun ca și cum ar fi al său (îl vinde, îl modifică, etc., deși nu are acest drept).

Elementul material pentru varianta prevăzută în alineatul 2 constă în:

- *însușirea bunului* de către făptuitorul care a ajuns din eroare sau întâmplător, în posesia lui. Făptuitorul se comportă așadar ca un proprietar cu acel bun, deși nu este îndreptățit la aceasta. *Cerința esențială* a elementului material presupune ca însușirea să se facă pe nedrept.

- *nepredarea bunului către autorități sau către cel căruia îi aparține*. *Cerința esențială* a legii presupune că această inacțiune capătă caracter infracțional doar dacă au trecut 10 zile de la momentul în care făptuitorul și-a dat seama că bunul nu-i aparține.

Urmarea imediată la ambele variante de comitere constă într-o stare de fapt contrară celei inițiale și într-o pagubă adusă persoanei căreia îi aparține bunul.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție.

Tentativa nu se sancționează.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută de lege este închisoarea de la o lună la 3 luni sau amendă.

Aspecte procesuale. Deși acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 4. 7. Înșelăciunea (art. 244)

Noțiune. Înșelăciunea constă în fapta persoanei care, pentru a obține un folos material injust, induce în eroare o altă persoană prin amăgire, cauzându-i astfel o pagubă materială.

Incrimnarea este preluată din vechiul Cod penal (art. 215), iar diferența dintre cele două texte este dată de renunțarea la unele variante agravate și de posibilitatea înlăturării răspunderii penale prin împăcarea părților.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale cu caracter patrimonial care presupun ca în relațiile dintre oameni să existe un minim de bună credință. **Obiectul material** al infracțiunii poate fi un bun mobil sau imobil.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiectul pasiv** este persoana păgubită prin acțiunea de inducere în eroare. Uneori persoana indusă în eroare nu este aceeași cu persoana păgubită. De exemplu, făptuitorul îi spune copilului rămas singur acasă, că a fost trimis de părinții acestuia să ia o sumă de bani pentru a achiziționa un anumit obiect. Inducerea în eroare se comite asupra copilului, dar paguba constând în

suma de bani remisă făptuitorului este suportată de părinte. În astfel de cazuri avem un subiect pasiv primar (cel păgubit) și un subiect pasiv subsidiar (cel indus în eroare).

Latura obiectivă. *Elementul material* al înșelăciunii constă în acțiunea de inducere în eroare, amăgire a victimei. Inducerea în eroare trebuie să se realizeze prin prezentarea ca adevărată, a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă, a unei fapte adevărate. Mijloacele cu ajutorul cărora făptuitorul induce în eroare victima sunt foarte variate în practică, unele dintre ele relevând imaginația și ingeniozitatea infractorilor. Chiar dacă aparent, remiterea bunurilor de către persoana vătămată se realizează cu consimțământul ei, acest consimțământ este viciat prin inducerea în eroare.

Urmarea imediată constă în producerea unei pagube în patrimoniul persoanei vătămate.

Între acțiunea de inducere în eroare și urmarea imediată trebuie să existe *legătură de cauzalitate*.

Latura subiectivă. Înșelăciunea se comite numai cu *intenție directă calificată prin scop* deoarece legea pretinde ca făptuitorul să fi acționat cu un anumit scop: obținerea unui folos patrimonial injust pentru sine sau pentru altul. Nu interesează dacă făptuitorul a obținut sau nu acel folos.

Scopul are în această situație, înțelesul de *finalitate* și caracterizează latura subiectivă.

Tentativa este posibilă și este pedepsită de lege. Există tentativă ori de câte ori s-a realizat inducerea în eroare, dar nu s-a produs paguba. Spre exemplu, comite tentativă la înșelăciune acela care se prezintă drept delegatul unei societăți comerciale și încarcă de la un depozit en-gros marfă, dar gestionarul depozitului observă că actele prezentate sunt falsificate și oprește încărcarea camionului.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută de lege pentru forma simplă este închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

Forme și modalități. Alin. 2 descrie forma calificată a înșelăciunii, iar elementul circumstanțial de agravare îl constituie *folosirea de nume sau calități mincinoase ori alte mijloace frauduloase*.

Folosirea *numelor mincinoase* constă în utilizarea de nume care în realitate nu aparțin făptuitorului; folosirea de *calități mincinoase* presupune atribuirea de titluri, funcții, grade de rudenie, etc. pe care autorul nu le deține.

În fine, *mijloacele frauduloase* sunt orice mijloace apte să inducă în eroare: pachete de hârtie albă tăiată la dimensiunea unor bancnote reale, dar care au doar deasupra o bancnotă reală; inele ori alte bijuterii confecționate din material galben despre care făptuitorul pretinde că sunt din aur, etc.

Dacă mijloacele frauduloase constituie prin ele însele o altă infracțiune, se vor aplica regulile concursului de infracțiuni (bancnote falsificate, acte false, etc.).

Pedepsa prevăzută de lege pentru forma calificată este închisoarea de la unu la 5 ani.

Aspecte procesuale. Deși acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, împăcarea părților înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 4. 8. Înșelăciunea privind asigurările (art. 245)

Noțiune. Infracțiunea reprezintă o variantă de specie a înșelăciunii și constă în distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare, ascunderea sau înstrăinarea unui bun asigurat, în scopul obținerii sumei asigurate.

Forma atenuată descrisă la alin. 2 se săvârșește de către persoana care simulează, își cauzează sau își agravează leziuni sau vătămări corporale produse de un risc asigurat, în scopul obținerii sumei asigurate.

Incrimnarea are caracter de noutate, neexistând în vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale patrimoniale care se desfășoară în legătură cu asigurarea bunurilor sau a sănătății ori a integrității corporale a unei persoane.

Subiectul activ al variantei din alin. 1 poate fi orice persoană, iar la varianta din alin. 2, subiect activ este persoana care și-a asigurat sănătatea ori integritatea corporală. **Subiect pasiv** este orice persoană fizică sau juridică al cărei patrimoniu a fost afectat, de cele mai multe ori o societate de asigurări, dar poate fi și persoana asigurată.

Latura obiectivă. *Elementul material* al variantei din alin. 1 constă în oricare din următoarele acțiuni: distrugerea, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare, ascunderea sau înstrăinarea unui bun asigurat.

Distrugerea presupune nimicirea, desființarea completă a bunului; *degradarea* constă în alterarea, stricarea parțială a bunului, iar *aducerea în stare de neîntrebuințare* înseamnă că bunul nu mai poate fi folosit conform cu destinația sa; starea de neîntrebuințare poate fi totală sau parțială, permanentă sau temporară. *Ascunderea* bunului înseamnă dosirea acestuia, astfel încât nu mai poate fi găsit. *Înstrăinarea* se referă la orice operațiune prin care bunul iese din patrimoniul inițial: vânzare, donare, etc.

Elementul material al variantei atenuate descrise în alin. 2 constă în oricare din următoarele acțiuni: simularea, cauzarea sau agravarea leziunilor sau vătămărilor corporale. *Cerința esențială* se referă la împrejurarea că leziunile sau vătămările corporale trebuie să fie dintre cele produse de un anumit risc asigurat.

Urmarea imediată constă în producerea unei pagube în patrimoniul persoanei vătămate.

Între acțiunea de inducere în eroare și urmarea imediată trebuie să existe *legătură de cauzalitate*.

Latura subiectivă. Pentru ambele variante de incriminare, vinovăția presupune numai intenția directă, calificată prin *scopul* urmărit: obținerea sumei asigurate.

Tentativa se pedepsește.

Regimul sancționator. Forma simplă din alin. 1 se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani, iar forma atenuată din alin. 2, cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

Aspecte procesuale. Deși acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 4. 9. Deturnarea licitațiilor publice (art. 246)

Noțiune. Infracțiunea constă în îndepărtarea prin constrângere sau corupere a unui participant la o licitație publică sau în înțelegerea între participanții la o licitație publică în scopul denaturării prețului de adjudecare.

Incrimnarea are caracter de noutate, neexistând în vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care țin de mediul de afaceri și care presupun manifestarea corectitudinii în desfășurarea licitațiilor publice.

Subiectul activ poate fi orice persoană. La varianța de comitere sub forma înțelegerii între participanți, subiectul activ este multiplu și fapta poate fi comisă doar de participanții la o licitație publică. **Subiect pasiv** este persoana ale cărei interese au fost afectate prin acțiunile frauduloase.

Latura obiectivă. *Elementul material* se prezintă în formă alternativă putând consta în următoarele acțiuni:

- *îndepărtarea unui participant* la o licitație publică. *Cerința esențială* a elementului material pretinde ca acțiunea de îndepărtare să se realizeze prin constrângere (fizică sau morală) sau corupere (oferire de bani, bunuri ori alte foloase);

- *înțelegerea între participanții* la o licitație publică. Nu este necesar ca înțelegerea să aibă loc între toți participanții, ci este suficient ca măcar doi dintre participanți să se înțeleagă între ei.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru relațiile de afaceri care presupun o concurență onestă.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție. Prima variantă a infracțiunii are ca element subiectiv intenția în ambele ei forme, pe când în cazul celei de-a doua variante, intenția este doar directă, fiind calificată prin *scopul* urmărit de făptuitori: denaturarea prețului de adjudecare

Tentativa se pedepsește.

Regimul sancționator. Deturnarea licitațiilor publice se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei

III. 4. 10. Exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile (art. 247)

Noțiune. Infracțiunea este reglementată sub două forme: simplă (tipică) și agravată.

Potrivit alin. 1, în forma sa tipică, fapta constă în fapta creditorului care cu ocazia dării cu împrumut de bani sau bunuri, profită de starea vădită invulnerabilitate a debitorului, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității ori relației de dependență față de el și îl face pe acesta să constituie sau să transmită un drept real sau de creanță cu valoare disproporționată față de această prestație.

Incrimnarea are caracter de noutate, neexistând în vechiul Cod penal.

S-a arătat în doctrină că prin introducerea acestei incriminări s-a dorit reprimarea unor fapte care au proliferat în ultimii ani și care au produs consecințe grave pentru cei care au căzut victimă unor astfel de practici (de ex. persoane în vârstă sau bonave care și-au pierdut locuințele în urma unor înțelegeri patrimoniale disproporționate)¹.

Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale de afaceri dintre debitori și creditori care pretind ca actele prin care se constituie ori se transmit drepturi reale sau de creanță să fie încheiate cu bună credință. **Obiect material** îl constituie bunurile sau valorile la care se referă actele juridice.

Subiectul activ este creditorul dreptului real ori de creanță. **Subiect pasiv** este debitorul aflat în stare de vădită vulnerabilitate, stare care se datorează vârstei, stării de sănătate, infirmității ori relației de dependență față de creditor.

Latura obiectivă. *Elementul material* al formei tipice îl constituie acțiunea creditorului de a determina debitorul să constituie ori să transmită un drept real sau de creanță. *Cerințele esențiale* ale elementului material sunt următoarele:

- acțiunea de determinare trebuie să se comită cu ocazia dării cu împrumut de bani de către făptuitor;
- făptuitorul să profite de vădită stare de vulnerabilitate a debitorului;
- constituirea sau transmiterea dreptului real sau de creanță se face pentru făptuitor sau pentru o altă persoană;
- între prestația creditorului și dreptul real sau de creanță constituit ori transmis de către debitorul victimă, să existe o vădită disproporție.

Urmarea imediată este o stare de pericol pentru integritatea patrimonială a debitorului vulnerabil, independent de faptul că s-a pricinuit sau nu o pagubă.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa se pedepsește.

Regimul sancționator. Forma simplă a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

Forme agravate. Alineatul al 2-lea introduce o formă agravată a infracțiunii care constă în punerea unei persoane, în stare de vădită vulnerabilitate prin provocarea unei intoxicații cu alcool sau substanțe psihoactive, în scopul de a o determina să consimtă la constituirea sau transmiterea un drept real sau de creanță ori să renunțe la un drept, dacă s-a produs o pagubă.

Forma agravată se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

¹ **Constantin Duvac**, *Infracțiunile contra patrimoniului din perspectiva noului Cod penal și a Codului penal în vigoare*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2013, p. 77-78

III. 5. Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice (art. 249-252)

III. 5. 1. Frauda informatică (art.249)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta de a introduce, modifica sau șterge date informatice, prin restricționarea accesului la aceste date ori prin împiedicarea în orice mod, a funcționării unui sistem informatic, în scopul de a obține un beneficiu material, pentru sine sau pentru altul, dacă s-a cauzat o pagubă unei persoane.

Incrimnarea este preluată din art. 49 al titlului III din Legea nr. 161/2003¹.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care au ca obiect patrimoniul unei persoane prin protejarea datelor informatice și a sistemelor informatice. **Obiect material** al infracțiunii îl constituie sistemele informatice asupra cărora acționează făptuitorul.

Subiectul activ al infracțiunii poate fi orice persoană, deoarece legea nu pretinde vreo calitate specială a făptuitorului. Participația pensală este posibilă. **Subiect pasiv** poate fi persoana fizică sau juridică al cărei patrimoniu a fost afectat de săvârșirea faptei.

Latura obiectivă. *Elementul material* se poate realiza prin oricare din următoarele acțiuni:

- introducerea datelor informatice;
- modificarea datelor informatice;
- ștergerea datelor informatice;
- restricționarea accesului la datele informatice sau
- împiedicarea funcționării unui sistem informatic.

Primele patru acțiuni se referă la datele informatice și presupun adăugarea altor date informatice, schimbarea, respectiv alterarea datelor informatice reale cu altele ori eliminarea lor, precum și oprirea sau blocarea accesului obișnuit la aceste date. Ultima acțiune constă în blocarea unui sistem informatic, astfel încât acesta nu mai funcționează un anumit interval de timp.

Urmarea imediată se concretizează într-o pagubă produsă patrimoniului unei persoane.

Latura subiectivă. Fapta se poate comite numai cu intenție directă, calificată prin scopul urmărit: acela de a obține un beneficiu material pentru sine sau pentru altul. *Scopul* are înțelesul de finalitate și caracterizează latura subiectivă și nu latura obiectivă, așa cum s-a susținut în doctrină².

Tentativa se pedepsește.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută în lege este închisoarea de la 2 la 7 ani.

¹ Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea emnitateților publice a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, în Monitorul Oficial nr. 279 din 21 aprilie 2003

² **Alexandru Boro**i, *Drept penal. Partea specială, conform Noului Cod penal*. Editura C.H.Beck, București, 2011, p. 233

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 5. 2. Efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos (art.250)

Noțiune. Potrivit alin. 1 al art. 250, infracțiunea constă în efectuarea unei operațiuni de retragere de numerar, încărcare sau descărcare a unui instrument de monedă electronică ori de transfer de fonduri, prin utilizarea fără consimțământul titularului, a unui instrument de plată electronică sau a datelor de identificare care permit utilizarea acestuia.

Forma asimilată din alineatul 2 constă în efectuarea oricăreia din operațiunile enumerate la alin. 1, prin utilizarea neautorizată a oricăror date de identificare sau prin utilizarea de date de identificare fictive.

Incrimnarea este preluată din art. 27 al Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care se dezvoltă în legătură cu comerțul electronic și corectitudinea care trebuie manifestată în cadrul acestor relații. **Obiect material** există în ipoteza utilizării instrumentului de plată electronic.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă. Subiect pasiv este persoana titulară a instrumentului de plată electronică utilizat fără drept sau titulara datelor de identificare.

Latura obiectivă. Elementul material constă în acțiunea de *efectuare a unei operațiuni de comerț electronic* (retragere de numerar, încărcare ori descărcare a unui instrument de monedă electronică, transfer de fonduri).

Cerința esențială a elementului material al variantei din alin. 1 este ca acțiunea să se realizeze prin unul din următoarele mijloace:

- utilizarea unui instrument de plată electronic fără consimțământul titularului;
- utilizarea datelor de identificare a unui instrument de plată electronic, fără consimțământul titularului.

Pentru varianta din alin. 2, **cerința esențială** a elementului material se referă la:

- utilizarea neautorizată a datelor de identificare;
- utilizarea de date de identificare fictive.

Instrumentul de plată electronic poate fi cardul bancar de salariu, de credit, de cumpărături, etc.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa se pederpsește.

Regimul sancționator. Atât forma tip cât și forma asimilată se sancționează cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Forme atenuate. În alin. 3 este descrisă o formă atenuată a infracțiunii constând în transmiterea neautorizată către altă persoană a oricăror date de identificare, în vederea efectuării uneia dintre operațiunile prevăzute la alin. 1.

În esență, acestea sunt acte de complicitate materială anterioară care au fost însă incriminate în mod distinct și sunt pedepsite cu închisoare de la 1 la 5 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 5. 3. Acceptarea operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos (art. 251)

Noțiune. Potrivit alineatului 1, infracțiunea constă în acceptarea unei operațiuni de retragere de numerar, încărcare sau descărcare a unui instrument de monedă electronică ori de transfer de fonduri, cunoscând că este efectuată prin folosirea unui instrument de plată electronică falsificat sau utilizat fără consimțământul titularului său.

În alineatul 2 se regăsește o variantă de specie a infracțiunii care constă în acceptarea oricăreia dintre operațiunile menționate în alin. 1, cunoscând că este efectuată prin utilizarea neautorizată a unor date de identificare sau prin utilizarea de date de identificare fictive.

Incriminarea este preluată din art. 28 al Legii nr. 365/2002 privind comerțul electronic.

Obiectul juridic special îl reprezintă relațiile sociale privitoare la comerțul electronic și încrederea care trebuie să existe în instrumentele de plată electronică. Infracțiunea nu are obiect material.

Subiectul activ poate fi orice persoană, însă de cele mai multe ori este vorba despre persoane care activează în cadrul unor societăți care practică acte de comerț cu mijloace de plată electronică. **Subiect pasiv** este titularul instrumentului de plată electronică sau cel cărui îi aparțin datele de identificare utilizate.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acceptarea oricăreia dintre următoarele operațiuni: retragere de numerar; încărcare sau descărcare a unui instrument de monedă electronică; transfer de fonduri.

Termenul „acceptare” are înțelesul de confirmare, validare a unor demersuri efectuate, în urma cărora operațiunea respectivă produce efectele scontate cu privire la plată.

Urmarea imediată presupune o stare de pericol pentru activitatea de comerț electronic. Adiacent, se poate produce o pagubă titularului de instrument de plată electronic, dar pentru consumarea infracțiunii, aceasta nu este necesară.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție iar făptuitorul trebuie să cunoască împrejurarea că operațiunea acceptată s-a realizat prin folosirea unui instrument de plată electronică falsificat sau utilizat fără consimțământul titularului său ori prin utilizarea neautorizată a unor date de identificare (reale) sau prin utilizarea de date de identificare fictive. În lipsa unei asemenea atitudini subiective, fapta nu constituie infracțiune.

Tentativa se pedepsește.

Regimul sancționator. Indiferent de modalitatea normativă în care se comite, fapta se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 6. Distrugerea și tulburarea de posesie (art. 253-256)

III. 6. 1. Distrugerea (art. 253)

Noțiune. În dreptul nostru penal, distrugerea este incriminată încă de la apariția primelor legiuri, iar în prezent se regăsește în Codul penal sub următoarele variante:

- distrugerea forma tip (simplă și cu formele agravate) - art. 253;
- distrugerea calificată - art. 254;
- distrugerea din culpă - art. 255.

În forma tip, infracțiunea constă în fapta persoanei care distruge, degradează sau aduce în stare de neîntrebuințare, un bun aparținând altuia ori împiedică luarea măsurilor de conservare sau salvare a unui asemenea bun, respectiv înlătură măsurile luate.

Incriminarea acestei fapte asigură protecția bunului, privită din perspectiva stării materiale a acestuia.

Cu unele deosebiri, distrugerea era incriminată și în vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale patrimoniale care privesc securitatea existenței materiale și a stării de fapt a bunurilor.

Obiectul material poate fi orice bun mobil sau imobil. Lucrurile lipsite de valoare economică nu pot fi obiect al infracțiunii. Bunul trebuie să fie al altuia, iar în variantele agravate ale alin. 3-4 din art. 253, bunul poate fi și al făptuitorului.

Subiectul activ poate fi orice persoană, alta decât proprietarul bunului. La variantele din alin. 3-4 ale art. 253, subiect activ poate fi chiar și proprietarul bunului, aici fiind incriminată în mod excepțional și distrugerea bunului propriu, cu condiția ca bunul să facă parte din patrimoniul cultural sau cu condiția ca fapta să se fi comis prin incendiere, explozie sau alt mijloc asemănător. Participația penală este posibilă sub toate formele.

Subiect pasiv este persoana al cărei bun a fost distrus, sau persoana care avea un anumit drept asupra bunului (de ex. banca în favoarea căreia este gajat sau ipotecat un bun).

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în una din următoarele acțiuni:

- *distrugere* (presupune nimicirea, desființarea completă a bunului);
- *degradare* (constă în stricarea parțială a bunului);
- *aducere în stare de neîntrebuințare* (bunul nu mai poate fi folosit conform cu destinația sa, starea de neîntrebuințare poate fi totală sau parțială, permanentă sau temporară);
- *împiedicarea luării măsurilor de conservare sau de salvare a unui bun* (aceste măsuri trebuie să fie unele serioase și eficiente);
- *înlăturarea măsurilor de salvare sau conservare luate.*

Cerința esențială a elementului material presupune de regulă, ca bunul să aparțină altei persoane, dar la variantele agravate (art. 253 alin. 3 și 4, bunul poate fi și al făptuitorului).

Urmarea imediată constă în schimbarea în sens negativ a situației de fapt a bunului, față de starea pe care o avea înaintea comiterii infracțiunii.

Latura subiectivă. Fapta se poate comite cu intenție

Tentativa se pedepsește numai în cazul variantelor agravate descrise în alineatele 3 și 4.

Regimul sancționator. Forma simplă a infracțiunii, prevăzută în alin. 1 al art. 253 se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Forme agravate și calificate:

Alineatele 2, 3 și 4 introduc forme agravate ale infracțiunii de distrugere, după cum urmează:

Alin. 2: *distrugerea unui înscris sub semnătură privată, care aparține în tot sau în parte altei persoane și servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă*, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

Împrejurarea care agravează fapta are în vedere *natura bunului* asupra căruia se comite fapta: un înscris sub semnătură privată care servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială. *Cerința esențială* a elementului material constă în producerea unei pagube.

Alin. 3: *dacă fapta privește bunuri care fac parte din patrimoniul cultural*, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

De această dată, elementul circumstanțial de agravare care se referă tot la natura bunului, presupune ca acesta să facă parte din patrimoniul cultural.

Alin. 4: *distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun, săvârșită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc și dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri*, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

Agravarea faptei este justificată de pericolozitatea mijloacelor de comitere a faptei (explozie, incendiere), legiuitorul menționând că fapta se poate comite și prin alte mijloace, fără a le enumera, cu condiția ca acel mijloc să fie de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri.

Aspecte procesuale. Pentru forma simplă din alineatul 1 și pentru forma agravată prevăzută în alin. 2, acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prealabile ori retragerea ei înlătură răspunderea penală.

Pentru oricare dintre formele de incriminare, competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 6. 2. Distrugerea calificată (art. 254)

Noțiune. Infracțiunea descrisă în art. 254 reprezintă forme agravate ale faptelor descrise în art. 253, analizat anterior, cu condiția ca urmarea acestor fapte să fie producerea unui dezastru. Prin urmare, nu se mai impune analizarea elementelor infracțiunii, singura diferență față de considerentele teoretice de mai sus constând în *urmarea imediată* a faptei: *producerea unui dezastru*.

În accepțiunea legiuitorului, potrivit alin. 2 al art. 254, *dezastrul* constă în distrugerea sau degradarea unor bunuri imobile ori a unor lucrări, echipamente, instalații sau componente ale acestora și care a avut ca urmare moartea sau vătămarea corporale a două sau mai multor persoane.

Regimul sancționator. Pedeapsa prevăzută în lege este închisoarea de la 7 la 15 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine tribunalului.

III. 6. 3. Distrugerea din culpă (art. 255)

Noțiune. Infracțiunea descrisă în art. 255 este o variantă de specie a distrugerii agravate descrise în alin. 4 al art. 253, singura diferență existând în privința formei de vinovăție care presupune culpa.

Astfel, fapta constă în *distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun, săvârșită prin incendiere, explozie ori prin orice alt asemenea mijloc și dacă este de natură să pună în pericol alte persoane sau bunuri.*

Alineatul 2 al art. 255 prevede și o formă agravată a distrugerii din culpă, ori de câte ori fapta are ca urmare producerea unui dezastru.

Incrimnarea exista și în vechiul Cod penal.

Regimul sancționator. Pedeapsa prevăzută în lege pentru forma din alin. 1 este închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda, în timp ce pentru forma agravată care are ca urmare un dezastru, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 12 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu, iar competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

III. 6. 4. Tulburarea de posesie (art. 256)

Noțiune. Infracțiunea constă în ocuparea în întregime sau în parte, fără drept, prin violență sau amenințare ori prin desființarea sau strămutarea semnelor de hotar, a unui imobil aflat în posesia altei persoane.

Incrimnarea actuală preia forma agravată a faptei descrise în alin. 2 al art. 220 din vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale referitoare la posesia bunurilor imobile. **Obiect material** este orice imobil sau parte din imobil.

Subiectul activ poate fi orice persoană, chiar și proprietarul bunului dacă săvârșește fapta împotriva celui care este în drept să posede imobilul. Participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv** este acea persoană fizică ori juridică în a cărei posesie se află imobilul.

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii constă în ocuparea în întregime sau în parte, a unui imobil aflat în posesia altei persoane.

Ocuparea înseamnă pătrunderea în imobil și luarea lui în stăpânire, adică o acțiune de durată. Nu interesează dacă ocuparea privește întreg imobilul sau numai o parte a acestuia. Simpla intrare într-un imobil nelocuit, urmată de părăsirea sa imediată nu constituie tulburare de posesie.

Cerințele esențiale ale elementului material constau în:

- ocuparea trebuie să se realizeze fără drept, adică este neîndreptățită, abuzivă, nejustificată de vreun titlu juridic;

- fapta se comite prin violență (fizică) sau amenințare ori prin desființarea (adică distrugerea, scoaterea) sau strămutarea semnelor de hotar.

- imobilul să se afle în posesia altei persoane.

Urmarea imediată are drept conținut, schimbarea ilicită a stării de fapt pe care imobilul o avea anterior în ceea ce privește posesia sa.

Latura subiectivă. Fapta se săvârșește cu intenție.

Tentativa este posibilă, dar nu este pedepsită.

Regimul sancționator. Tulburarea de posesie se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Lipsa plângerii prealabile ori retragerea ei înlătură răspunderea penală.

Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

CAPITOLUL IV: INFRAȚIUNI PRIVIND AUTORITATEA ȘI FRONTIERA DE STAT (art. 257-265)

- 1. Trăsături generale ale infracțiunilor privind autoritatea și frontiera de stat**
- 2. Infracțiuni contra autorității**
- 3. Infracțiuni privind frontiera de stat**

IV.1. Trăsături generale ale infracțiunilor privind autoritatea și frontiera de stat

În România, statul constituie nucleul societății noastre, în jurul căruia se coagulează toate organele și instituțiile publice.

Statul își exercită multiplele funcții prin intermediul organelor sale și de aceea, autoritatea organelor de stat constituie o valoare socială ocrotită de legea penală.

Autoritatea statului este serios atinsă sau știrbită atunci când funcționarii care o exercită devin ținta unor acțiuni violente sau când înscrisurile, uniformele sau sigiliile folosite de funcționarii statului sunt distruse ori folosite fără drept de alte persoane.

Faptele incriminate în acest capitol îi slăbesc statului autoritatea și lovesc în prestigiul și credibilitatea de care trebuie să se bucure funcționarii săi.

Frontiera de stat reprezintă linia naturală sau convențională care separă teritoriul unei țări de teritoriul altui stat sau de întinderi de ape care nu fac parte din teritoriul său. Frontiera de stat a României este definită în art. 2 din O.U.G. 105/2001¹, ea delimitând teritoriul statului nostru de teritoriul fiecăruia dintre statele vecine și marea teritorială a României, de zona contiguă.

Frontiera unui stat se continuă în plan vertical, delimitând spațiul aerian și subsolul care aparțin României, de cele ale țărilor vecine.

În mod obișnuit, frontiera de stat este marcată prin semnele caracteristice de frontieră, așa cum sunt prevăzute în documentele de demarcare bilaterale încheiate cu statele vecine.

Stabilirea și protejarea frontierei constituie prerogative statale, ele fiind o expresie a autorității sale, astfel că poziționarea infracțiunilor privind frontiera de stat în acest capitol este pe deplin justificată.

Obiectul juridic generic al acestor infracțiuni îl constituie relațiile sociale care presupun apărarea riguroasă a autorității organelor de stat și a frontierei statului.

În ceea ce privește **latura obiectivă**, toate infracțiunile contra autorității și frontierei de stat sunt infracțiuni comise. Se pot comite prin acțiune sau inacțiune.

¹ O.U.G. nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României, publicată în Monitorul Oficial nr. 352/2011

Uneori, latura obiectivă pretinde și îndeplinirea unor cerințe esențiale, iar urmarea imediată constă fără excepție, într-o stare de pericol pentru valoarea socială a autorității statale.

Subiect activ al acestor infracțiuni poate fi orice persoană, iar uneori calitatea subiectului activ devine o circumstanță agravantă în conținutul infracțiunii.

Latura subiectivă. Majoritatea infracțiunilor din acest capitol se săvârșesc cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa este incriminată doar la unele infracțiuni.

Acțiunea penală pentru toate infracțiunile se pune în mișcare din oficiu. Nu este posibilă nici împăcarea părților.

IV. 2. Infracțiuni contra autorității (art. 257-261)

IV. 2. 1. Ultrajul (art. 257)

Noțiune. Această infracțiune constă în fapta persoanei care amenință, lovește, vatămă ori ucide un funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercițiul funcțiunii sau pentru fapte îndeplinite în exercițiul acelor funcții.

Fapta este incriminată în mai multe variante de specie și cunoaște și variante agravate.

Incriminarea este preluată cu unele modificări din vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este complex și constă în *principal* în relațiile sociale privitoare la prestigiul și protecția persoanelor care îndeplinesc o anumită funcție publică ce implică exercițiul autorității de stat, iar *in subsidiar* în relațiile care se referă la libertatea, integritatea corporală, sănătatea sau viața funcționarului public. **Obiect material** este corpul funcționarului public atunci când fapta se săvârșește prin lovire, vătămare corporală sau omor.

Subiect activ al infracțiunii de ultraj poate fi orice persoană. Fapta se poate comite în participație, sub toate formele acesteia. **Subiect pasiv principal** este statul, iar **subiect pasiv secundar** este funcționarul care exercită autoritatea de stat și față de care se comite fapta. Pot fi subiecți pasivi secundari ai infracțiunii de ultraj: deputatul, senatorul, un membru al Guvernului, al Curții de Conturi, polițistul, primarul, prefectul, judecătorul, procurorul, agentul fiscal, inspectorul sanitar-veterinar¹, jandarmul, polițistul comunitar, etc.

Pluralitatea subiectului pasiv secundar va atrage întotdeauna, existența unui concurs de infracțiuni.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în acțiuni alternative, fiecare dintre ele fiind suficientă pentru existența infracțiunii.

Astfel, elementul material poate consta în acțiuni de:

- *amenințare* nemijlocită sau prin mijloace de comunicare directă: telefon, telegramă, SMS, e-mail;
- *lovire sau alte violențe*,

¹ **Eugen Stoina**, *Subiectul pasiv al infracțiunii de ultraj*, în Revista de Drept Penal, nr. 3/2000, p. 135

- vătămare corporală,
- lovire sau vătămare cauzatoare de moarte și respectiv,
- omor,

așa cum au fost analizate cu ocazia studierii incriminărilor respective.

Fiind o infracțiune complexă, ultrajul va absorbi în conținutul său amenințarea, lovirile sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte și respectiv, omorul¹.

Cerința esențială a elementului material pentru toate variantele de incriminare constă în aceea că acțiunea trebuie să fie îndreptată contra unui funcționar public care se află în exercițiul funcțiunii sau pentru acte îndeplinite în exercițiul funcțiunii.

Nu prezintă importanță dacă funcționarul își exercita atribuțiile la sediul instituției sau în altă parte, în misiune și chiar în afara programului de serviciu.

Pentru a se afla sub protecția incriminării din art. 257, funcționarul trebuie să fi acționat însă în conformitate cu atribuțiile de serviciu și nu abuziv. În caz contrar, fapta va fi încadrată potrivit art. 206, 193, 194, 195, 188, 189 din C. penal, iar funcționarul public nu mai beneficiază de protecția instituită prin art. 257, fapta încadrându-se în dispozițiile anterior menționate.

Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru autoritatea cu care a fost investit funcționarul. Secundar poate exista o atingere adusă integrității corporale, sănătății sau chiar vieții funcționarului.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție directă sau indirectă.

Cerința esențială a laturii subiective presupune că făptuitorul cunoaște:

- calitatea persoanei pe care o agresează;
- împrejurarea că aceasta se află în exercițiul funcțiunii ori
- că faptele la care se referă acțiunea au fost îndeplinite de funcționar în exercițiul funcțiunii.

Tentativa este posibilă și se sancționează conform reglementării privitoare la infracțiunea de origine.

Regimul sancționator. În forma tipică din alineatul 1, ultrajul se sancționează cu pedeapsa prevăzută în lege pentru infracțiunea comisă, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

Forme agravate și variante de specie

În alin. 2 și alin. 3 sunt descrise două variante de specie, constând în săvârșirea unei infracțiuni (alta decât acelea enumerate în alin. 1), *asupra unui funcționar public*, care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau *asupra unui membru al familiei sale*, ori *asupra bunurilor acestora*, în scop de intimidare sau răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu.

De această dată, fapta se poate comite numai cu intenție directă, calificată prin *scopul* urmărit (intimidarea funcționarului) sau prin *mobilitatea* făptuitorului (răzbunarea).

Pedeapsa este aceea prevăzută de lege pentru infracțiunea de bază, ale cărei limite se majorează cu o treime.

¹ **Constantin Duvac**, *Infracțiunile privind autoritatea și frontiera de stat din perspectiva noului Cod penal și a Codului penal în vigoare*, în Revista de Drept Penal, nr. 2/2013, p. 27

Alin. 4 descrie o variată agravată a faptelor descrise în primele trei alineate, iar elementul circumstanțial de agravare îl constituie *calitatea specială subiectului pasiv*: aceea de polițist sau jandarm aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, sau în legătură cu exercitarea acelor atribuții.

Limitele speciale ale pedepselor se majorează cu jumătate.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei. Urmărirea penală se efectuează de către procuror.

Dacă ultrajul se comite prin omor ori prin loviri sau vătămări cauzatoare de moarte, competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine tribunalului, iar urmărirea penală este efectuată de către procuror.

IV. 2. 2. Uzurparea de calități oficiale (art. 258)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei care folosește fără drept o calitate oficială care implică exercițiul autorității de stat și îndeplinește vreun act legat de acea calitate.

Incriminarea este preluată cu unele modificări din vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care presupun ca exercitarea calităților oficiale care implică exercițiul autorității de stat să se realizeze numai de către persoanele care sunt investite în mod legal cu acele calități.

Subiect activ poate fi orice persoană. La varianta de specie din alin. 2, subiect activ este funcționarul public care continuă să exercite funcția care implică exercițiul autorității de stat, după ce a pierdut acea calitate. Participația este posibilă. **Subiect pasiv principal** este statul, iar **subiect pasiv secundar** este persoana fizică sau juridică, prejudiciată prin actele îndeplinite de făptuitor.

Latura obiectivă. *Elementul material* constă în două acțiuni conjugate care trebuie realizate cumulativ:

- folosirea unei calități oficiale care implică exercițiul autorității de stat (adică invocarea, pretinderea ei) și

- îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate.

Cerința esențială a legii constă în împrejurarea că folosirea calității oficiale trebuie să se facă fără drept, adică fără titlu legitim, abuziv, nejustificat sau după ce titlul legitim a încetat (varianta de specie descrisă în alin. 2).

Depășirea de către un funcționar a competenței pe care i-o conferă calitatea respectivă nu constituie uzurpare de calități oficiale, ci infracțiunea de uzurpare a funcției (art. 300 din C.penal).

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru autoritate, dar se pot produce și anumite consecințe păgubitoare pentru subiectul pasiv secundar.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa este posibilă, dar nu se sancționează.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută în lege este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda.

Varianta agravată. Dacă faptele descrise în alin. 1 și 2 se comit de către o persoană care poartă fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorități publice, această împrejurare agravează fapta care va fi pedepsită cu închisoare de la unu la 5 ani.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

IV. 2. 3. Sustragerea sau distrugerea de înscrisuri (art. 259)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei care sustrage sau distruge un înscris care se află în păstrarea ori deținerea unui organ sau instituții de stat sau publice, din cele prevăzute la art. 176 sau 175 alin. 2 din Codul penal.

Incrimnarea a fost preluată din vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la autoritatea de stat care implică protejarea existenței înscrisurilor și documentelor aflate în deținerea unor unități de stat sau publice. **Obiectul material** al infracțiunii este constituit din dosarele, registrele și înscrisurile aflate în păstrarea unităților de stat.

Subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă sub toate formele sale. Dacă subiectul activ este un funcționar public aflat în exercițiul îndatoririlor de serviciu, pedeapsa este mai gravă pentru fapta săvârșită în asemenea condiții. **Subiect pasiv principal** este statul, iar **subiect pasiv secundar** este unitatea sau instituția care avea înscrisul în păstrare.

Latura obiectivă. *Elementul material* al formei tip prevăzute la alin. 1 constă în una din cele două acțiuni alternative: *sustragerea* sau *distrugerea* de înscrisuri. Înțelesul termenilor este acela analizat cu ocazia abordării incriminărilor din art. 228 (furtul) și art. 253 (distrugerea) din C.penal.

Cerința esențială pentru elementul material este ca acțiunea să privească înscrisuri aflate în păstrarea sau deținerea organelor prevăzute la art. 176 sau 175 alin. 2 din Codul penal, adică autorități publice, instituții publice sau persoane juridice care administrează bunuri proprietate publică ori entități care exercită servicii de interes public și pentru care autoritățile publice exercită controlul sau supravegherea activității.

Nu are importanță unde anume se afla depozitat înscrisul și nu interesează dacă aparține sau nu acelei unități, fiind suficient că se afla în păstrarea ori deținerea ei.

Latura subiectivă. Fapta se poate comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa este posibilă și se pedepsește.

Regimul sancționator. Forma tip a infracțiunii se sancționează cu închisoare de la unu la 5 ani.

Forma agravată. Alineatul al 2-lea introduce o formă agravată a incriminării, împrejurarea agravantă constând în calitatea subiectului activ, respectiv fapta se comite de un funcționar public, aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu.

În această situație, maximum special al pedepsei prevăzute în alineatul 1 se majorează cu o treime.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

IV. 2. 4. Ruperea de sigilii (art. 260)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei care înlătură ori distruge un sigiliu legal aplicat.

Sigiliul este acel instrument de care se servesc organizațiile ori instituțiile de stat pentru a asigura conservarea sau identificarea bunurilor mobile sau imobile.

Potrivit alineatului 2 al art. 260, fapta este mai gravă dacă este săvârșită de custode.

Incriminarea este preluată din vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale referitoare la autoritatea de stat care presupun existența și integritatea sigiliilor aplicate în numele statului. **Obiect material** al infracțiunii este însuși sigiliul aplicat, indiferent că este confecționat din ceară, plumb, hârtie sau alt material.

Subiect activ al infracțiunii poate fi orice persoană, participația fiind posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv principal** este statul, iar **subiect pasiv secundar** este unitatea care a aplicat sigiliul.

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii constă în vreuna din următoarele acțiuni:

- *înlăturarea* (scoaterea sigiliului din poziția pe care o avea, astfel încât nu-și poate realiza scopul în care a fost aplicat);

- *distrușgerea* (adică nimicirea, desființarea, sfărâmarea lui).

Cerința esențială a elementului material presupune ca sigiliul să fi fost legal aplicat de organele de stat competente, după procedura prevăzută în lege. Un sigiliu aplicat abuziv sau nelegal nu poate fi ocrotit prin această normă de incriminare.

În practica judiciară s-a decis că furtul mărfurilor din vagoanele SNCFR prin ruperea sigiliilor aplicate de autoritățile vamale se află în concurs cu infracțiunea de rupere de sigilii.

Tot în jurisprudență s-a mai decis că furtul de curent electric comis prin înlăturarea sigiliului aplicat pe contorul electric este un furt săvârșit prin efracție, fără a se reține în concurs infracțiunea de rupere de sigilii, deoarece sigiliul aplicat pe contorul electric nu are rolul de a asigura conservarea sau identificarea bunului, ci pe acela de a închide caseta cu firele electrice¹.

Latura subiectivă. Infracțiunea se săvârșește cu intenție directă sau indirectă. Făptuitorul trebuie să cunoască împrejurarea că înlătură sau distruge un sigiliu aplicat de o autoritate competentă.

Tentativa nu este pedepsită, deși este posibilă.

Regimul sancționator. Pedepsa prevăzută de lege pentru varianta tip din alineatul 1 este închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda.

¹ Costică Bulai și George Antoniu, *Practica judiciară penală*, vol. III, Editura Academiei, București, 1992, p. 128

Forma agravată. Alineatul 2 introduce o formă agravată constând în împrejurarea că fapta este săvârșită de către custodele bunului asupra căruia s-a aplicat sigiliul, iar pedeapsa în acest caz este închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

IV. 2. 5. Sustragerea de sub sechestru (art. 261)

Noțiune. Infracțiunea constă fapta persoanei care sustrage un bun legal sechestrat.

Potrivit alineatului 2 al art. 261, fapta este mai gravă dacă este săvârșită de custodele bunului.

Incriminarea a fost preluată din vechiul Cod penal.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care privesc autoritatea de stat și dreptul acesteia de a indisponibiliza anumite bunuri. **Obiectul material** îl reprezintă însuși bunul sechestrat.

Subiect activ poate fi orice persoană. Când subiectul activ are calitatea de custode al bunului, fapta este mai gravă. **Subiect pasiv principal** este statul, iar **subiect pasiv secundar** este organul de stat care a instituit sechestrul

Latura obiectivă. *Elementul material* al infracțiunii constă în acțiunea de sustragere, așa cum este definită în art. 228 alin. 1.

Cerința esențială a elementului material presupune ca acțiunea de sustragere să aibă loc asupra unui bun care este sechestrat în mod legal, iar făptuitorul să cunoască această împrejurare.

Ori de câte ori se comite infracțiunea de furt asupra unui bun legal sechestrat, se va reține un concurs de infracțiuni între art. 228 (furt) și art. 261 (sustragere de sub sechestru) din Codul penal.

Latura subiectivă. Infracțiunea se comite cu intenție directă sau indirectă, iar cerința esențială a laturii subiective presupune ca făptuitorul să cunoască împrejurarea că bunul fusese anterior sechestrat.

Tentativa este posibilă, dar nu se sancționează.

Regimul sancționator. Pedeapsa prevăzută pentru forma tip a infracțiunii este închisoarea de la 3 luni la un an sau amenda.

Forma agravată. Potrivit alin. 2, fapta este mai gravă dacă este săvârșită de custodele bunului.

Când acesta are și calitatea de *proprietar al bunului*, în sarcina sa se va reține doar infracțiunea de sustragere de sub sechestru, dar dacă făptuitorul nu este proprietar al bunului, ci doar custodele lui, el va săvârși infracțiunea de sustragere de sub sechestru, în concurs formal cu infracțiunea de abuz de încredere.

Pentru varianta agravată din alineatul al 2-lea când fapta este săvârșită de custode, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amenda.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

IV. 3. Infracțiuni privind frontiera de stat (art. 262-265)

IV. 3. 1. Trecerea frauduloasă a frontierei de stat (art. 262)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta persoanei de a intra sau de a ieși din țară, prin trecerea ilegală a frontierei de stat.

Trecerea frontierei de stat trebuie să se realizeze numai prin locurile amenajate în acest scop (puncte de trecere a frontierei) sau prin alte locuri stabilite de comun acord cu statele vecine și numai în baza unor documente legal emise: pașaport, carte de identitate, permis de mic trafic ori permis pentru treceri simple.

Varianta simplă de incriminare a fost preluată din art. 71 al O.U.G. nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României¹.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale care se formează în legătură cu necesitatea de a se asigura inviolabilitatea frontierei și respectarea regulilor de trecere a acesteia. Nu există obiect material.

Subiectul activ poate fi orice persoană, indiferent de cetățenie. Participația este posibilă numai sub forma instigării sau a complicității, deoarece fiecare persoană care trece ilegal, frontiera comite o faptă proprie, coautoratul nefiind posibil. **Subiectul pasiv** este statul român a cărui autoritate este lezată prin comiterea faptei.

Latura obiectivă. *Elementul material* îl constituie oricare din cele două acțiuni menționate: intrarea sau ieșirea din țară.

Cerința esențială a elementului material presupune ca trecerea frontierei prin intrarea în țară ori ieșirea din țară să se realizeze în mod nelegal, fraudulos.

Astfel, trecerea frontierei este considerată nelegală dacă se face prin alte locuri decât acelea amenajate în acest scop, precum și atunci când trecerea frontierei se face prin locurile special amenajate, dar făptuitorul se sustrage controlului de frontieră, ascunzându-se fizic (în autoturism, tren, vapor, avion, etc.) ori ascunzându-și identitatea reală (prin utilizarea documentelor de identitate false).

În practica judiciară² s-au reținut în sarcina persoanei care intră fraudulos în țară și apoi iese din țară în același mod, două infracțiuni de trecere frauduloasă a frontierei de stat, în concurs real.

Urmarea imediată este o stare de pericol pentru autoritatea statului care are dreptul suveran de a controla intrarea și ieșirea din țară a persoanelor.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa se pedepsește.

Regimul sancționator. Forma tip a infracțiunii se sancționează cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

Forme agravate. În alineatul al 2-lea sunt descrise formele agravate ale incriminării, iar elementele circumstanțiale de agravare pot fi:

¹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 352 din 30 iunie 2001

² Decizia penală nr. 257/1994 a Curții de Apel Timișoara, în Revista Juridică, Editura Helicon, Sinteze, 1994, p. 34

- *scopul urmărit* de făptuitorul care trece frontiera fraudulos: în scopul sustragerii de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse ori a unei măsuri educative, privative de libertate;

- *calitatea subiectului activ* care este un străin declarat indezirabil ori căruia i-a fost interzis în orice mod, dreptul de intrare sau de ședere în țară.

Pentru forma agravată a faptei, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.

Cauză de înlăturare a răspunderii penale. În alineatul 4 este prevăzută o cauză de înlăturare a răspunderii penale, astfel că trecerea frauduloasă a frontierei de stat de către o persoană victimă a traficului de persoane ori de minori nu va atrage sancționarea acesteia.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

IV. 3. 2. Traficul de migranți (art. 263)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta de a racola, îndruma, călăuzi, transporta, transfera sau adăposti o persoană, în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României.

Fapta presupune acțiuni prin care se înlesnește trecerea frauduloasă a frontierei, de către persoane migrante (care nu sunt cetățeni români, nici străini cu drept de rezidență).

Incriminarea a fost preluată cu anumite modificări din art. 71 al O.U.G. nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la respectarea autorității statului în ceea ce privește intrarea ori ieșirea din țară, precum și necesitatea de a combate transformarea migranților în surse de câștig ilicit pentru anumite persoane. **Obiect material** este corpul persoanei traficate.

Subiectul activ poate fi orice persoană fizică sau juridică. Participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv principal** al infracțiunii este statul ca titular la valorii ocrotite, iar **subiect pasiv secundar** este însuși migrantul, dacă acesta a fost supus la tratamente inumane sau degradante ori dacă i-a fost pusă în pericol viața, integritatea corporală sau sănătatea.

Latura obiectivă. *Elementul material* este format din următoarele acțiuni alternative: racolarea, îndrumarea, călăuzirea, transportarea, transferarea sau adăpostirea unei persoane.

Racolare înseamnă a atrage, a convinge pe cineva; *îndrumare* înseamnă a-i arăta cuiva drumul, a-l sfătui; *călăuzire* înseamnă a însoți pe cineva pentru a-i arăta drumul, a face pe ghidul; *transportare* înseamnă a deplasa pe cineva dintr-un loc în altul; *transferare* presupune mutarea migrantului dintr-un loc în altul; *adăpostire* semnifică găzduire, cazare, instalare într-un loc ferit, ascundere.

Cerința esențială a elementului material o reprezintă *scopul*, înțeles ca destinație a acțiunii: trecerea frauduloasă a frontierei României.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă, deoarece scopul în care se comite fapta caracterizează acțiunea, având înțelesul

de destinație (migranții sunt racolați, călăuziți, etc., pentru a trece frontiera), nu acela de finalitate.

Tentativa se sancționează.

Regimul sancționator. Forma tip a infracțiunii se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

Forme agravate. În alinatul al 2-lea sunt descrise formele agravate ale infracțiunii, iar elementele circumstanțiale de agravare constau în scopul urmărit de făptuitor sau în mijloacele folosite pentru a comite fapta.

Astfel, infracțiunea este considerată mai gravă dacă se săvârșește:

- în scopul de a obține, direct sau indirect, un folos patrimonial;
- prin mijloace care pun în pericol viața, integritatea sau sănătatea migrantului;
- prin supunerea migrantului la tratamente inumane sau degradante.

În aceste cazuri, fapta se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

De această dată, *scopul obținerii de foloase patrimoniale* caracterizează latura subiectivă și această formă agravată se poate comite numai cu intenție directă calificată prin scop.

Pentru ca fapta să subziste în formă agravată, nu este necesar ca mijloacele folosite să fi cauzat vreo vătămare vieții, integrității sau sănătății migrantului, fiind suficient că a existat acest pericol sau că migrantul a fost tratat inuman ori degradant.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine tribunalului.

IV. 3. 3. Facilitarea șederii ilegale în România (art. 264)

Noțiune. În forma tipică descrisă la alin. 1, infracțiunea constă în fapta de a facilita prin orice mijloace, rămânerea ilegală pe teritoriul României, a unei persoane, victimă a unei infracțiuni de trafic de persoane, de minori sau de migranți, care nu are cetățenia română și nici domiciliul în România.

Incrimnarea a fost preluată cu anumite modificări din art. 141 din O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la respectarea autorității statului în ceea ce privește dreptul său de a decide cu privire la rămânerea în țară a persoanelor. Nu există obiect material.

Subiectul activ poate fi orice persoană. Participația penală este posibilă sub toate formele. **Subiect pasiv** este statul român ca titular al valorii ocrotite.

Latura obiectivă. *Elementul material* îl constituie acțiunea de facilitare (înlesnire, ajutorare) a rămânerei ilegale în țară, a unei persoane. Elementul material se poate prezenta sub forma comisiunii sau omisiunii.

Cerințele esențiale ale elementului material se referă la calitățile cerute persoanei căreia i se facilitează rămânerea ilegală în țară. Persoana trebuie să fie victimă a unei infracțiuni de trafic de persoane, de minori sau de migranți, fără cetățenia română și fără domiciliul în România.

Dacă mijloacele folosite constituie prin ele însele o altă infracțiune, se vor aplica regulile privind concursul de infracțiuni.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru valoarea ocrotită: regulile privitoare la regimul de ședere în România a străinilor.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa nu se pedepsește.

Regimul sancționator. Forma tipică descrisă în alin. 1 se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Forme agravate și atenuate. În alineatul al 2-lea regăsim variantele agravate ale faptei, iar elementele circumstanțiale de agravare se referă la *scopul urmărit de făptuitor* (acela de a obține, direct sau indirect, un folos patrimonial) sau *calitatea specială* a acestuia (un funcționar public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu).

În acest caz, pedeapsa prevăzută este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Alineatul al 3-lea descrie o formă atenuată a faptelor descrise la alin. 1 și 2, care se va reține ori de câte ori acțiunea se comite față de un străin aflat ilegal pe teritoriul României care nu e victima unei infracțiuni de trafic de persoane, de minori sau de migranți. Limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

IV. 3. 4. Sustragerea de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României (art. 265)

Noțiune. Infracțiunea constă în fapta străinului față de care s-a dispus măsura îndepărtării de pe teritoriul României ori a fost dispusă interzicerea dreptului de ședere, de a se sustrage de la executarea obligațiilor instituite de autoritățile competente.

Incrimnarea a fost preluată cu anumite modificări din art. 138 al O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România.

Obiectul juridic special este format din relațiile sociale privitoare la respectarea autorității statului în ceea ce privește dreptul său de a decide cu privire la rămânerea în țară a persoanelor. Nu există obiect material.

Subiectul activ este calificat și nu poate fi decât persoana cu cetățenie străină față de care s-a dispus măsura îndepărtării de pe teritoriul României ori a fost dispusă interzicerea dreptului de ședere. **Subiect pasiv** este statul român ca titular al valorii ocrotite.

Latura obiectivă. *Elementul material* îl constituie acțiunea de sustragere de la executarea obligațiilor impuse de statul român prin autoritățile competente, în sensul încălcării lor. Astfel, persoana în cauză refuză să părăsească țara, deși s-a luat măsura îndepărtării sale ori i s-a interzis dreptul de ședere.

Urmarea imediată constă într-o stare de pericol pentru valoarea ocrotită: regulile privitoare la regimul de ședere în România a străinilor.

Latura subiectivă. Fapta se comite cu intenție directă sau indirectă.

Tentativa nu se pedepsește.

Regimul sancționator. Infracțiunea se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Aspecte procesuale. Acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu. Competența de soluționare a cauzei în primă instanță revine judecătoriei.

Bibliografie

- în ordinea alfabetică a autorilor -

- George Antoniu**, *Vinovăția penală*, Editura Academiei Române, București, 1995;
- George Antoniu**, *Tâlhăria, unitate sau pluralitate de infracțiuni*, Revista de Drept Penal, nr. 4/2006
- George Antoniu**, *Revista de Drept Penal. Studii și practică judiciară 1994-2006*, Editura Hamangiu, București, 2006
- George Antoniu**, *Observații cu privire la anteproiectul unui al doilea nou Cod penal*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2008
- George Antoniu**, *Noul Cod penal. Reflecții asupra infracțiunilor contra persoanei*, în Revista de Drept Penal, nr. 4/2013
- Matei Basarab**, *Drept penal, partea generală*. Editura Lumina Lex, București, 1997;
- Matei Basarab și colaboratorii**, *Codul penal comentat*, vol. I și II, Editura Hamangiu, București, 2008;
- Alexandru Boroș**, *Infracțiuni contra vieții*, Editura All Beck, București, 1999
- Alexandru Boroș**, *Drept penal. Partea specială, conform Noului Cod penal*. Editura C.H.Beck, București, 2011
- Elisabeta Boțian**, *Mobilul și scopul în dreptul penal*, Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu, 2011;
- Costică Bulai și George Antoniu**, *Practica judiciară penală*, vol. III, Editura Academiei, București, 1992
- Constantin Butiuc**, *Instituții de drept penal*, vol. II, București, Editura Lumina Lex, 2003
- Versavia Brutaru, Sorin Corlățeanu**, *Abuzul de încredere*, Revista de Drept Penal, nr. 3/2007
- Dorin Ciuncan**, *Bancruta frauduloasă*, în Revista de Drept Penal nr. 3/2000
- Nicolae Conea**, *Reflecții asupra infracțiunii de prostituție*, în Revista de Drept Penal, nr. 4/1996;
- Nicolae Conea, Eliodor Tanislav, Petru Hilipică**, *Infracțiuni contra siguranței circulației pe căile ferate*, Revista de Drept Penal, nr. 3/2007
- Valerică Dabu și T. B. Enoiu**, *Înșelăciune cu privire la calitatea mărfurilor. Falsificarea de alimente sau alte produse. Deosebiri*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2001;
- Valerică Dabu și Remus Borza**, *Traficul de influență în noul Cod penal*, în Revista de Drept Penal nr. 2/2011
- Ștefan Daneș**, „*Combaterea prin mijloace de drept penal, a unor fapte de parazitism social*”, în Revista Română de Drept, nr. 11/1972;
- Ioan Dobrinescu**, *Infracțiuni contra vieții persoanei*, Editura Academiei Române, București, 1987,

- V. Dobrinoiu**, *Drept penal. Partea specială*, Editura Lumina Lex, București, 2000;
- Vasile Dobrinoiu**, *Infrațiunea de comunicare de informații false*, în RDP nr. 1/2003;
- V. Dobrinoiu și W. Brânză**, *Considerații privind infrațiunea de hărțuire sexuală*, în Revista de Drept penal, nr. 4/2002
- Vintilă Dongoroz și colaboratorii**, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. I-IV, Editura Academiei R.S.R., București, 1971;
- Vasile Drăghici**, *Obiectul juridic al infrațiunii*, Editura Lumina Lex, București;
- Constantin Duvac**, *Infrațiunile privind autoritatea și frontiera de stat din perspectiva noului Cod penal și a Codului penal în vigoare*, în Revista de Drept Penal, nr. 2/2013
- Constantin Duvac**, *Infrațiunile contra patrimoniului din perspectiva noului Cod penal și a Codului penal în vigoare*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2013
- Constantin Duvac**, *Infrațiunile contra persoanei din perspectiva noului Cod penal și a Codului penal în vigoare*, în Revista de Drept Penal, nr. 4/2012, p. 72
- Avram Filipaș**, *Infrațiuni contra înlăptuirii justiției*, Editura Academiei, București, 1985,
- G & G Consulting**, *Norme de Drept penal comunitar*, Colecția EUROLEX
- Ioan Gârbuleț**, *Traficul de persoane, proxenetismul, lipsirea de libertate și înșelăciunea*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2011
- M. A. Hotca**, *Codul penal. Comentarii și explicații*, Editura C.H.Beck, București, 2007
- Ion Ifrim**, *Reflecții asupra infrațiunii de violare a secretului corespondenței*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2011
- C. Ionescu**, *Clasificarea și analiza tipologică a regimurilor politice contemporane*, în Revista de drept public, nr. 1/1995
- Gheorghe Ivan**, *Infrațiunea de furt calificat comisă asupra unei persoane aflate în imposibilitate de a-și exprima voința sau de a se apăra*, în Dreptul, nr. 2/1999
- Gheorghe Ivan**, *Bancruta, o infrațiune specifică mediului de afaceri*, în Revista de Drept Penal, nr. 2/2010
- Lars Klander**, *Antihacker*, Ed. All Educational, București, 1999
- Octavian Loghin și Tudorel Toader**, *Drept penal român. Partea specială*, Casa de editură și presă ȘANSA, București, 2001,
- Octavian Loghin și Tudorel Toader**, *Drept penal român. Partea specială*, Casa de Presă și Editură Șansa SRL, București, 1994;
- G. Marcov**, *Criterii de delimitare a formei agravate de forma simplă a infrațiunii de ultraj contra bunelor moravuri și tulburarea liniștii publice*, în Revista Română de Drept, nr. 10/1971;
- Gheorghită Mateuț**, *Drept penal special. Sintează de teorie și practică judiciară*. Vol. I, Editura Lumina Lex, București, 1999
- T.C.Medeanu**, *Neglijență în serviciu. Notar public*, în Revista de Drept Penal nr. 1/2007

Maria Oprea, *Noua reglementare a infracțiunii de inducere în eroare a organelor judiciare*, în Revista de Drept Penal, nr. 2/2013

Gavril Paraschiv și Daniel Ștefan Paraschiv, *Ultrajul judiciar în noul Cod penal*, în Revista de Drept Penal, nr. 2/2013

V. Pașca, *În legătură cu problema dacă poate constitui vătămare corporală gravă pierderea unui organ a cărui funcționare încetase anterior loviturilor*, în Dreptul, nr. 2-3/1991

Ana Pârvu, *Infracțiunile de șantaj și tâlhărie. Analiză comparativă*, în Revista de Drept Penal, nr. 3/2006

Florin Radu, *Răzbunarea pentru ajutorul dat justiției*, în Revista de Drept Penal, nr. 2/2013

L. Sabău, *Protecția penală a dreptului la respectarea vieții private*, în Revista de Drept Penal, nr. 2/2002

Daniel Soare, *Unele discuții privind latura obiectivă a infracțiunii de purtare abuzivă*, în Revista de Drept Penal, nr. 4/2011

Eugen Stoina, *Declarații de martor. Jurământ*, Revista de Drept Penal, nr. 1/2000,

Eugen Stoina, *Subiectul pasiv al infracțiunii de ultraj*, în Revista de Drept Penal, nr. 3/2000

Tudorel Toader și colaboratorii, *Noul Cod penal. Comentarii pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2014,

Tudorel Toader, *Folosirea clandestină a unui post telefonic*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2003

Tudorel Toader, *Drept penal român. Partea specială*, Editura Hamangiu, București, 2007

Tudorel Toader, *Drept penal român. Partea specială*, Editura Hamangiu, București, 2012;

Ioana VasIU, *Drept penal; Partea specială* Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2001;

Ioana VasIU și Lucian VasIU, *Afaceri electronice. Aspecte legale, tehnice și manageriale*. Editura Albastră, Cluj-Napoca, 2007

Gheorghe Voinea, *Abuz de încredere, gestiune frauduloasă. Prezentare comparativă*, în Dreptul nr. 2/1996